

ПОЛИТИКИН

10
динара

БРОЈ

1498

ЗАБАВНИК

12.9.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА ХLI

КОМПЛЕТАН
СТРИП

ЧАПА И ГРУ-ГРУ
(I део)

Ripley

Веровати или не!

ХЕРБЕРТ ЏОРѢ ВЕЛС

(1886-1946)

ПОЗНАТИ ЕНГЛЕСКИ КЊИЖЕВНИК, ПИСАЦ НАУЧНОПОПУЛАРНИХ, СОЦИЈАЛНИХ, ИСТОРИЈСКИХ И ФАНТАСТИЧНИХ РОМАНА И ПРИПОВЕДАКА, ВОЛЕО ЈЕ ДА СЕ ИГРА ОЛОВНИМ ВОЈНИЦИМА.

ЦЕРЕМОНИЈА ВЕНЧАЊА

У СРП ЛАНКИ ОДВИЈА СЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО СЕ МЛАДЕНЦИМА СПОЈЕ ПАЛЧЕВИ.

ХЕРМАН СМИТ - ЈОХАНСЕН

ИЗ КАНАДСКЕ ПОКРАЈИНЕ КВИБЕК, БАВИ СЕ СМУЧАЈЕМ ВЕК 102 ГОДИНЕ.

ТРИПСАДНИЦИ

АФРИКОГ ПЛЕМЕНА КИМПОКО, ШИШАЈУ КОСУ У ОБЛИКУ КАПЕ.

СЕР ФРЕНСИС ЏОЗЕФ КАМБЕЛ

(1832-1914)

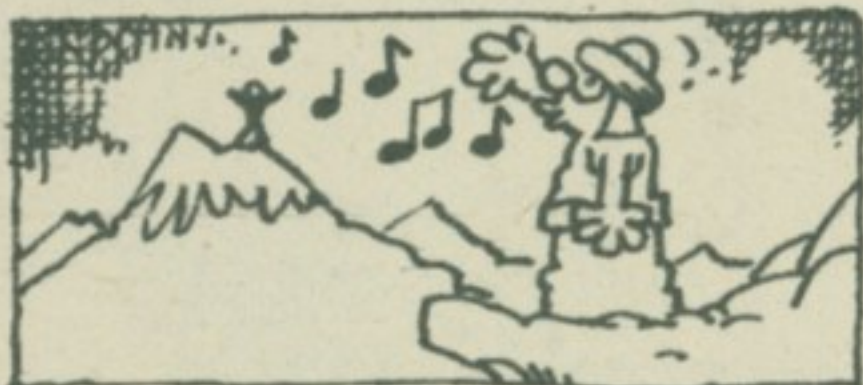
БИО ЈЕ СТРАСТАН АЛПИНИСТА И ПОРЕД ТОГА ШТО ЈЕ БИО СЛЕП ЈОШ ОД СВОЈЕ ЧЕТВРТЕ ГОДИНЕ. ОСВОЈИО ЈЕ НАЈВИШЕ ЕВРОПСКЕ ВРХОВЕ: МОН БЛАН (4807 m), ЈУНГФРАУ (4166 m), МАТЕРХОРН (4498 m) И МНОГЕ ДРУГЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● један Паризанин је изгубио адресу пијатеља из Енглеске, чији је био гост, али је упамтио регистарски број његових кола. Адресовао је писмо на име М. Стивенсон, црни „морис“ ДТВ 453, Стемфорд, В. Британија. Писмо је уручено његовом пријатељу неколико дана касније.

● најнеобичнијим језиком на свету говори само 2000 људи, а он се састоји од звиждука. Становници 35 села у области Гиресун, око 650 км североисточно од Анкаре (Турска), споразумевају се и на удаљености од три ки-

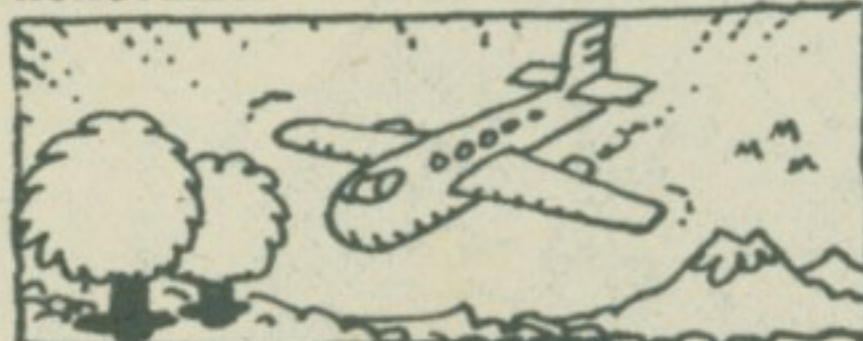
лометра, иако немају телефоне. Са врха брда, они посебним звиждуком обавештавају рођаке и пријатеље о рођењу, смрти, венчању или их позивају у помоћ.

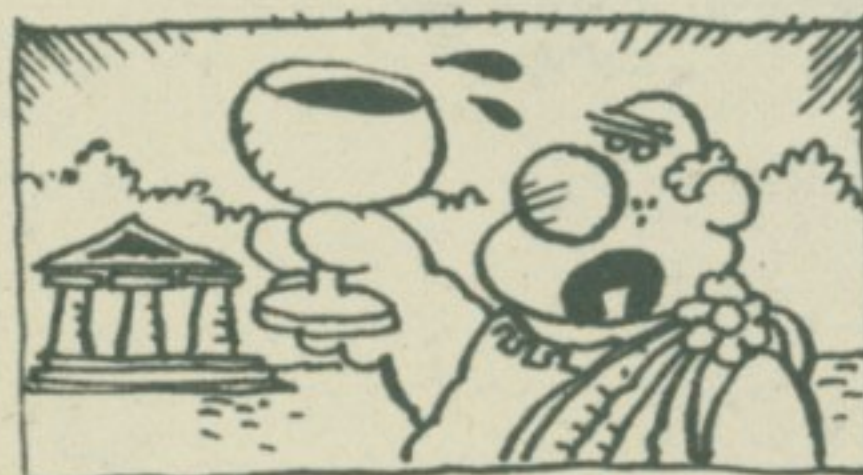
● бивши ватрогасац Џон Корбет, сада надзорник у једној фабрици у Ланкаширу, угледао је дим како куља из једног димњака. Развало је врата и брзо угасио ватру која се још није разбуктала. Тада је зачуо сирене ватрогасних кола и излетео напоље да обавести ватрогасце како је пожар угашен. Али — они су хитали према суседној кући где је такође избио пожар.

● амерички пилоти су упозорени да не пију „тоник“. Доктори тврде да синин, који ово пиће садржи, може да изазове

поремећај равнотеже или чак да замагли вид. Зато се америчким пилотима препоручује да не пију ово пиће 24 часа пре полетања.

● тровање оловом је можда узрок пропасти Римског царства. Римљани су користили олово за градњу кровова, цистерни и водоводних цеви. Оловом је облагано и посуђе. Тровање оловом је можда узрок лудила императора Калигуле и нарушеног здравља Римљана из високог друштва.

● војска у Танзанији и Кенији објавила је рат црвенокљуној квелее (птици дугачкој 13 цм, сличној врапцу). Квелее дневно поједе и три пута више од своје тежине. Јата ових птица, која броје и до 10 милиона квелее, могу да униште 250 јутара житних поља за само неколико

часова. Да би растурили прождрљивце, војници користе бацаче пламена.

● жене за воланом су мање опасне од мушкараца, али проузрокују више саобраћајних несрећа од њих, закључено је после једне анкете вођене у

Француској. Жене су кривци за много већи број саобраћајних удеса, док мушкарци, који возе много брже, изазивају мањи број несрећа, али са много тежим последицама.

● посао који захтева прецизност најбоље се обавља рано ујутро, тврде психолози. Ако пак желите да га обавите што брже, онда почните с радом тек после 14 часова. Ово су резултати експеримената вршених на универзитету у Сасексу када је тестирано 36 студената.

* ВЕШТАЧКА *
интелигенција *

МОЈ РОБОТ КАЖЕ...

Шта мислите када ћемо доживети да чујемо робота како води телефонски разговор и при том говори потпуно течно? Када ће он бити у стању да помогне лекару да постави тачну дијагнозу? Да ли ће моћи да нас саветује како да добијемо партију покера?

ЦЕПНИ ПРЕВОДИОЦИ

Ако сте помислили да су роботи већ способни за овакве подвиге, у праву сте. Да, овакве машине већ постоје и све више утичу на наш начин живота, што је предмет истраживања нове научне области — вештачке интелигенције. По једном од њених родоначелника Марвину Минском ова област има за циљ да пронађе решења која ће омогућити да се послови, које иначе обавља човек и за које је потребна интелигенција, повере машинама.

Пре више година научници који се баве проблемима вештачке интелигенције вршили су испитивања са роботима у игри шаха и многи познати велемајстори имали су муке да победе своје машине-противнике. Сличне резултате дала су и испитивања у игри покера.

Међутим, када је реч о роботу који говори, ствари не иду тако лако. Човек је пронашао начин да гласове претвори у неку врсту нумеричке азбуке (тј. писма које се састоји од бројева) од које саставља речи и утискује их у робота интегрална кола. Захваљујући томе, речник робота је знатно обогаћен па се у продаји већ могу пронаћи разне машине које говоре: у зилним часовницима, калкулаторима, разним сбразовним играма, чак и мали цепни преводиоци који могу да изговоре и до 500 речи.

Посебан успех представља појава машине-лектора која је нарочито корисна слепим особама. Када се постави испред текста, она најпре анализира слова, речи и изразе, а затим обједињује цео текст и примењује граматичка правила. Машина тако исправља текст, реченицу по реченицу и то на врло интелигентан начин.

НЕ ОСЕЋАМ СЕ ДОБРО!

Велики напредак остварен је са роботима који поред тога што говоре има-

ју и способност (тако ретку код људи) да слушају. Они пореде наредбе изречене усмено са онима које су раније утиснуте у њихову меморију, а затим извршавају оне за које пронађу да су довољно сличне. Једноставно, усменом наредбом од таквог робота можете да захтевате да разврстава пакете, попуњава формуларе или прати берзанске трансакције!

Сматра се да ће следећи значајан корак бити робот који може да схвати брз, свакодневни говор. Многа предузећа већ раде на изradi пројекта за робота

Машине које говоре још увек замуцкују, али будућност је тек пред њима.

ција са њима остаје ограничена. Основна тешкоћа је у томе што још нико није успео да створи програм који би им омогућио да схвате сву сложеност и двосмисленост свакодневног говора.

Често се наводи пример познате изреке „Дух је снажан, док је тело слабо“ и промене коју она трпи. Пошто је роботи најпре

зговора, који ћемо овде навести, робот игра улогу психотерапеута и примењује технику слободног разговора.

Болесник: — Не осећам се добро.

Робот: — Жао ми је што то чујем.

Болесник: — Ипак, то је истина. Потребна ми је помоћ.

Тери Виноград са Универзитета у Станфорду посматрао је 1972. године проблем роботовог овладавања језиком из једног сасвим другог угла. Наредио је роботу да премешта разне предмете — обојене коцке, пирамиде, кутије — а истовремено је у његову меморију утискивао граматичке склопове који би му омогућили да говори језиком ближим свакодневном. Ево примера једног таквог дијалога:

БОГАТСТВО ПАМЋЕЊА

Човек: — Узмите велику црвену коцку.

Робот: — Добро.

Човек: — Пронађите коцку која је већа од ове коју држите и ставите је у кутију.

Робот: — Да ли се ово „је“ односи на коцку већу од ове коју држим?

Човек: — Да. Шта се сада налази у кутији?

Робот: — Плава пирамида и бела коцка.

Виноград је доказао да роботи могу да „наскакају“, додуже употребљавајући ограничен број речи уколико је предмет разговора довољно одређен.

Открића из области вештачке интелигенције показују да робот може много више него да игра шах или да нас обасипа мноштвом утиснутих података. На Универзитету у Станфорду робот учествује у молекуларно-биолошким испитивањима; на Медицинском факултету у Пибургу робот доноси дијагнозу болести поредећи симптоме пацијената са подацима о разним болестима којима располаже; на Универзитету Јел управо се ради на пројекту робота који би био у стању да анализира агенцијске вести и да прави изводе из њих.

Заједничко за све ове програме је што се ограничавају на неке уске области и не покушавају да репродукују све могућности људског мишљења. Њихова заслуга је што успевају да искористе богатство роботове меморије и брзину којом они изливају читаве бујице података. Човек ово користи да би брже и лакше дошао до истине.

Робот, пак, још увек није успео да досегне човекову интелигенцију иако поседује готово неограничене могућности. Вероватно да ће пре или касније успети да испуни све услове који су потребни да би могао да замени човека у већини свакодневних послова.

Д. П. 3

који може аутоматски да забележи диктат.

Лабораторије Бел чак разматрају могућност да се резервација авионских карата обавља преко робота који ће одговарати на телефонске позиве. Он би својим синтетизованим гласом постављао путницима читав низ питања у вези са одређиштем, датумом поласка лета, итд.

Међутим, докле год роботима можемо да наредимо само оно што могу да разумеју, наша комуника-

преведу са енглеског језика на руски, а потом поново са руског на енглески, реченица гласи свако: „Вино је пријатно, док је месо безукусно“.

Још пре петнаестак година Јозеф Вајзенбаум је на Технолошком институту у Масачусетсу направио робота који је способан да прикривајући своју неуност, поставља болесницима питања у вези са симптомима њихове болести и могућним узроцима. У примеру једног таквог ра-

Робот: — Од какве би вам то било користи?

Болесник: — Можда би ми то помогло да се најзад сложим са мојом мајком...

Робот: — Причајте ми о својој породици!

Робот је очигледно савладао речник психијатра и добро користи неке кључне изразе. Правилно је реаговао на израз „не осећам се добро“ који показује да се болесник налази у нежељеном стању, а реч „мајка“ је врло добро повезао са породицом.

ТОПЧИДЕР ПАРК И ИСТОРИЈА

ШЕТЊА

Топчидер је данас омиљено излетиште грађана Београда. Из негдашњег водоплавног рита окруженог густом шумом израстао је прекрасан парн, негован по угледу на познате европске паркове. До 1903. „смртници“ су могли само да га обилазе, јер је био приватно боравиште и ловиште династије Обреновића.

У ПОТЕРУ ЗА ДАХИЈАМА — „Србија се умирити не може“, одјекивало је каменом сјајама београдске тврђаве. Четворица дахија, доскора страх и трепет Србије, ужурбано су се спремале да напусте угрожени град. Убрзо су се са ужом пратњом укрцали у две шајке и једну теретну лађу и кренули низ Дунав. Турци су и овога пута преварили Србе. Нису им, као што су обећали, предали Агантију, Кучук-Алију, Мулу Јусуфа и агу Мехмеда Фочића. Из српског логора у Топчидеру Карађорђе је послао 150 људи да ухвате дахије. У ноћи између 5. и 6. августа 1804. устаници су на Али Кали сустигли дахије и погубили их у Реџеп-агином конаку. Устаници се нису само тим задовољили и почели су отворени сукоби са Турцима по целој Србији. Први српски устанак се распламсао. Збачени су окви четиристогодишњег ropства. А овај платан у Топчидеру неми је сведок времена када је Србија стварала своју историју.

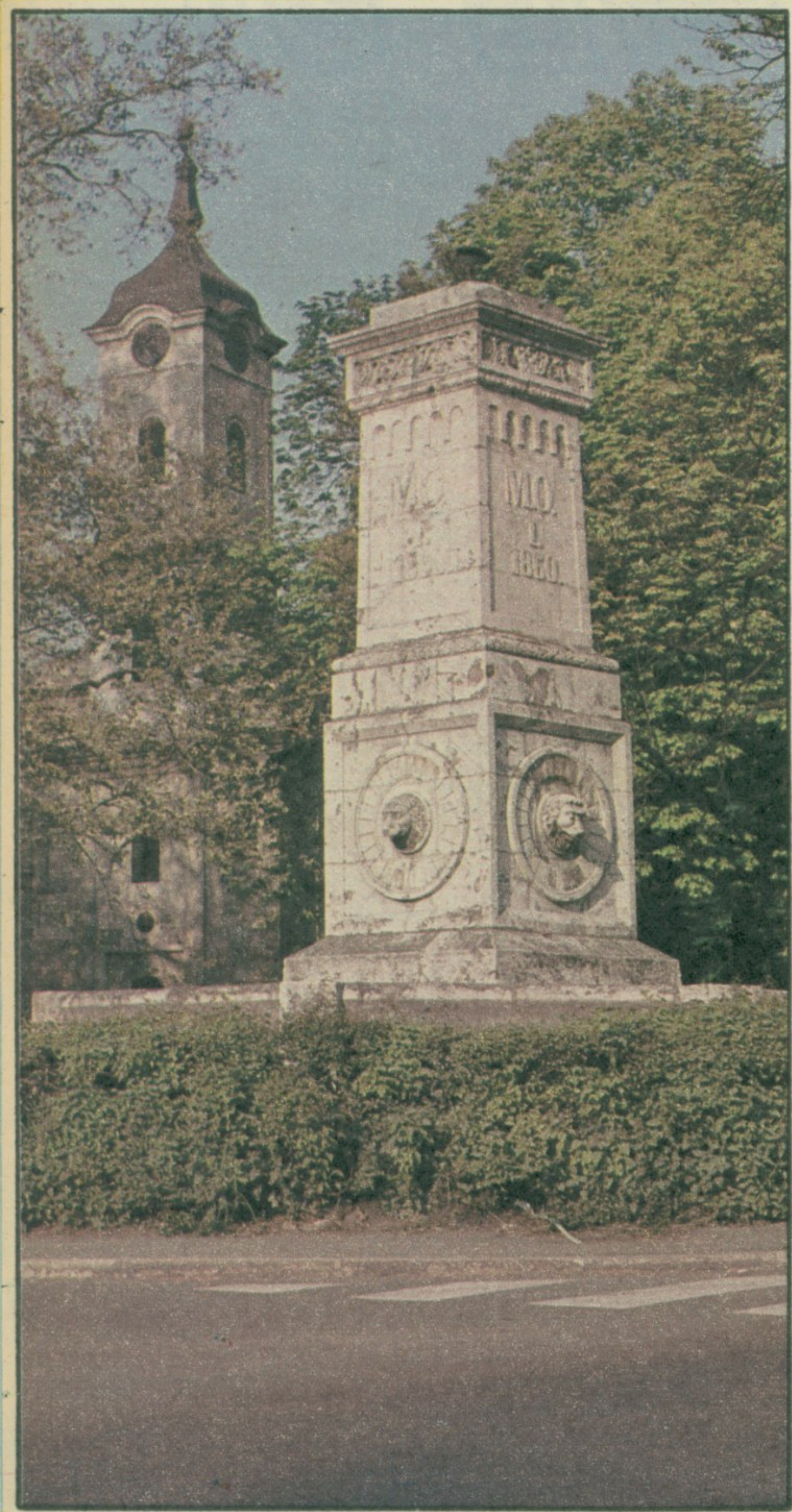

ДА КНЕЗ КОНАЧИ — Први српски устанак угушен је 1913, али је убрзо плануо и други. Оружане акције Милош Обреновић је заменио изузетно вештом дипломатијом и после објављивања султановог хатишерифа 1830. Србија је добила самоуправу са наследним кнезом на челу. И кнез Милош се, поред осталог, одмах дао на преуређење српског дела Београда. Тако је у вароши и Топчидеру никао већи број државних зграда чија је архитектура још носила обележја старе балканске архитектуре. Главни градитељ овог доба био је Хаџи Никола Живковић по чијем су пројекту Јања Михајловић и Никола Ђорђевић подигли овај Милошев конак у Топчидеру, завршен 1834.

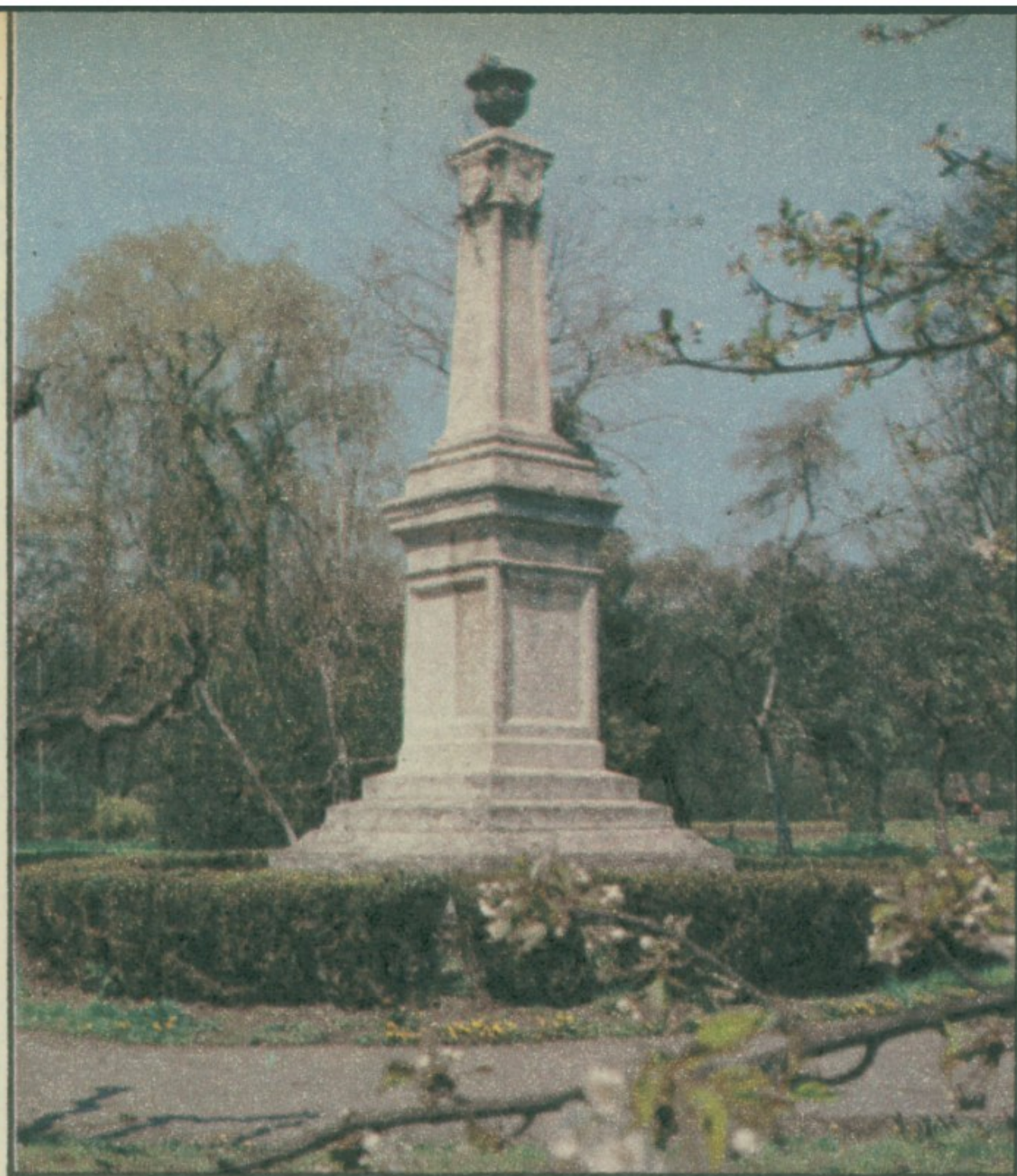

ХИЉАДУ СВАДБАРА — Обичај да поред својих конака подиже и цркве кнез Милош Обреновић није изневерио ни у Топчидеру. У старим списима забележено је да је кнез Србије подигао Топчидерску цркву, један од најзначајнијих споменика архитектуре Милошевог доба, из захвалности што је избегао смрт од Карађорђевог кубуре. У некадашњој густој шуми црква је грађена под надзором Томе Вучића-Перишића и завршена и посвећена 30. априла 1834. Међутим, упамћена је пре него што је завршена, јер је у њој приређена највећа свадба у овом крају. Милош је (ко би други) женио свог шурака Гаврила Вукмановића и на весеље позвао преко хиљаду званица.

ЈЕДНЕ ЧЕСМЕ

ОСКУДИЦА У ВОДИ — Милошев повратак дуго је слављен па је, захваљујући томе, Београд 1860. добио још једну знаменитост — Теразијску чесму. Поред тога што је владала „велика оскудица у води за намножено житељство“, као важан разлог за грађење нове чесме наводи се „... да би се побољшао изглед теразијске улице, која свакидашњим постројењем кућа по европском начину и најновијим засађењем кестења, величанственијом постаје“. И спомен-чесма је нашла своје место између хотела „Балкан“ и „Москва“. Године 1911. уз образложење да се не уклапа у ново решење Теразија — стварни разлог био је што је одласком последњег Обреновића са историјске позорнице новој династији засметао споменик који је славио Обреновиће — чесма је премештена у Топчидер и ово је један од ретких снимака Теразијске чесме у Топчидеру. Наиме, од пре десетак година ова чесма се поново налази на свом правом месту, на Теразијама.

У ЧАСТ ПОВРАТКА — Свемоћни кнез није увек био свемоћан и 1839. морао је да абдицира у корист сина Михаила. Али, ни Михаил није био дуго на власти јер га је буна Томе Вучића 1842. натерала да побегне у Аустрију. Ни Александар Карађорђевић се није дуго одржао на престолу. Светоандрејска скупштина збацила га је 1858. и позвала већ остарелог Милоша да се врати у земљу. Београд, пишу хронике, није упамтио такав дочек. У част кнежевог повратка у Топчидеру је 1859. подигнут овај камени обелиск.

НЕ ДАЈТЕ, ЉУДИ! — Кнез Михаил Обреновић извезао се 29. маја (10. јуна, по новом календару) 1868. у уобичајену шетњу до Топчидера, а затим и даље, до Кошутњака. У пратњи три дворске даме, ађутанта и дворског момка Михаил је зашао на шумску стазу. Пред њим су несчекивано изникла три човека. Кнез их је зачуђено погледао а онда, ништа не слутећи, коракнуо према њима. Тишином шуме проломио се револверски пуцањ. Погођен у потиљак, Михаил је успео само да викне: „Не дајте, људи!“ Међутим, нападачи су прискочили с ханџарима и не обазирјући се што је кнез већ био мртав наставили да га секу и боду. Дворски момак, мада рањен, успео је да се дочепа коња и у Топчидеру је сreo Илију Гарашаћина. Схвативши да је у питању и завера против режима, Гарашаћин је похитао у Београд и успео да војску и полицију стави у приправност. Завереници су осујећени. На слици је место погибије кнеза Михаила Обреновића.

СРЦЕ ЈЕ

Те ноћи, 28. августа 1943. пет стотина америчких „летећих тврђава“, огромних четворомоторних бомбардера, бесомучно је изручивало свој смртоносни терет на Берлин, престоницу Хитлерове Немачке. Једним бомбардером пилотирао је двадесет четворогодишњи Ендрју Пирс, добар пилот са преко педесет успешно обављених борбених задатака. У бомбардеру се налазило још једанаест чланова посаде.

Овога пута немачка противавионска одбрана била је јача но обично. Ендрју није имао среће: погодили су га неколико граната. На бомбардеру су отказала два мотора, а појавило се и неколико опасних отвора.

На повратак у Енглеску, са овако оштећеним авионом, није смео ни да помисли. Насумице је наставио пут према северу. Прешао је део Северног мора и, захваљујући невероватној срећи, успео да се спусти на једну њиву.

ВИЛА У ПАРКУ

Посада бомбардера је одахнула: нико није билс теже ослеђен. Око њих су се убрзо скупили селаци. Били су то Данци. Значи, налазили су се међу пријатељима. Јер, мали дански народ, окупиран од Немаца 1940, мада није имао услова да води оружану борбу против окупатора, све је чинио да му науди.

Цела Данска била је прекривена подземном организацијом отпора која је била веома активна. Илегалци су се посебно истicali у вршењу саботажа и помагању савезничким пилотима који би случајно пали на данску територију. Одмах би сваког члана посаде посебно упутили преко својих веза у многа сигурна склоништа, откуд их је касније требало пребацити у Шведску, а одатле у Енглеску, да наставе борбу.

Ендрју Пирс је извесно време живео сакривен по забаченим салашима. Једнога дана илегалац преобучен у продавца воћа, гонећи колица пред собом, довео га је у предграђе Копенхагена, главног града Данске. Зауставио се испред једне раскошне виле усамљене у великом парку.

Илегалац је зазвонио на врата и појавила се власница, витка млада жена, насмејана, веома лепа. Када је чула лозинку, узела је Ендрјуа под руку и увела у кућу. У поткровљу се налазило вешто скривено

склониште, веома добро опремљено и удобно.

— Овде вам неће бити лоше — казала му је. — Имате све. Храну, пиће, радио. На мене нико не сумња. Код мене су се многи скривали. Можете да останете колико год хоћете.

Ендрју се осећао заиста пријатно. Власница виле Хелвига Делбо, мада је тек прешла тридесету годину, већ је била веома богата и угледна у пословним круговима Копенхагена. У главној улици данске престонице поседовала је велику модну кућу чије су се филијале налазиле у многим данским градовима.

Млада жена и Ендрју били су свакодневно упућени једно на друго. Није дуго прошло и родила се љубав. Високи плавокоси Американац, иначе припрости фармер, био је опчињен префињеношћу и културом жене из високих данских кругова и привезао се уз њу жаром свог младог срца.

ЉУБАВ

Хелвига Делбо је свако вече проводила у његовој соби. Заједно су слушали Радио-Лондон и са бескрајном мржњом говорили о нацистима и њиховим делима. Лепотица му је испричала да су јој Немци стрељали оца још на почетку окупације и зато је горела силном жељом да им се освети.

— Толико чиним за покрет — често му је говорила — а ипак немају довољно поверења у мене. Никада ми не дају крупне задатке. Увек познајем само по једног човека који ми служи као веза.

— Мора се тако — стопљиво јој је објашњавао пилот. — Посао је веома опасан, па је потребна и велика опрезност.

У њеној необичној радозналости Пирс није видео ништа сумњиво. Уосталом, и она је била члан организације и њена свакодневна питања где се спустио, кога је све и где скривао, са

којим је људима долазио у додир, како функционишу илегални канали и слично, била су, мислио је Американац, пре интересовање за путештвија љубљеног човека.

Зато се истински трудио да јој задовољи знатижељу али је у томе мало успевао. Ишао је из руку у руке као пакет, никога лично није познавао, дански ни речи није знао па од свега што су илегалци разговарали међу собом није ништа разумео.

Љубавна идилла потрајала је неколико месеци. Једног јутра у вили лепе Данкиње појавио се илегалац и одвео Ендрјуа који није имао времена ни да се честито поздраве са Хелвигом.

Неколико дана касније, Ендрју је једним неутралним бродом срећно пребачен у Шведску, а убрзо се нашао и у Енглеској. Сав пресрећан одмах се јавио својој јединици и команданту испричао своје путештвије по Данској и даље.

Међутим, чекало га је велико и непријатно изненађење. Одмах га је узела у руке енглеска контраобавештајна служба. Данима су га испитивали од јутра до мрака, али он није успевао ништа да схвати. Показивали су му исечке из данске штампе: нацисти су се на сва уста хвалили како су у последње време успели да ухвате све савезничке пилоте који су пали у Данску. Међу ухваћенима била су наведена и имена свих његових једанаест другова из бомбардера.

СУМЊА

— Зар није и вама то чудно — упорно је запиткивао обавештајни официр запрепашћеног Ендрјуа. — Од дванаесторице из вашег бомбардера само сте ви стигли у Енглеску. Ухваћено је и на стотине других пилота, само ви не. Дакле?

Ствар је уистину била крајње чудна, то је и Ендрју морао признати. Али

објашњење није налазио. Почели су да га испитују о Хелвиги Делбо. То је трајало дуго, нису пропустили ни једну једину ситницу у вези са њом.

— Видите — рекао је на крају обавештајни капетан Пирсу — та ваша лепа илегалка понашала се веома чудно. На тавану је држала савезничке заставе и разни компромитујући материјал, што је све могло бити пронађено при првом претресу. Кажете да ни пред другима није крила своју мржњу према окупаторима? Тако се не понаша један илегаллац. Она је или почетник у своме послу или се ту крије нешто друго.

— Сетио сам се једног детаља — готово је узвикнуо Пирс. — Једном приликом Хелвига ми је причала да је детињство провела у Норвешкој и да њени отуда потичу. Има ли то каквог значаја?

— Видећемо — обавештајац се само осмехнуо. — Позваћемо вас касније.

Приликом немачке инвазије 1940. норвешка влада се склонила у Лондон и из емиграције наставила отпор агресору. У Енглеској је имала војне јединице које су се бориле у саставу савезничких армија. У окупираној Норвешкој руководила је снажном и одлучно организованом мрежом отпора која је покривала целу земљу.

Зато енглеска контраобавештајна служба није дуго чекала да добије податке. Влада у емиграцији затражила је помоћ из земље. Неколико полицијских функционера у Норвешкој, који су се привидно налазили у немачкој служби а у ствари радили за савезнике, одмах су на слици препознали лепу власницу виле из Копенхагена.

МАКС ПЕЛТИНГ

Хелвига Делбо била је у ствари Норвежанка и звала се Грета Јохансен. Њена мајка била је Данкиња, па

је отуда Хелга одлично говорила дански и имала јаке везе у њој.

Досије Хелвиге Делбо, од носно Грете Јохансен био је подебео. Још пре рата радила је за Немце. Заврбовао ју је шеф немачке обавештајне службе у Норвешкој Макс Пелтинг. Његова шпијунска делатност у Норвешкој откривена је 1939. године и Пелтинг је осуђен на дугогодишњу робију. Међутим, чим су Немци освојили Норвешку, ослободили су свог „важног“ човека и поставили га за шефа обавештајне мреже у окупираној земљи.

Грета му је постала један од најближих сарадника. Не само лепа, него и изузетно интелигентна и вешта, зналац неколико језика, она је лако успевала да придобије људе, да стекне њихово поверење, да се увлачи у илегалне организације, открива сумњиве и њихове тајне.

БИЛО ЈАЧЕ

Била је крајње безобзирна. Ко би јој пао шака, не би се извукао. Послала је у смрт огроман број људи. Норвешки родољуби су то знали и непрекидно су прогонили Макса и Грету. Неколико пута су и покушали атентате на њих, али без успеха.

Ипак, из бојазни за живот, Макс Пелтинг и Грета Јохансен прешли су у Данску. Обоје су одлично говорили дански и то им је омогућило да се представљају као Данци. У новој средини наставили су стари посао.

Међутим, не за дуго. Дански борци покрета отпора успели су да раскривају делатност Макса Пелтинга. У пролеће 1943, док се возио у отвореном аутомобилу једном уском улицом Копенхагена, на њега је испражњен рафал из машинке.

Сутрадан је немачки обавештајац сахрањен са највишим војним почастима. Грета је несметано наставила свој посао. Успела је, поред осталог, да се увуче у дански покрет отпора. Да

би осветила свог Макса, послала је у смрт бројне људе, међу њима и многе савезничке пилоте.

СЛАБОСТ

Ендрју је дуго, запрепашћен, слушао причу обавештајног капетана који га је позвао двадесет дана после њиховог последњег разговора.

— Па зашто и мене није послала у смрт? — промуцао је најзад.

— Она је била млада жена, жељна љубави, а дуга усамљеност је несумњиво деловала на њу. Изгледа да јој је то био једини тренутак људске слабости — мирно је рекао обавештајац.

— Мислите да ме стварно заволела?

— Зар би вас иначе оставила у животу? Да, она вас

је искрено заволела и само томе можете да захвалите што сте остали живи.

Савезнички обавештајци нису Грету остављали на миру. Сада су знали све о њој а била је исувише опасна да би и даље наставила своју издајничку работу.

Грета Јохансен је била лукава да би тек тако пала у замку. Као да је предосетила опасност прекинула је све везе са покретом отпора и нико више није знао где се налази. Претражена је цела Днаска, али од Грете ни трага ни гласа.

Жена која је послала у смрт многе људе пребацила се у Немачку, променила име и учинила све да, бар физички, ни по чему више не подсећа на стару Грету или Хелвигу. Овога пута је од послодаваца добила задужење да прати и шпијунира стране раднике у Немачкој.

Врема је пролазило и Грета се понала да је на њу заборављено. Опрезност је попустила. И, по неписаном обавештајном правилу, учинила је једну грешку. Овога пута судбоносну.

ЗАСЕДА

У главној банци у Копенхагену налазила се огромна уштеђевина Гретиног бившег шефа и пријатеља Макса. Наравно, новац је био њој завештан.

Једног поподнева почетком 1944. шпијунка се појавила у банци у Копенхагену и испунила формулар за подизање новца. Није ни слутила да је чиновник који јој је предао огромну суму у ствари био члан покрета отпора и да је једва чекао ту, у заседи, да се појави крвник данског народа.

Док су се у банци обављале формалности око исплате, он је успео да јави својима да се Грета Јохансен или Хелвиг Делбо коначно појавила.

Задовољна што је успела да извуче толики новац, Грета је са смешком изишла из банке. Ипак, као искусна обавештајка осврнула се на све стране. Улица је била празна. Једино су двојица поштар — како је то уобичајено у Копенхагену — разносили поштилке по кућама. Одахнула је и кренула према хотелу, спремна да се већ сутрадан врати у Немачку.

Неочекивано, један од поштар притерао је бицикл уз њу и из револвера испалио неколико метака. Умрла је пре него што је схватила шта се догађа. Поштари су се затим брзо изгубили у оближњој улици.

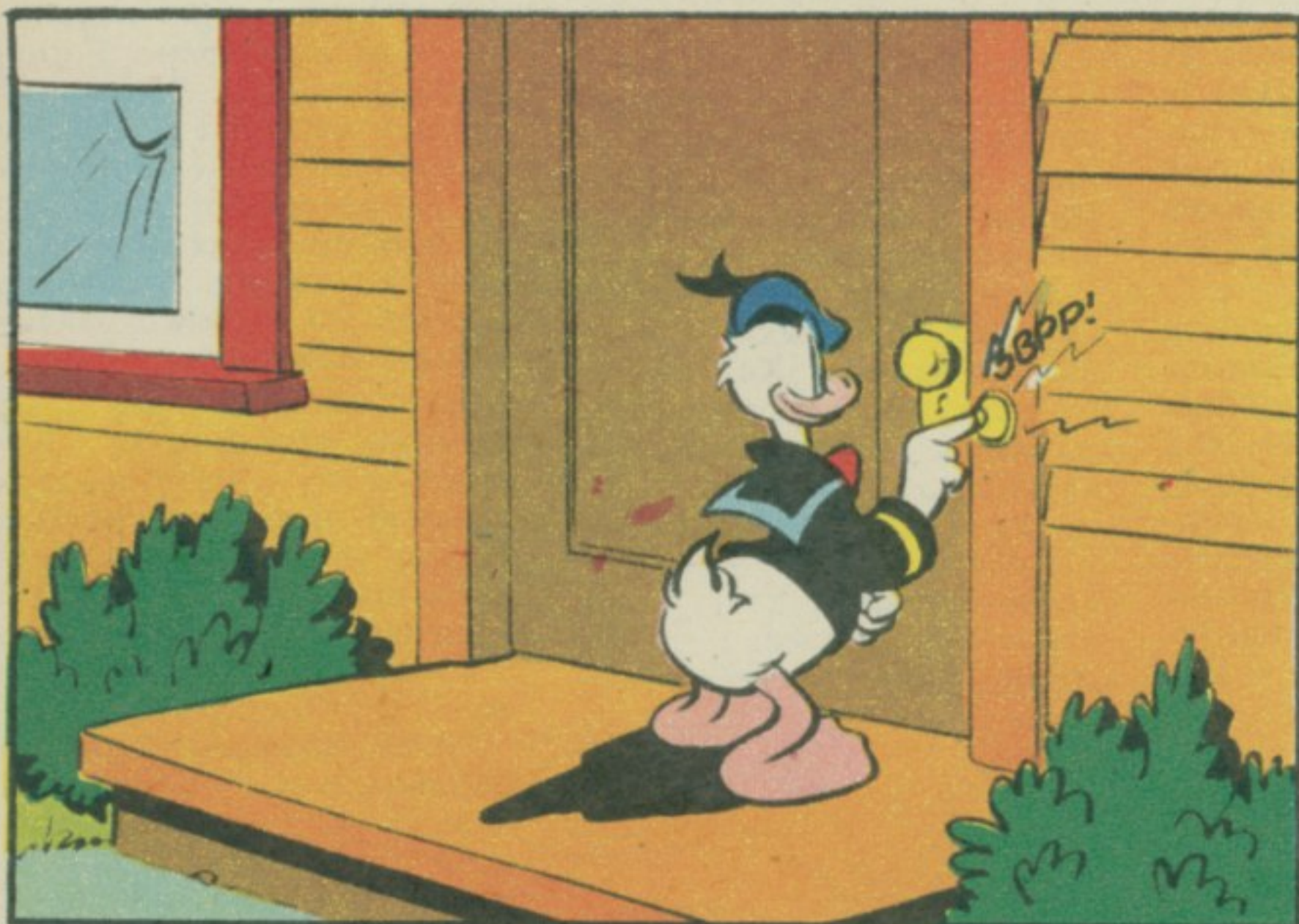
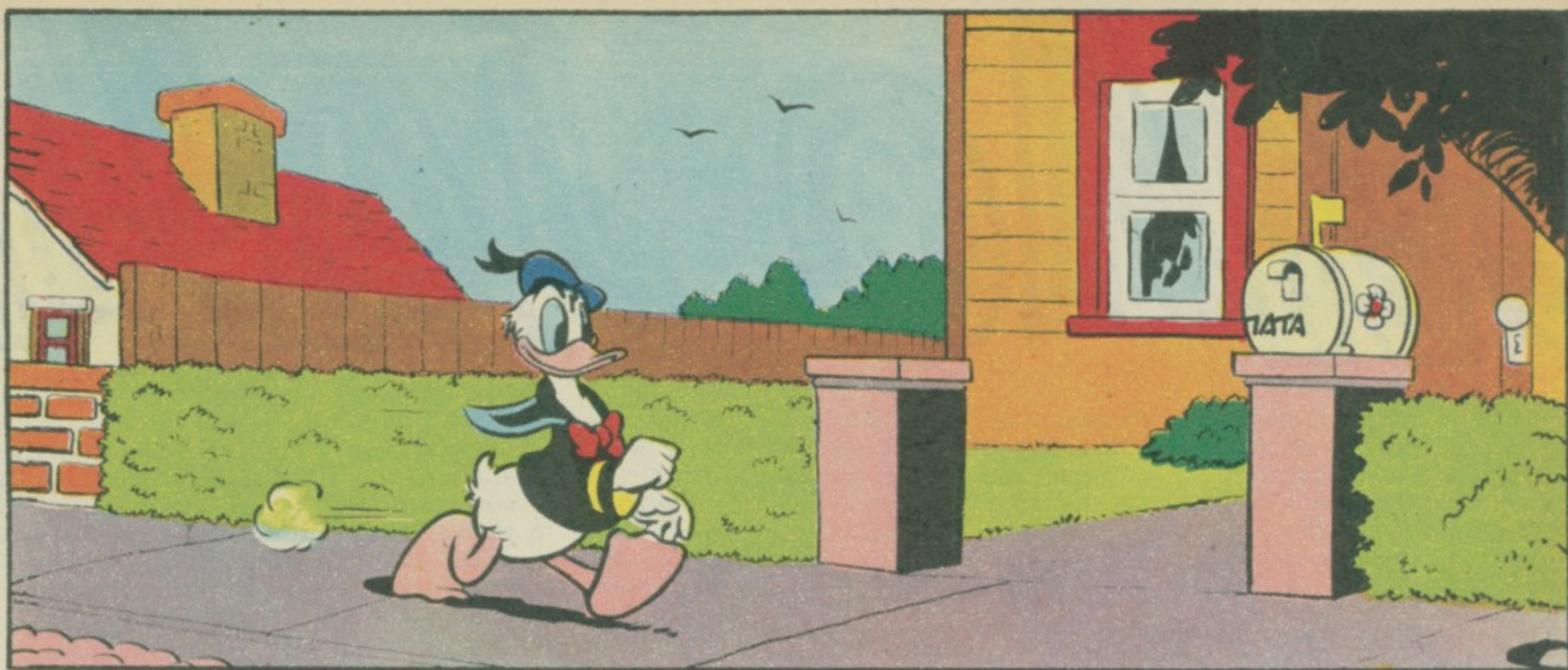
Грета Јохансен, једна од најопаснијих немачких шпијунки у другом светском рату, сахрањена је 13. марта 1944. на немачком војном гробљу у Копенхагену, поред свог Макса.

Е. М.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

СПЛЕТКЕ НА СРПСКОМ ДВОРУ

КАНУ НА СЛУЖБУ

Стефан Дечански је доживео најтрагичнију судбину од свих Немањића. Отац Милутин наредио је да га ослепе, а син Душан — да буде задављен.

Чим је сазнао да се татарски кан Ногај спрема да пође на Србију краљ Милутин му је послао гласнике да преговарају о миру. Затим је отерао своју жену Јелисавету и оженио се кћерком бугарског цара Ђорђа Тертера, чија је сестра била удата за Ногајевог сина Чока. Кад постане Чоков шурак — надао се Милутин — биће безбеднији од Татара.

Кан, изгледа, није много марио за овакве рођачке везе, и само због Милутинових богатих дарова — одложио је рат. Ускоро, међутим, Ногај је заратио са својим северним суседом Токтај-каном, па да не би ратовао на две стране одустао је од похода на Србију. Али, као залог за мир, Милутин је морао да пошаље Ногају као таоца свога сина Стефана Дечанског!

Српски животописци, додуше, кажу то мало лепше: Милутин и кан „толику велику љубав утврдише међу собом да је „Милутин“ дао вазљубљенога сина свога званог Стефана на службу“ Ногају...

СТАРИЈИ ОД ТАСТА

Стефан Дечански је био најстарији син краља Милутина, рођен из његовог брака с епирском принцезом, и важи за најнесрећнијег међу Немањићима. Невоље су га пратиле од најраније младости. Кад је имао седам-осам година Милутин је отерао његову мајку и довео нову жену, а није му било више од седамнаест кад је, око 1292, послат као таоц међу Татаре.

Кажу да се у Србији нико није надао да ће се икад жив вратити. Међутим, кад је Ногај умро, Стефан је искористио забуну која је настала међу Татарима и побегао у Србију. Отац га је одмах оженио Теодором, кћерком бугарског цара Смиљца, и дао му да влада Зетом као „млади краљ“ (престолонаследник).

Краљ Милутин је ускоро толико ојачао да је пошто-пото хтео жену са византијског двора; када га је одбила Јевдокија, сестра цара Андроника II, Милутин се оженио Андрониновом кћерком Симонидом. (Био му је то четврти брак). Кажу да је Симонида имала пет година, а Милутин — четрдесет пет! Заједљиви византијски хроничари забележили су да је био пет година старији од свога таста...

Некако после ове женидбе настале су неслоге у Србији: Милутин је почео да се сукобљава са старијим братом Драгутином. Драгутин је на сабору у Дежеви 1292. предао престо млађем брату — али, изгледа, под условом да Драгутинови синови наследе престо. То нерешено питање наслеђа вероватно је и било узрок сукоба међу браћом.

И српска властела је постала незадовољна: ратницима никако нису одговарали добри односи са Византијом.

А врхунац незадовољства у земљи била је Стефанова побуна против оца.

„Зломислена властела“, кажу наши животописци, наговарала је Стефана:

— Достојно ти је да узмеш престо свог оца, а, ево, сви ми помажемо ти да у свему буде воља твоја. Ако ли нас не послушаш, то се ми нећемо више звати твоји.

Стефан је почео да спрема преврат, полако и смишљено, а кад је у Зети све било спремно стао је да придобија властелу по осталим крајевима.

ЖЕНСКЕ СПЛЕТКЕ

Али ни Милутин није чекао: чим је сазнао за заверу, кренуо је с војском на сина. До боја, ипак, није дошло. Стефан је побегао преко Бојане, а отац му је слао нежне поруке: „Чедо моје мило и срдечно, зовем те и не одзиваш ми се... дођи, драги сине мој, да се утешим старост моја!“ И Стефан се на веру предао оцу...

Још док је грлио сина, кажу, Милутин је размишљао: „Ево, видим како сам дошао у дубоку старост, и видим унапред да ме и после очекују многе скрби и жалости од овога мога сина ако га оставим слободна“. И стари краљ је наредио да се Стефан веже и окован одведе у Скопље, а затим — ослепи!

Да би нашао неко оправдање за краљеву окрутност, Григорије Цамблак каже да је Милутина на ову зурку казну наговорила — Симонида! „Долази царица к цару“ — пише Цамблак — „показујући тужно лице, неукрашен и необичан увод, и рони сузе, и... пресеца глас. И, да укратко кажем, подиже оца на ослепљење првородног сина. Победи се царева премудрост женским сплеткама“ — закључује Цамблак.

Стефаново ослепљење није било потпуно — за неколико година вратио му се вид. Неки историчари тврде да је Милутин поверио извршење казне поузданим и стручним љу-

дима и наредио да се Стефанове очи само мало повреде. Други, опет, мисле да је сам Стефан или неки од завереника поткупио целата...

Све су то само нагађања. Зна се само толико да је Стефан као слепец, с повезом преко очију, послат са женом и два мала сина у Цариград Андронику II, да у Цариграду није живео као сужањ. — Андроник му је дао „једну царску палату на пребивање“ и „све што му је на потребу“ — и да се након седам година вратио у Србију.

Једни причају да је Стефан преко монаха Светогораца молио оца да му опрости и да му дозволи да се врати, а други — да је сам Милутин, покајавши се ваљда, позвао сина...

Убрзо након Стефановог повратка умро је Милутин а у земљи су избили нереди. Уз помоћ најамничке војске, за престо су се борили Милутинови синови Стефан и Константин и Драгутинов син Владислав. Борбе су почеле одмах после Милутинове смрти. Једна група најамника је чак напала погребну поворку која је преносила Милутиново тело из Неродимља у Бањску.

У Зети је за краља већ био проглашен Константин, у Драгутиновим областима је као једини наследник круне прихватао Владислав — али краљ Србије је ипак постао Стефан Дечански.

За очевог живота Стефан је крио да су му се још у Цариграду очи опоравиле. Тек кад је престо остао упражњен — објавио је, да се збило чудо и да му је „Бог вратио вид“. У народу су одмах почеле да се испредају легенде о „светом краљу“.

МАЧЕМ ГЛАВУ ОТКИНУХ

Још крајем прошлог века у Србији се причало како је Милутин извадио сину очи и обесио их на конач изнаг градске капије, како се свети Арханђео сажалио над Стефаном, претвори се у орла и донео му очи, па како му је Арханђео рекао: „Одечи очи!“ — а Стефан је онда прогледао, и касније на том месту подигао манастир Дечане...

КАНУ НА

Стефан је од оца наследио престо али, изгледа, не и дипломатски таленат. Кад су се за власт у Византији борили Андроник II и Андроник III, Стефан је био на страни Андроника II. Због тога је победник из ове борбе, Андроник III, начинио против њега савез са бугарским царем Михаилом.

Стефан је покушао да се измири с њима — али без успеха. Онда је направио добар тактички потез: напао је Бугаре пре но што су се састали с византијском војском, и победио их код Велбужда 1330. Главнину српске војске предводио је његов син Душан који се касније хвалио: „И Михаилу, цару бугарском, маčem главу његову откинух“.

СЛУЖБУ

Душан је у то време имао двадесет две године, био је снажан и висок (један западњак, Филип Мезиер, записао је за њега да је највиши човек кога је икад видео), био је храбар и амбициозан. Желео је да што пре наследи престо, а изгледа да се плашио да ће отац за наследника одредити сина из другог брака, Симеона. И тако — почели су сукоби између оца и сина.

У пролеће 1331. Стефан је с војском дошао под Скадар и разорио Душанов двор на Дриму. Затим су отпочели дуги преговори, измирење — па нови сукоби. Душан је изненада напао оца у дворцу Неродимљи, стари краљ је успео да побегне, али потера га је стигла. Заједно са женом, Стефан је затворен у град Звечан, где је после три месеца умро. Неки кажу да је Душан наредио да Стефан буде задављен...

Л. Јанковић
Илустрација: Б. Веселиновић

ПРЕ САМО

200

ГОДИНА

ЖАБИН ГАЛ

Лучија Галеаци Галвани чистила је у кухињи жабе, припремајући за ручак омиљени италијански специјалитет. Њен муж Луиџи Галвани, професор анатомије Универзитета у Болоњи, држао је у суседној просторији предавање групи студената.

Лучија није била „обична“ домаћица. Као кћи болоњског патолога Доменика Галеација, славног по научним делима о обољењима желуца и мокраћног

ЕНГЛЕСКИ МИНИСТАР ФИНАНСИЈА, НЕМАЈУЋИ НИ НАЈБЛАЖУ ПРЕДСТАВУ О ЕЛЕКТРИЧНОЈ СТРУЈИ, УПИТАО ЈЕ МАЈКЛА ФАРАДЕЈА ЧЕМУ СЛУЖЕ ТОЛИКИ ЊЕГОВИ ОПИТИ. НАУЧНИК ЈЕ ОДГОВОРИО ЗАГОНЕТНО — АЛИ ПРОРОЧАНСКИ — ДА МОГУ ПОСЛУЖИТИ И ЗА ПУЊЕЊЕ ДРЖАВНЕ БЛАГАЈНЕ.

ГАЛВАНИЈЕВО ИМЕ ДОБИЛЕ СУ МНОГЕ ПОЈАВЕ, ПОСТУПЦИ И ИНСТРУМЕНТИ У ЗНАК ЗАХВАЛНОСТИ ЗА ЊЕГОВ ДОПРИНОС ПОЧЕЦИМА ПРОУЧАВАЊА ЕЛЕКТРИЦИТЕТА.

ГАЛВАНСКЕ СТРУЈЕ: Једносмерне електричне струје.

ГАЛВАНИЗАЦИЈА: 1. Употреба једносмерне електричне струје у медицинске сврхе, за лечење нервних болести, на пример.
2. Облагање металима путем електричне дисоцијације.

ГАЛВАНОКАУСТИКА: Паљење ткива топлотом коју производи струја усијавањем игле или жице од гвозђа или платине. Тако се са коже уклањају брадавице, младежи, мали тумори.

ГАЛВАНОХРОМИЈА: Поступак бојења метала помоћу електролизе.

ГАЛВАНОМЕТАР: Електрични инструмент који служи за мерење јачине електричних струја, углавном врло малих.

ГАЛВАНОПЛАСТИКА: Електролитичко таложење метала на калуп привезан за електрику у циљу добијања металних предмета одређеног облика: медаља, на пример, или металних отисака — матрица и клишеа.

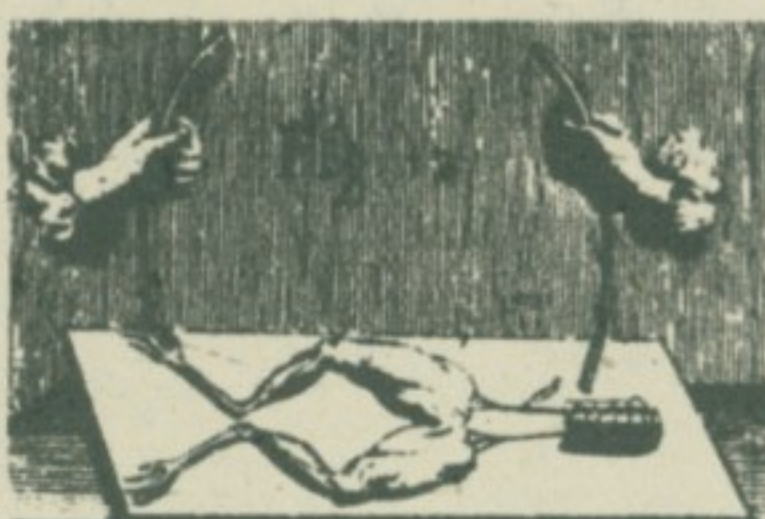
ГАЛВАНОСКОП: Инструмент који показује да ли кроз неко струјно коло тече једносмерна струја и у ком смеру тече.

ГАЛВАНОСТЕГИЈА: Превлачење предмета танким слојем неког метала помоћу електролитичког таложења. Осим се обично врши позлаћивање и посребривање украсних предмета, али и заштита ствари атмосферских, хемијских, механичких и других утицаја.

ГАЛВАНОТАКСИЈА: Појава кретања једноћелијских организама, на пример бактерија, у води у одређеном смеру, када се кроз воду пропусти електрична струја. Ова појава зове се и ГАЛВАНОТРОПИЗАМ.

ГАЛВАНОТЕХНИКА: Заједнички општи назив за ГАЛВАНОСТЕГИЈУ, ГАЛВАНОПЛАСТИКУ И ГАЛВАНСКУ МЕТАЛИЗАЦИЈУ.

ГАЛВАНСКИ ЧЛАНЦИ или ЕЛЕМЕНТИ: Извори електричне струје код којих се електролитска поларизација користи за производњу електромоторне силе и електричне струје, односно за директно претварање хемијске енергије у електричну.
ГАЛВАНСКИ ЧЛАНАК састоји се од две електроде, од различитих метала, које су изоловане и потопљене у електролит — најчешће разређене киселине, базе и соли.

Илустрација из Галванијеве књиге „De viribus electricitatis in motu musculari“ посвећена опитима са жаблим батацима.

канала и она је желела да пође очевим стопама. Удаја и тадашњи „закон“ да је жена само супруга и мајка омели су јој амбиције.

И тог преподнева 1780. године, као и обично, госпођа Галеаци Галвани расејано је обављала припреме за ручак удубљена у учене речи свога супруга које су се чуле и у кухињи. У тренутку непажње из руке јој је испао нож и зарио се у батак жабе која је, припремљена за кување, лежала на тањиру од цинка.

ЈЕДНО ЗАБОРАВЉЕНО ИМЕ

Мртва жаба је поскочила, Лучија је вриснула и следећег часа кухињу су закрчили уплашени студенти и професор Галвани. Када је од престрављене супруге чуо да је мртва

жаба почела да се мрда, Луиџи Галвани је поновио „експеримент“. И опет су се мишићи жабе стегли и тело се тргло. Галвани је озарена лица утишао студенте и свечано изјавио:

— Драге колеге, данас сте имали срећу да присуствујете опиту који ће извршити револуцију у проучавању анатомије! Открио сам животињски

„животињски електрицитет“ који тело задржава и након смрти. Стварност је, наравно, била сасвим другачија.

Упркос нетачности ових закључака Луиџи Галвани (1737-1798) постао је убрзо славан и ван граница Италије неуморно изводећи своје експерименте са жаблим батацима пред за-

ПРЕМА ИМЕНУ И ДЕЛУ АЛЕСАНДРА ВОЛТЕ:

ВОЛТ: Јединица за мерење електричног напона.

ВОЛТАМПЕР: Електрична јединица равна производу волта и ампера (јединице за струју). Служи за мерење снаге.

ВОЛТ-БРЗИНА: Изражавање брзине електрона напон под чијим дејством добијају одређену брзину.

ВОЛТИН ЕФЕКТ: Мали, такозвани контактни или додирни, електрични напон који се јавља при додиру два различита метала.

ВОЛТИН ЕЛЕМЕНТ: Најједноставнији елемент за добијање електричне струје. Састоји се од две електроде од цинка и бакра потопљене у електролит — водени раствор сумпорне киселине.

ВОЛТИН ЛУК: Перманентно пражњење у гасовима при мањим напонима. Представља два угљена штапа везана за напон од 60V.

ВОЛТМЕТАР: Апарат за мерење електричног напона у волтима.

електрицитет, основни извор живота!

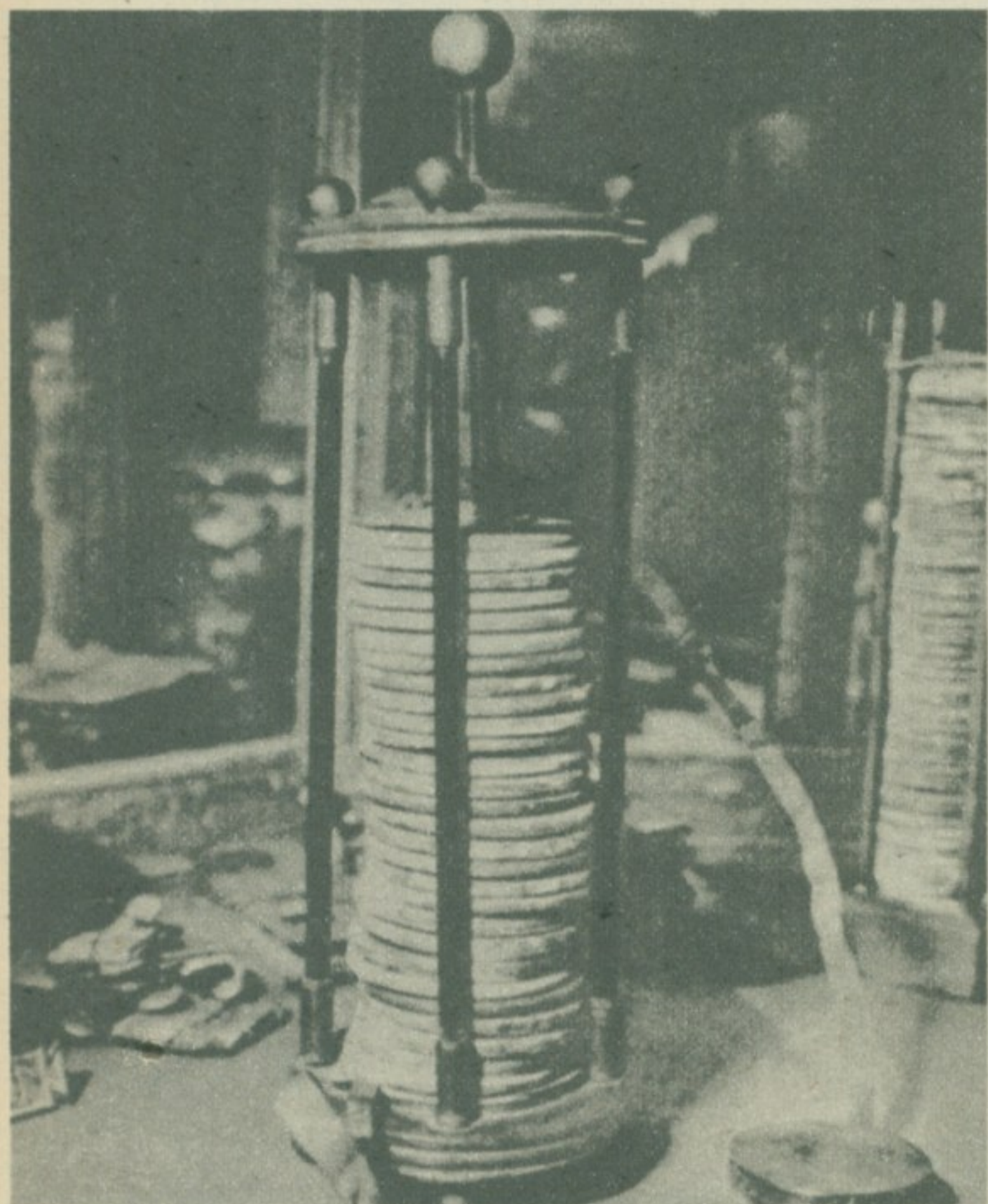
Галвани је, разуме се, сасвим заборавио да каже ко је у ствари открио будућу „револуцију“ и име његове жене наука је, исто тако, заборавила да забележи.

У оно време, пре тачно двеста година, веровало се да постоје две различите врсте електрицитета: физички, који се изазива трењем, и животињски, проучаван код риба дрхтуља и ража. Још није било познато да се у оба случаја ради о два облика исте појаве: протока електрона.

Луиџи Галвани је био уверен да се заривањем ножа у одређено место жаблиг батака ослобађа

Алесандро Волта

Један од волтиних стубова (батерија) које је научник лично направио. Чува се у музеју посвећеном Алесандру Волти у Ному, његовом родном месту.

дивљеним и запрепашћеним научницима.

ПОСТОЈИ, АЛИ ЧЕМУ?

Међу посматрачима „жабљих експеримената“ нашао се и човек више сумњичав него ли запрепашћен оним што је гледао. То је био професор физике на Универзитету у Павији, по имену Алесандро Волта.

Он је приметио оно што Галванију није пало у очи: да до контракције мишића батака долази само када се мртва жаба налази у додиру с два различита метала. Узгред, и у кухињи Галванијевих жаба је била „између“ цинка, од којег је био начињен тањир, и гвозденог ножа!

Према томе, до електрицитета је долазило услед додира два метала, а жаба је послужила само као „регистратор“ појаве.

Волта је и сам почео да врши експерименте да би поткрепио своју тезу, у почетку веома оспоравану у научним круговима склоним Галванијевој теорији.

Полемика о електриците-

ту, која је потресала научни свет све до краја 18 века, завршена је тек 1799. године у корист Алесандра Волте.

Волта је успео да направи први стабилан извор електрицитета, такозвани волтин стуб, односно батерију од галванских чланака. Батерија се састојала од истог броја сребрних и цинканих колутућа поређаних наизменично један изнад другог и развојених малим „јастучићима“ испуњеним воденим раствором киселине, да би електрицитет брже пролазио.

У волтином стубу се слаб електрични потенцијал, добијен додиром два метала, појачавао захваљујући ланцу парова насланих колутућа. Тако је Алесандро Волта (1745-1827) опипљиво објаснио Галванијев опит са жабљим батацима као избијање електрицитета које настаје између два метала када је између њих електролит.

Волтин стуб је с правом назван изумом који ће бити од пресудног значаја за цео 19. век (а и за 20. ако се зрелије размисли), али упркос општем одушевљењу волтина батерија није одмах нашла практичну

Мајкл Фарадеј

примену. Наука је знала да произведе електричну струју, али о њеним особинама није знала ништа, понајмање у које сврхе да је употреби.

ЧОВЕК КРИВ ЗА ПРИЗНАНИЦУ

Срећом, почетком 19. века појавио се један други велики физичар и хемичар, овога пута Енглец. Мајкл Фарадеј је око 1830. године, настављајући дело великих Италијана, открио интеракцију између електрицитета и магнетизма и направио прве грубе електричне моторе.

Фарадејева струја је стари назив за такозване индукване струје које је он открио, а које настају ако се проводник и магнет крећу релативно један према другом, или ако се мења магнетски ток.

Мајкл Фарадеј (1791—

ПРЕМА ИМЕНУ И ДЕЛУ МАЈКЛА ФАРАДЕЈА

ФАРАДЕЈЕВА СТРУЈА: Старији назив за индуквану струју коју је пронашао Фарадеј.

ФАРАДЕЈЕВИ ЗАКОНИ: 1. Количина материје излучене електролизом пропорционална је количини електрицитета који је прошао кроз електролит. 2. Количина различитих материја које излучује иста струја у истом времену односи се као хемијски еквивалент тих материја.

ФАРАДЕЈ-МАКСВЕЛОВА ТЕОРИЈА ПОЉА: Фарадеј је открио да су електрична, односно магнетска поља, а не електрични напони или магнетски полсови, носиоци електричних, односно магнетских сила које се јављају у близини електрички набијених, односно намагнетисаних тела. Ове идеје математички је разрадио Максвел и на темељу њих развио теорију електромагнетских таласа. Закључио је да су и светлосни таласи електромагнетске природе што је својим експериментима касније показао Херц.

ФАРАДЕЈЕВ КАВЕЗ: Звоно од металне мреже, шупљи проводник. У унутрашњости шупљег проводника нема електричних поља и ова особина служи у техници мерења. У фарадејев кавез се стављају осетљиви електрични инструменти да би се при мерењу заштитили од утицаја околних електричних сила.

ФАРАДЕКС: Керамички материјал из скупа титаната који се употребљава као диелектрично средство у високофреквентној електротехници.

ФАРАДИЗАЦИЈА: Коришћење електричне струје, добијене путем индукцијског свитка, за терапијско лечење.

—1867) је истраживао и дифузију и ликвифакцију гасова, израђивао оптичка стакла, открио законе електролизе, дијамагнетизма, теорију магнетског и електричног поља, закретање равни поларизације у магнетском пољу и тиме утврдио пут електромагнетској теорији светлости.

Фарадеја треба запамтити и као изумитеља принципа омрзнутог рачуна за наплату утрошене струје!

Године 1831. када га је енглески министар финансија, немајући ни најближу представу о струји, упитао чему служе његови опити, Фарадеј је загонетно — али пророчански — одговорио да могу послужити и за повећање прихода државне касе.

Љ. К.

* Гамба — итал. нсга.

ЏАМБО ЏЕТ 3

13

DASSAULT FAN JET FALCON (Француска) — Овај пословни лаки путнички авион први пут је узлетео 1963, али под другим именом — „мистер 20“. Летелицу су убрзо продужили и уместо 8 путника сада је у њој могло да се смести 14. Са два мотора „џенерал електрик“ са по 1950 kg потиска овај 13 тона тежак авион лети брзином од 860 km/h са долетом до 3500 километара. До сада је израђено неколико стотина комада који су већ унапред били продати. Ова летелица је пре свега занимљива за мање значајне и краће марш-руте.

15

BOEING 747 — JUMBO (САД) — Мада данас све велике путничке летелице називају „џамбо“, овај „Боингов“ гигант је прави носилац тог имена. Могућност да у трupu лако смести до 500 путника не користи често јер је уобичајено да у својој утроби носи око 350 гостију. Од 1969. када је први пут узлетео први „боинг 747“ израђено је више од 500 летелица различитих класа. Авион 747—200 који је тежак 372 тоне — од тога 72 тоне чини терет — гурају четири „прет-вигни“ са по 22700 kg потисне моћи.

17

TUPOLEV — TU — 144 (Совјетски Савез) — Први совјетски надзвучни путнички авион полетео је неколико месеци пре „конкорда“, али је много дуже увођен у саобраћај. Са четири мотора „кузњецов“ са по 20 тона потиска ова 180 тона тешка летелица за 140 путника постиже највећу брзину од 2500 km/h. До прошле године произведено је 13 комада а од 1977. поступно је увођен на путничке линије Москва — Алма Ата и Москва — Хабаровск. Највише се користи за превоз поште.

А ДОБАР ЛЕТ

14

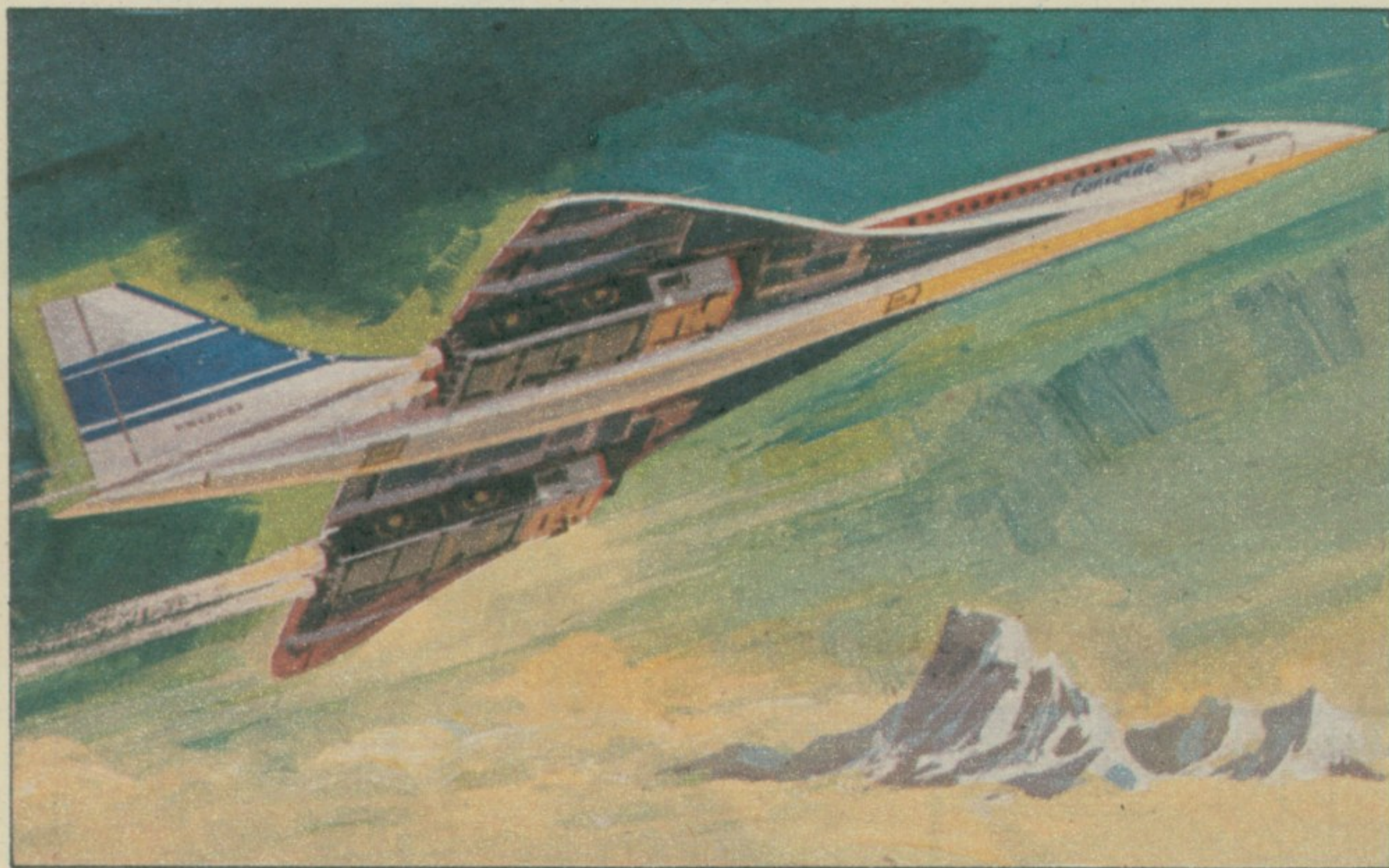
SAAB SK 60 B (Шведска) — И Скандинавци улазе у успешне послове на конструкцији и производњи војних авиона. Од 1972. израђују и продају овај школски лаки војни авион који је касније доживео и друге, сличне верзије. Са два мотора „џенерал електрик“ достиже брзину до 970 km/h са долетом до 2000 километара. Богато је опремљен наоружањем — носи га у посебним покретним контејнерима испод крила — и његове ракете, топови, митраљези и бомбе представљају страх и трепет за нападнуте.

ЗАБАВНИКОВА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

АВИОНИ

16

BAC AEROSPATIALE CONCORDE (Велика Британија — Француска) — Тек седам година после узлетања првог прототипа овог надзвучног путничког авиона, 1976. „Бритиш ервејз“ и „Ер Франс“ увели су га у свој редован саобраћај. Са четири мотора „олимпус“ од по 17260 kg потисне моћи лети на висини до 15 хиљада метара и при брзини од 2180 km/h у својој утроби носи од 128 до 144 путника. Упркос повољних оцена стручњака, продато је само 16 ових изузетно брзих летелица од којих је само 11 у саобраћају.

18

AEROSPATIALE AIRBUS A — 300 (Француска) — Од 1974. године лети на бројним путничким линијама света и захваљујући изузетним конструкторским решењима одликује се, пре свега, економичношћу и тихим радом мотора. У широком трupu има места за 260 до 345 путника и већ га израђују у различитим верзијама. Са најбољим распоредом терета до 132 тоне, брзином до 970 km/h, покрећу га два мотора „џенерал електрик“ са по 23800 kg потиска. Сматра се најбољим европским путничким збрином.

ОСМИ Т

Када су двадесет осмo-годишњег немирног и необузданог дубровачког властелина Стјепу Ђурђевића изводили из тамнице, чупавог и необријаног — причали су Дубровчани — угледала га је млада кнежева кћер Мара и гласно се зачудила:

— Какав је то дервиш!? Млади властелин касније се заљубио у кнежеву кћер и оженио се њоме, а за успомену на први сусрет с Маром написао је спев Дервиш.

Ђурђевић је због својих авантура и осиноних подвига, најчешће ноћних, сваки час био у тамници. Када се једном нашао у затвору као двадесет шестогодишњак, кнез је заиста био његов будући таст, а кнежева кћер Мара, Ђурђевићева будућа жена, имала је тада дванаест година. Дали су се Стјепо и Мара заиста тада видели и да ли је сећање на тај сусрет збиља инспирисало песника да пева Дервиша — не знамо. Али тако се прича...

Прича о Чубрановићу још је романтичнија.

Млади Дубровчанин Андрија Чубрановић — говорило се — дуго је био заљубљен у неку лепу и охолу властелинку, и упорно је обасипао пажњом и удварањима. За љубавни труд био је слабо награђен: доживео је да чује да се избраница његовог срца жали како је у удварању — досадан као Циганка!

Али, кажу, младог Андрију то није бацило у очајање — само му је дало идеју да испева лепу маскерату Јеђупка (Циганка).

ПТИЦА ОПИЈЕНА ЉУБАВЉУ

Настанак многих уметничких дела искићен је романтичним причама и причама, говоркањима, измишљотинама и легендама. Што су дела старија — легенде су фантастичније.

Једног дана, када се песник Валмики шетао са својим учеником Бхарадавајајом — каже индијска легенда — неки ловац је убио мужјака дивље патке у тренутку љубавне игре. Болни крици женке толико су узбудили Валмикија да је спонтано исказао ове стихове:

Никада, ловче без милости, нећеш спознати спокој, никада.

Јер си убио једну птицу опијену љубављу.

Ово се толико допало богу Брахми да је замолио Валмикија да у стиховима опева Рамине подвиге.

Валмики је послушао бога — и испевао чувени еп Рамајана.

Други велики индијски еп, Махабхарату — каже легенда — спевао је аскет Вјаса. Три године Вјаса се припремао за велики подухват, а кад су коначно стихови покуљали из њега, једино је божански слон Ганеша био у стању да их забележи. Вјаса је, кажу, толико брзо „диктирао“ стихове...

Једна фантастична легенда везана је и за Кедмона, англосаксонског песника из 7. века.

Кедмон је био, кажу, скромни говедар у манастиру Вирбију; није имао ни музичког слуха ни песничког талента, и кад год би се на гозби, како је то био обичај, одлучило да сви редом нешто отпевају — Кедмон се дизао од стола и одлазио кући чим би видео да му се харфа примиче.

Кад је једном таквом приликом напустио кућу у којој се одржавало весеље и отишао у шталу код стокe и заспао, у сну му се.

дошао овамо баш зато што нисам знао да певам.

— Па ипак, мени ћећ певати — мирно је рекао странац у сну.

Кедмон је онда питао: — О чему ћу певати?

— Певај о постанку света — рекао је странац.

И тако је Кедмон запевао у сну, а кад се пробудио сећао се свих стихова! Чувену Кедмонову химну и данас можемо да прочитамо у Бидовој историји.

ГЛУМАЦ СЕ УПЛАШИО

У нашем народу се причало да је слепи Стефан

претворио у орла, одлего и узео његове очи изнад капије. Пружајући их слепом краљу рекао му је:

— Одечи очи! Краљ је прогледао — и на овом месту касније подигао манастир Дечане.

За настанак других грађевина везане су мање трагичне легенде. На причу о задужбини Едварда Алејна, на пример, човек би се (бар данас) могао само насмејати.

Талентовани трагичар Едвард Алејн био је звезда Дружине лорда адмирала, једне од најзначајнијих глумачких група у Лондону крајем 16. века. Између осталог, Алејн је играо

ста треба да призива седам ђавола, и да се „ђаволи“ појаве из отвора на поду позорнице. Међутим, на овој представи, причало се, престрашени Алејн угледао је пред собом — осам ђавола!

Сироти глумац је поверовао да је прави ђаво умешао своје прсте и појавио се лично међу седам глумаца. Истог трену заветовао се у себи да ће подићи колец у Даличу само ако се жив врати у Лондон.

То је — причају Енглези — разлог због којег је подигнута једна институција која и данас постоји.

Енглези, за које кажу да

The Tragicall Historie of the Life and Death of Doctor Faustus.

With new Additions.

Written by C. H. M. A. R.

Насловна страна Малроовог „Доктора Фауста“, на којој се види један од ђавола како излази из отвора на поду позорнице.

казује се, приказао неки човек који га је ословио: — Кедмоне, отпевај ми нешто.

— Ја не знам да певам — бранио се говедар. — Напустио сам весеље и

Дечански — отац му је извадио очи и обесио их на концу изнад градске капије — изишао једном у шетњу из града Призрена. Ту га је спазео Свети Арханђео и сажалио се, па се

Едвард Алејн, глумац за кога кажу да је једном на сцени у Егзетеру видео ђавола — главом и брадом.

насловну улогу у Малроовој драми Доктор Фауст.

Док је дружина једном приказивала ову драму у Ексетеру, десило се нешто непредвиђено. У једној сцени Алејн у улози Фау-

су највећи поштоваоци пажљиво негују и нека друга предања која никад нису проверена.

По предању, рецимо, Шекспир је рођен у западном крилу куће у Улици

ДАВО

Негде средином 16. века — према легенди — мали службеник по имену Ванг Ји дошао је некако до чувене слике „Пут уз реку“. Драгоцене слике желео је да се дочепа сујетни и подли Јен Сунг, виши чиновник. Није бирао средства да би се домогао реткости: молио је и претио, ласкао

још владало наивно мишљење да образоване особе не могу да погреше — и Јан Сунг није ни помишљао да провери суд свог цењеног госта. Одмах је помислио:

— Бедни Ванг Ји усудио се да покуша да ми подвали! Оригинал је задржао за себе, а мени је дао само

млади човек који је сматрао да му дужност налаже да освети смрт оца; како је убица већ био мртав — осветиће се његовом сину.

Јен Сингов син по имену Јен Ши-Фан био је — каже опет легенда — слика и прилика свог рђавог оца: био је подлац, издајица, подмитљивац, распусник... Имао је сву силу непријатеља који су ме желели смрт, па се никад није кретао без телохранитеља. Имао је и многа тајна оружја, а најчувеније је било његово перо за писање које је избацивало смртоносну стрелицу када би неко покушао да га употреби.

Ши-Ченг је слао највештије и најсуровије плаћене убице на Ши-Фана, али Ши-Фанови телохранитељи били су још вештији и суровији. Морао је да смисли неки лукави начин да се освети...

Једног дана, на некој прослави, нашли су се Ши-Фан и Ши-Ченг заједно, лицем у лице.

— Да ли нешто сада пишете? — упитао је млади Ши-Фан тек да би заподенуо разговор, мада се знало да њега књижевност баш нимало не интересује.

Кажу да је у том часу Ши-Ченгу пао поглед на металну вазу са шљивиним границима, и то му је дало идеју...

— Управо сам, поштовани пријатељу, довршио роман који сам назвао „Чин Пинг Меи“ (што значи: Шљивин цвет у вази од злата) — одговорио је брзо Ши-Ченг.

И за свега неколико дана упорни млади књижевник написао је роман од 1600 страна за који је на прослави смислио само наслов. Главна личност романа био је неки подлац и развратник — али тако описан да је свако просто морао у њему препознати Ши-Фана!

Младом Ши-Ченгу није било доста само да увреди непријатеља. Послао је Ши-Фану рукопис свог романа — с изразима пишевог најдубљег поштовања, наравно — а претходно је угао сваке стране рукописа намазао отровом. Спорим али смртоносним.

Хартија на којој су у то време у Кини писане књиге била је врло танка. Странице су се лепиле једна за другу, и читалац је морао да сваки час лизне прсте да би могао да окрене странице.

И тако је подли Ши-Фан доживео заслужену казну: читао је књигу која је јасно алудирала на његов живот пун злочина, листао је стране, лизао прсте, и када је дошао до краја романа — пао је мртав...

Љ. Јанковић

НАСТАНАН МНОГИХ УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА ИСКИЋЕН ЈЕ ПРИЧАМА, ГОВОРКАЊИМА, ИЗМИШЉОТИНАМА И ЛЕГЕНДАМА. ШТО СУ ДЕЛА СТАРИЈА — ПРЕДАЊА СУ ФАНТАСТИЧНИЈА.

Хенли у Стратфорду коју је његов отац Џон купио 1590. године. То је чувена „Шекспирова родна кућа“ коју данас обилазе поштоваоци великог песника из целог света — мада предање уопште није потврђено и пре би се могло назвати туристичком конвенцијом.

Да и не помињемо предање о дуду кога је Шекспир засадио у дворишту своје куће у Стратфорду, и који је по величини морао да буде прави природни феномен — јер већ двеста година на тржиште доспевају предмети и сувенири израђени од „Шекспировог дуда“...

И за неке наше песнике чврсто су везане конвенције којих се је тешко ослободити.

Тако, рецимо, сваки наш основац „зна“ да је Бранко Радичевић испевао лепу песму **Кад млидијак умрети** — зато што је тешко болестан предвиђао своју скору смрт. А ова песма, међутим, уопште нема аутобиографски карактер! Настала је 1845. године, у време када је Бранко бис здрав здравцат. Чак пет година после настанка песме Стева Тодоровић, Бранков пријатељ, записао је о песнику:

„Кад сам га (1850) познао, био је потпуно здрав без икаквог знаке сушице; штавише, изгледао ми је као човек који се вежбао у гимнастици, и као снажан и јак...“

Ипак, европска предања по машти, фантастичности, по прскости с којом се измишљају, нису ништа у поређењу с источњачким. Карактеристична је легенда о Калидаси, једном од највећих песника Индије, за кога се каже да је у младости био — идиот!

Калидаса је био браманског порекла — говори легенда — али још у ра-

ном детињству остао је сироче и одрастао је међу пастирима. У доба кад је Калидаса већ био младић Бхимашукла, владар Бенареса, желео је да уда своју кћер Васанти за угледног научника Вараруђија. Али охота принцеза одбила је научника, јер је сматрала да јој није раван по знању.

Осрамоћени Вараруђи одмах је смислио како да се освети, и пошао је у потрагу за најглупљим младићем у земљи. Тако је наишао на младог и веома лепог пастира — који је секао грану на којој је седео.

Вараруђи је наговорио младића да пође са њим у двор, обукао му је раскошну одећу, и рекао му да пред принцезом не прозбори ни речи.

Лукави Вараруђи представио је пастира као угледног мудраца из далеке земље коме је испод части да разговара са обичним смртницима.

Задивљена лепотом младића и верујући Вараруђињим речима — охота принцеза пристала је да се уда за младића. Али чим су прошле свадбене свечаности превара је, наравно, откривена...

Да би избегла срамоту — или зато што се већ заљубила — принцеза је саветовала мужу да се моли богињи Кали да му удели мудрост. Молитве су услишене, младић је стекао мудрост и песнички таленат приде, а из захвалности према богињи назвао се „Калин слуга“, Кали-даса.

БАКСУЗНА СЛИКА

Кинеска легенда о настанку популарног романа **Чин Пинг Меи** живи већ више од четири стотине година.

Нали, богиња ноја је — наме легенда — милостиво уделила Налидаси мудрост и песнички таленат.

и уцењивао — али Ванг Ји је био тврдоглав и храбар човек и није се дао ни умолити ни застрашити.

Међутим, када је подли Јен Сунг постао свемоћан на власти, када је стекао могућност да уништи и Ванга и целу његову породицу — Вангу није преостало ништа друго него да попусти...

Сујетни Јен Сунг хтео је да се цео свет диви његовој слици, па ју је одмах поставио на почасно место у свом дому и приредио гозбу на коју је позвао све знамените људе у граду. На огромно Јеново разочарање, најзнаменитији међу гостима, онај до чијег му је мишљења највише било стало — никако да помене слику која је свима просто била очи!

Јен није издржао и скренуо је угледном госту пажњу на слику, али гост је само хладно рекао да домаћин нема баш чиме да хвали јер — слика је најобичнији фалсификат!

У то време у Кини је

копију. Осветићу се ја њему кад-тад...

И заиста се осветио, и то врло сулудо.

Године 1550. татарски вођа упао је кроз гранична утврђења на месту Чили — баш на оном делу чија је одбрана била поверена Ванг Јиу. Подли Јен оптужио га је за издају и несрећни Ванг Ји осуђен је на смрт и погубљен.

Сурови Јен није дуго уживао у својој освети — ускоро је умро. Али прича се овде не завршава. Ванг и Јен имали су већ одрасле синове који су хтели да изравнају породичне рачуна...

ОТРОВ И ПОШТОВАЊЕ

Ванг Јиов син по имену Ванг Ши-Ченг био је образован и талентован младић, велики познавалац Конфучија и писац који је управо почео да се истиче својим делима. Био је то одлучан и честољубив

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

ПРОСЛАВА С УКУСОМ СМРТИ

Пацијент се звао Џон Бигс. Када се 6. априла 1942. године јавио пријемном одељењу Ленокс Хил болнице у Њу-јорку, у картон је уписано да је стар 40 година и без сталног запослења. Више скитница него перач судова, како се представио. У ствари, судове је прао ту и тамо, тек да заради коју пару за голи живот.

Бигс се жалио на бол у стомаку који га је мучио од претходног дана. Уз то, имао је дијареју и осећао гађење према храни. Других симптома није било. Лекар га је пажљиво саслушао и закључио да је Бигс „покварио“ стомак. Дао му је лек и послао га кући.

Како бол није престао, перач судова је сутрадан отишао у Метрополитен болницу. Нови лекар посветио му је пуну пажњу. Задржао га је у болници али није могао да одгонетне шта је пацијенту који је нагло копнио. Постојале су три могућности: аортитис — обољење срца, цироза јетре, или гастритис — обољење стомачне слузокоже, вероватно због хроничног пијанства.

НА ГОРЊОЈ ГРАНИЦИ

Детаљан преглед искључио је сва три обољења. Лекари у болници заинтересовали су се за случај, тим пре што су код Бигса почели да се јављају и други знаци: несносан свраб, отоци, слабљење гласа и болови у рукама и ногама.

Конзилијум је био уверен да је Бигс „зарадио“ неку инфекцију. Али коју? Лекаре је збуњивала анализа крви: повећан број белих крвних зрнаца знак је да је посредни инфекција, али се број Бигсових кретао у граници нормале!

Ствар је узео у руке лекар који је примио Бигса у болницу. Решио је да рашчисти „мистерију“. Пало му је на памет да је анализа крви обављена доста рано. Ако је Бигс оболео од инфекције, а извесно је да јесте, онда треба дозволити да болест почне да се развија, како би се добила права слика о количини белих крвних зрнаца.

Деветог дана Бигсовог боравка у болници поново је извршена анализа крви.

Најзад! — узвикнуо је лекар.

Број белих крвних зрнаца достигао је смртоносну

ЛЕКАРЕВА ИСТРАГА

СВАКИ НОВИ ДАН ДОНОСИО ЈЕ СВЕ ВЕЋЕ БОЛОВЕ НЕСРЕЋНОМ ПЕРАЧУ СУДОВА. У МЕТРОПОЛИТЕН БОЛНИЦИ БИЛИ СУ ЗБУЊЕНИ.

границу! Лекар је десетак пута седео за столом дубоко размишљајући. Сећао се сваког знака Бигсове болести. На крају је устао и, потпуно сигуран у дијагнозу, телефоном позвао администрацију.

— Пријавите Министарству здравља да имамо случај трихинозе!

Трихиноза, или трихинозис, налазила се на листи инфективних болести и о сваком случају Министарство је морало бити обавештено. Већ следећег дана пријава је стигла на сто Мориса Гринберга, шефа-епидемиолога у Бироу за спречавање болести, и он је одредио најбољег епидемиолога Лоренса Левија да хитно поведе истрагу и пронађе извор заразе.

СВИЊСКА ДАЋА

Леви није оклевао. Добро је знао каква је напаст трихиноза — болест коју изазива изузетно прождрљива глиста *trichinella spiralis*. Глиста живи у мишићима неких животиња, најчешће свиња. У човечији организам доспева узимањем недовољно печеног или куваног свињског меса.

Прво се стварају ларве, оне кроз зидове црева стижу у крвоток и крећу у мишиће. Патолози су у једном граму ткива нашли и хиљаду ларви трихине. Пошто трихина може да нарасте до 2 сантиметра, јасно је да нападнути човечији мишићи врве од ње!

Проценат смртности од трихинозе различит је у

појединим земљама. У Сједињеним Америчким Државама износи 7 одсто!

Бигсов случај био је веома тежак. Леви се у то уверио чим га је погледао у постељи. Готово коматозно стање и 12 милиона трихина у његовом организму, како је показала анализа, говорили су да перачу судова нема спаса!

— Пет милиона трихина сасвим је довољно да убије човека, а Бигс живи са дванаест милиона! — приметио је Леви с неверицом.

Разговор са Бигсом и није био разговор. Перач судова само је на час долазио свести. Једва је успевао да превали преко усана коју реч. Неколико пута поменуо је Амерички дом у 84. улици и „свињску даћу“.

БИГС ЈЕ УМРО

За почетак истраге и то је било нешто. Доктор Леви је сместа одјурио у Амерички дом, стару вишеспратницу. Зграда је раније припадала некој радничкој организацији. Потом је прешла у руке Америчког друштва које је ту приређивало седељке са вечерама.

Управник Дома пажљиво је саслушао Левија и по-

нудио сарадњу. Сетио се Бигса за кога је рекао да је радио у Дому као судопера. Остала му је у памћењу и „свињска даћа“. Приредило ју је друштво „Хинденбург“, које иначе често користи просторије Дома. Где је набављено свињско месо — то управник није знао.

— Питајте куvara! Доктор Леви се интересовао за стање осталих радника. О кувару је добио обавештење да пуца од здравља, док о другим управник ништа није знао.

— Они нису стални радници, али имам њихове адресе! Куварева прича бацила је више светла на догађај. Заклану и очишћену свињу набавило је друштво „Хинденбург“ негде у Њу Џерсију. Део меса самлевен је за кобасице у кухињи Дома, остатак је испечен. Месо за кобасице преноћило је у фрижидеру.

— Видео сам да су кобасице пре пржења два сата куване у врелој води, а шта је после било, не знам! — слегао је раменима кувар.

Секретар друштва „Хинденбург“ одбио је сумњу да је свиња била заражена.

— Ни говора! Купили су је и донели чланови друштва Џорџ Милер и

Ханс Брајт! Живе у Бронксу! — забрундао је преко телефона.

Леви је сео у кола и пожурио код Милера. Пре него што је пошао, јавили су се из Метрополитен болнице:

— Бигс је умро!

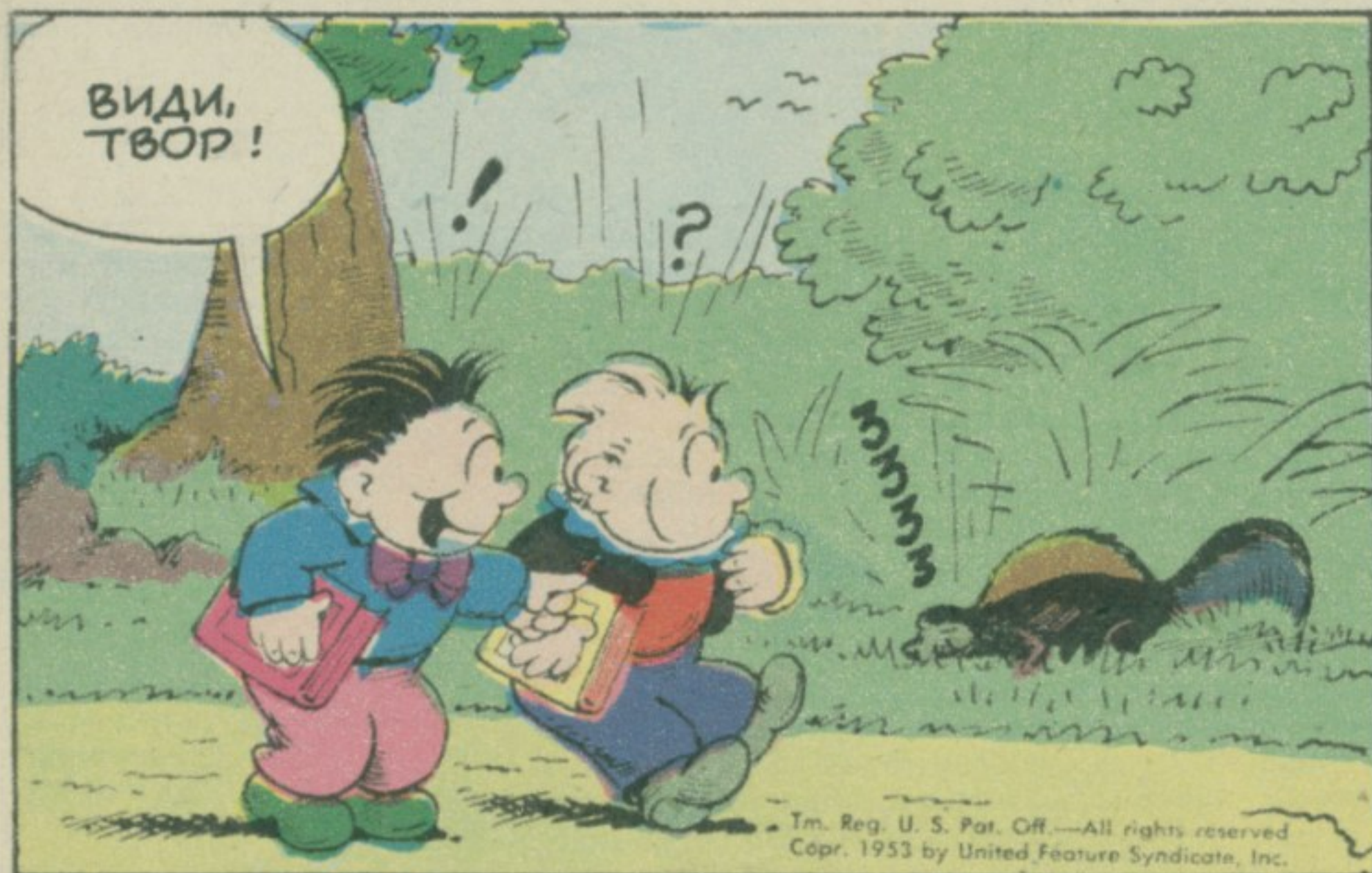
Милер је лежао у постељи болестан. Лекар који га је обишао рекао му је да је мало „уздрмао“ црева, али да ће за неколико дана све бити у реду. Чим је Милер описао своје тегобе, доктору Левију је одмах било јасно да је и он заражен трихинозом. Срећом, болест га није обрвала, па је испричао све што је знао.

Укратко, он и Брајт справљали су месо за кобасице. Када су завршили, пробали су их да би видели да ли су ставили довољно зачина. У кухињи су се мувала четворица радника и перач судова Бигс. Припремљене кобасице стављене су у фрижидер. Затим су Брајт и Милер отишли. Радници у кухињи су, очигледно, искористили прилику, кришом узели по једну кобасицу, на брзину их испржили и појели.

— Најгоре је прошао Бигс! Он је последњи напустио кухињу. Пре него што је угасио светло, појео је две кобасице и то живе! — завршио је извештај шефу епидемиолога доктор Леви. — Брајта, Милера и четворицу радника сместио сам у болницу, остаће у животу.

Истрага је тако завршена.

БИМ И БУМ

ЧАПА И ГРУ-ГРУ:

ЗОРАЦ З.П. ПЛАНИНСКО СВИТАЊЕ

ЧАПА И ГРУ-ГРУ ОДЛУЧИЛИ СУ ДА СЕ ОДМОРЕ ПОСЛЕ СВОЈЕ ПОСЛЕДЊЕ ВЕЛИКЕ АВАНТУРЕ. УПРАВО СУ СТИГЛИ У ВАРОШИЊУ ЗОРАЦ, ПРОВИНЦИЈЕ ПЛАНИНСКО СВИТАЊЕ...

УЗ ПУТ, ГРУ-ГРУ ЈЕ ИЗАЗИВАО РАДОЗНАЛОСТ...

НЕКО СЕ ИНТЕРЕСОВАО ИЗБЛИЗА...

ОХ, КАКВА СЛАТКА, МАЛА КУЋА?

НЕКО СЕ ИНТЕРЕСОВАО ИЗДАЛЕКА...

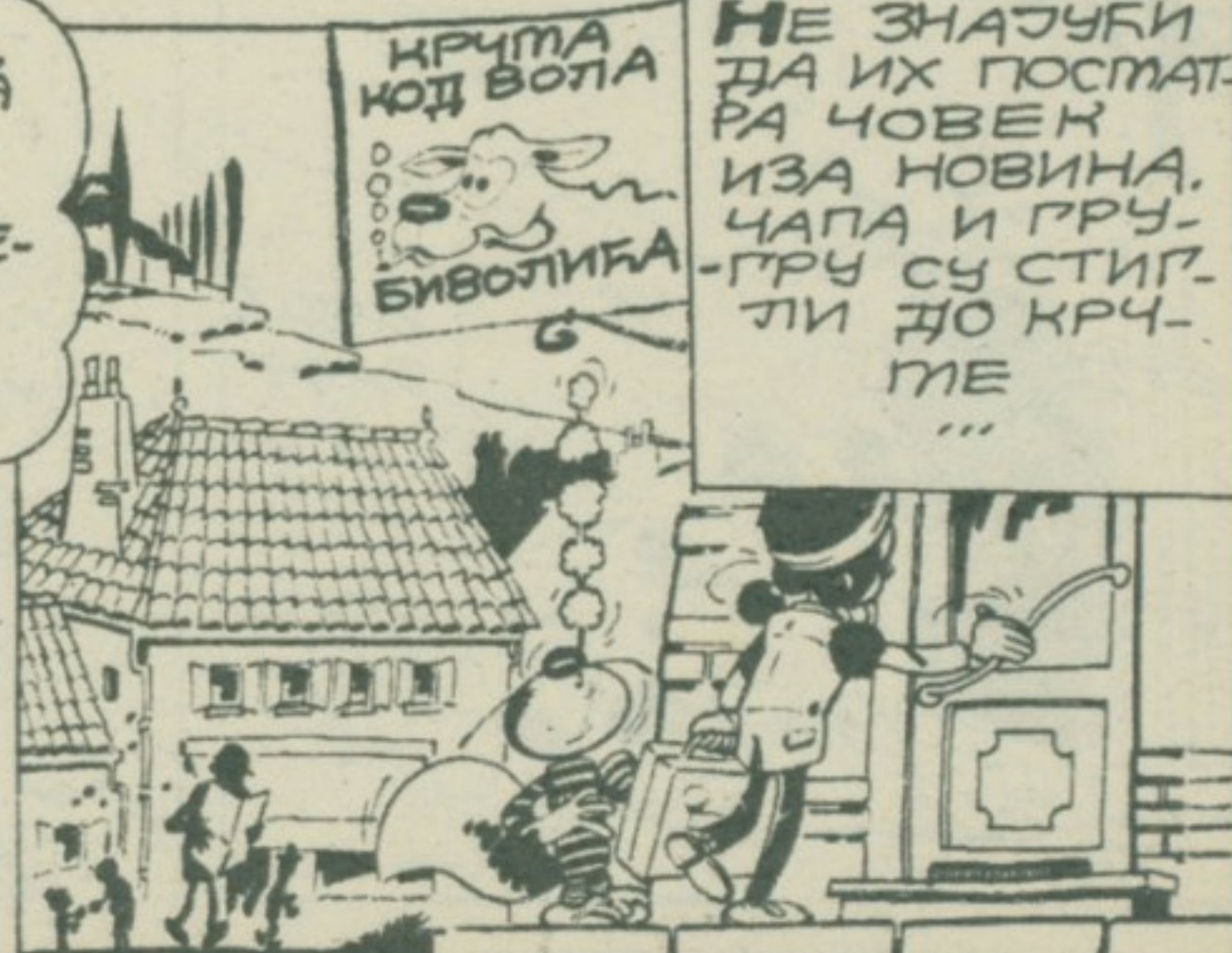
ДРУГИ СУ СЕ ИНТЕРЕСОВАЛИ НА ДРУГИ НАЧИН...

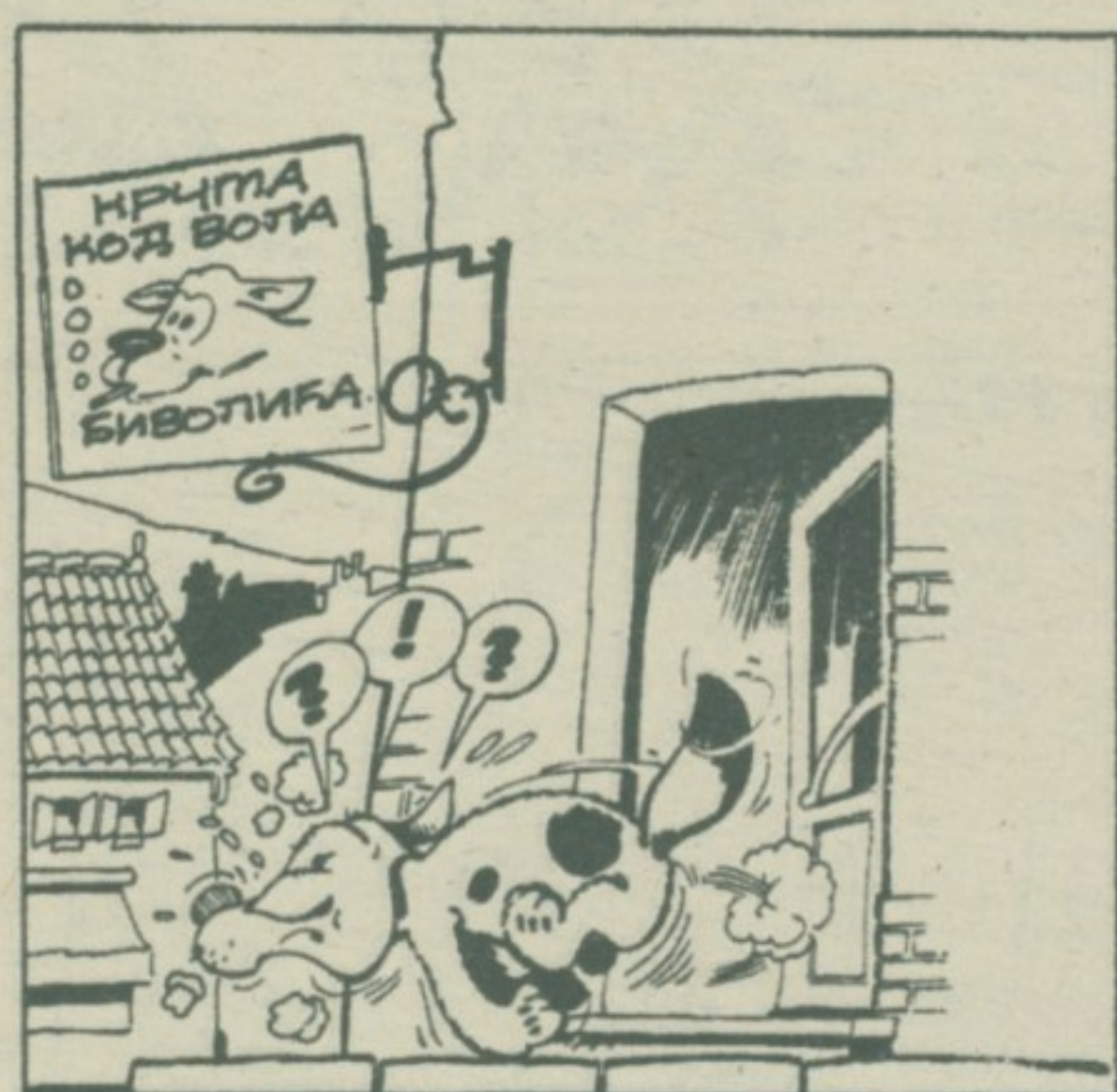
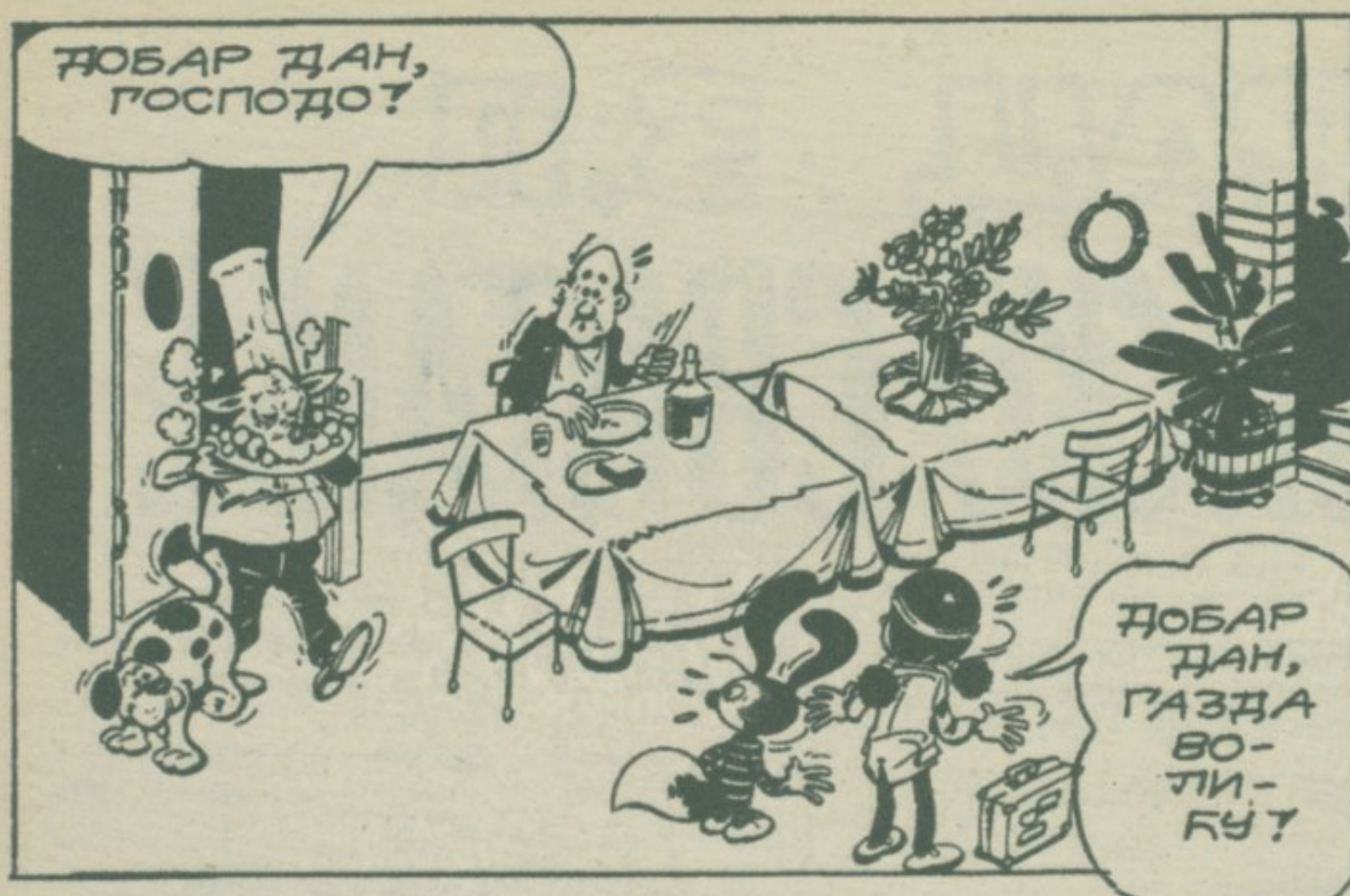
САМО СЕ ЈЕДАН ЧИТАЧ НОВИНА НИЈЕ ЗАНИМАО ЗА ГРУ-ГРУА...

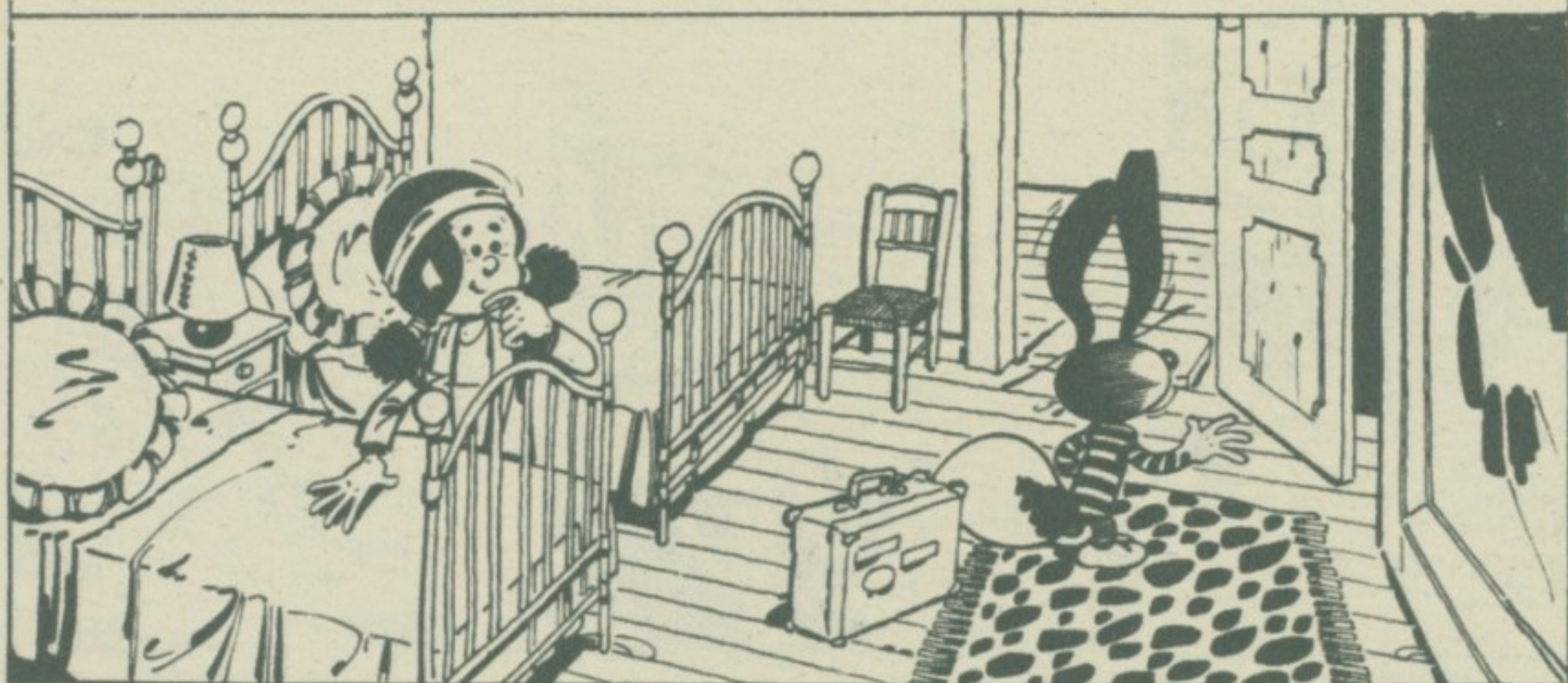
АЛИ, ОН ТО НИЈЕ ЧИНИО ТЕК ТАКО...

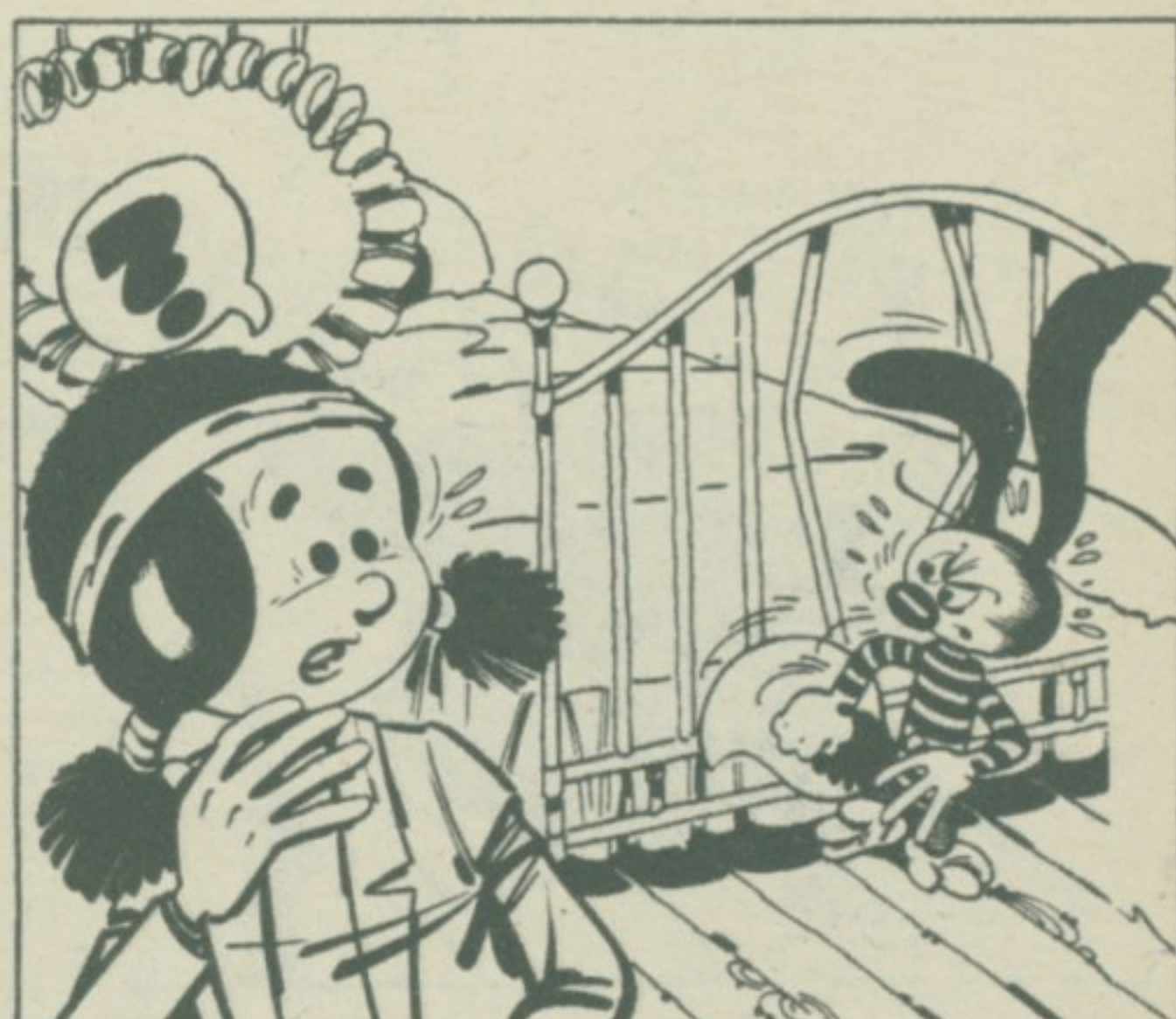
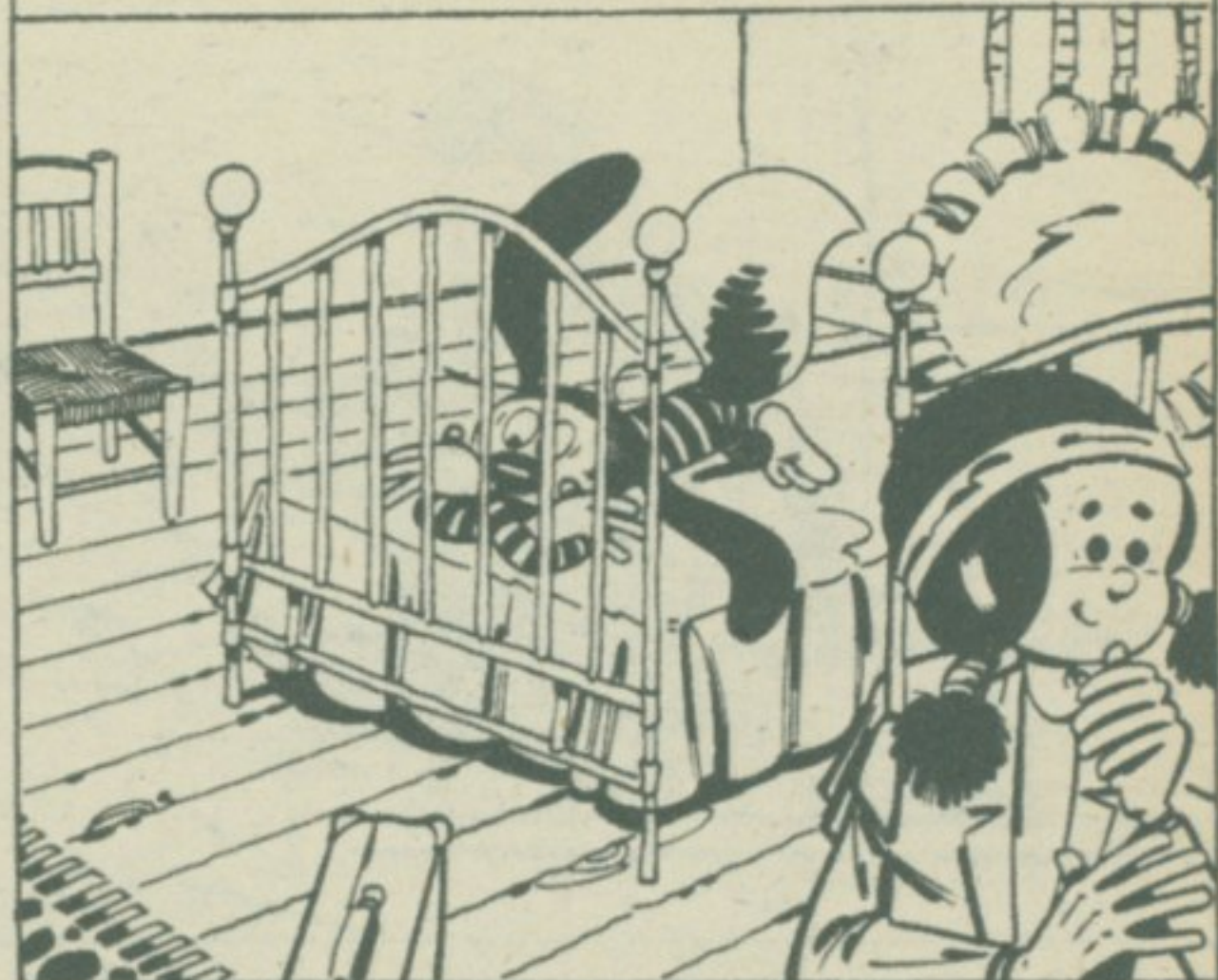
КРЧМА КОЈ ВОЛА БИВОЛИГА

НЕ ЗНАЈУЋИ КАКВА СЕ СНАГА КРИЈЕ У ЊЕГОВИМ
МИШИЦАМА, ГРУ-ГРУ ЈЕ УШАО У СОБУ...

... И ПОЧЕО ДА ИСПРОБАВА
КРЕВЕТ...

МАЛО КАС-
НИЈЕ...

ЗАТИМ...

МЕНИ
КОСТ??
И ТО
ШУПЉА
??

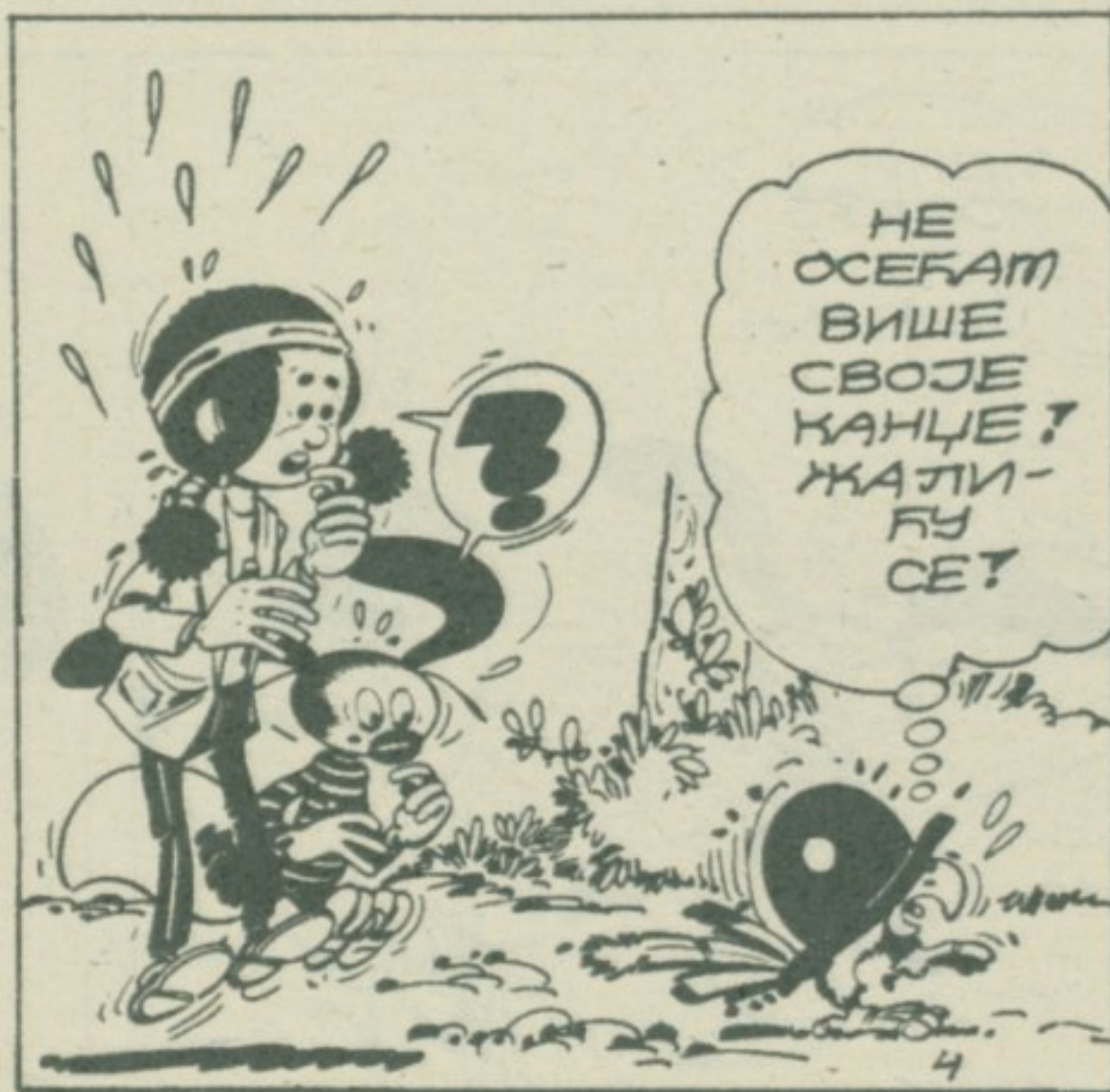
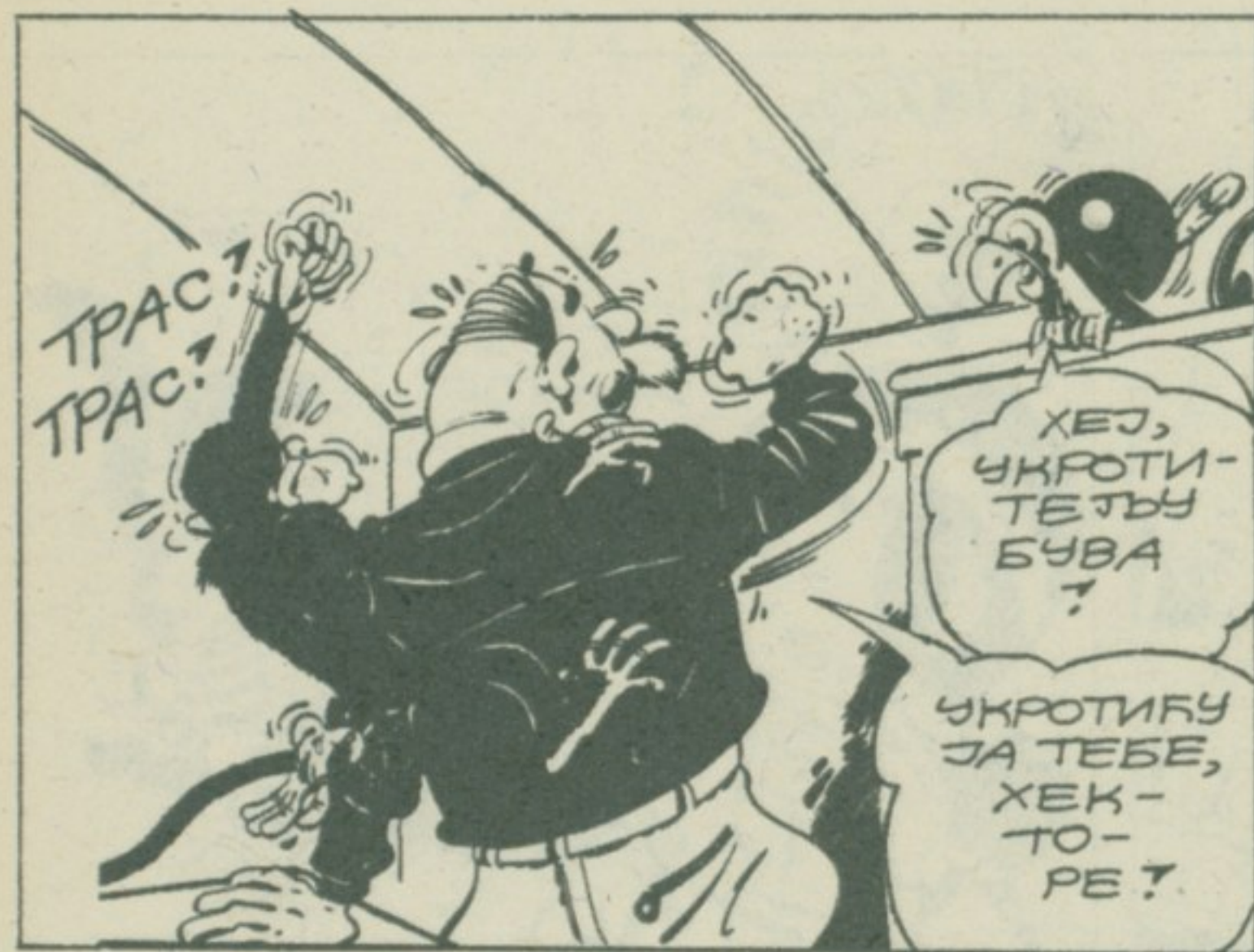

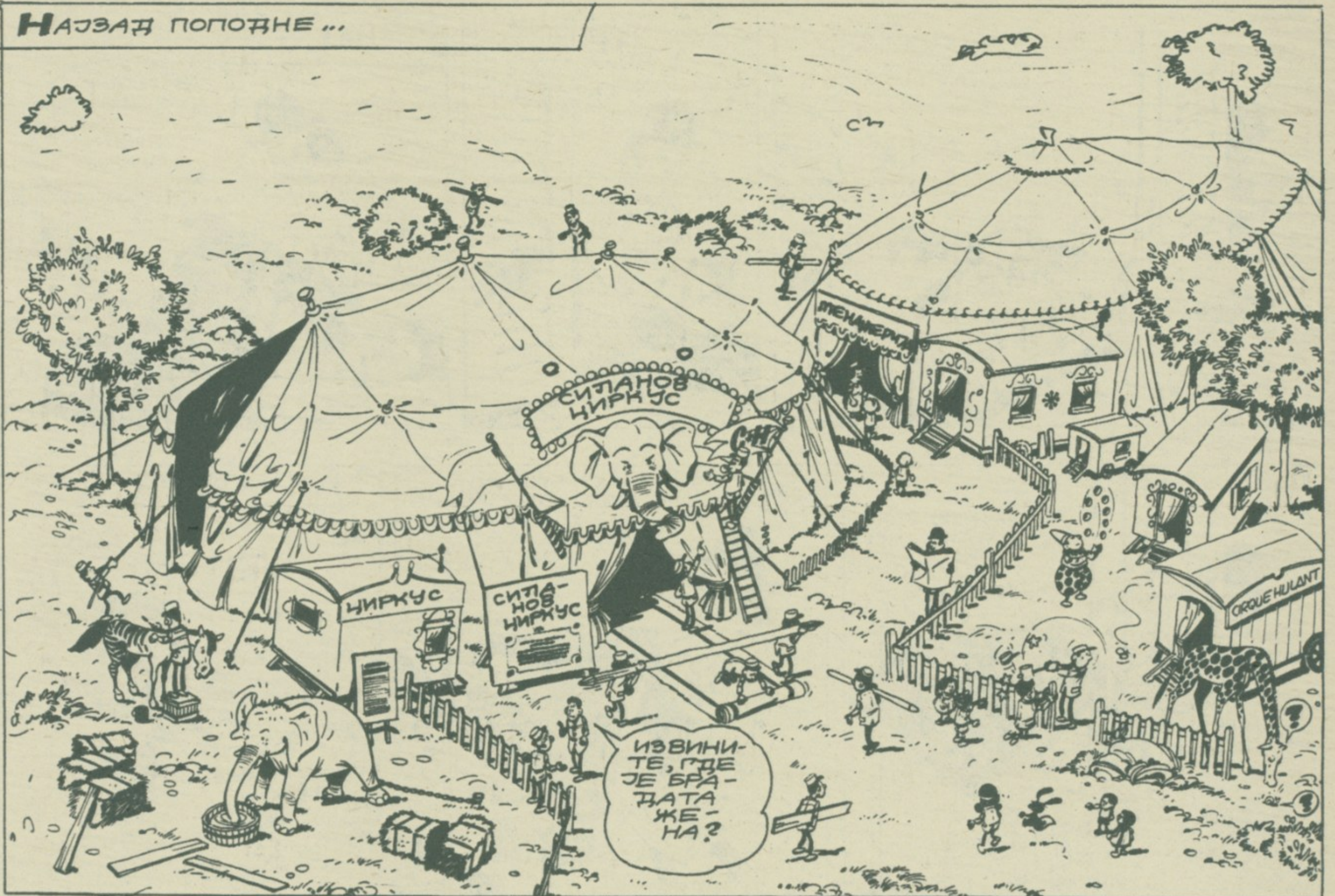
ОВО СИ
ЗАСТУЖИО
?

НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА
ДАЉЕ...

ДОК ЈЕ ГРУ-ГРУ ПОСМАТРАО КАКО МОНТИРАЈУ ЦИРКУС ...

ЗА МЕНЕ ГРУ-ГРУ ПРЕДСТАВЉА БОРАТО ТВО?

ДВА ПРИЈАТЕЉА СУ ОБИТАЛИ ЦИРКУС ...

КАД ЈЕ ОРЛАДНЕО, ГРУ-ГРУ ЈЕ ПОЖУРИО У КРУГЛУ ...

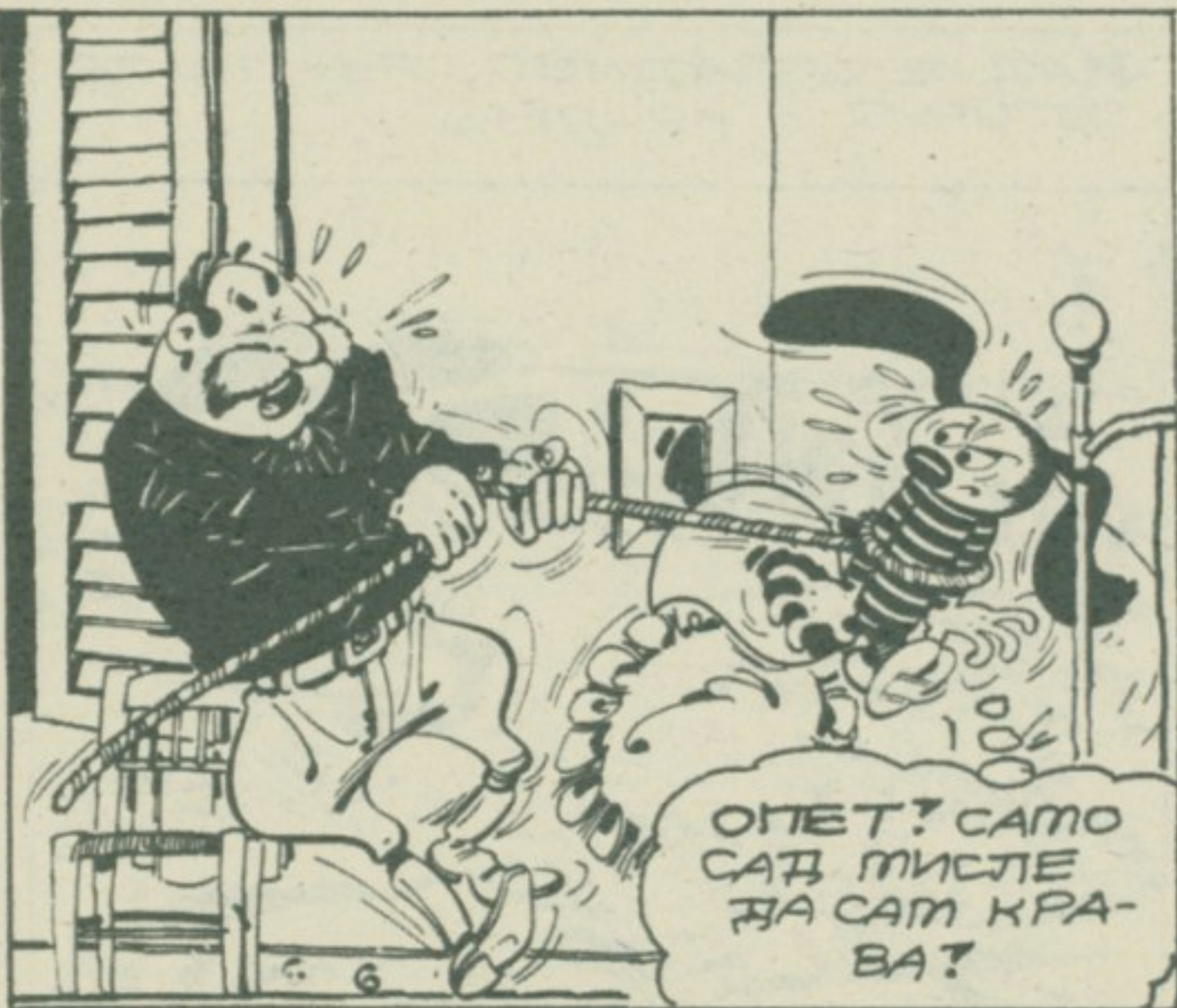
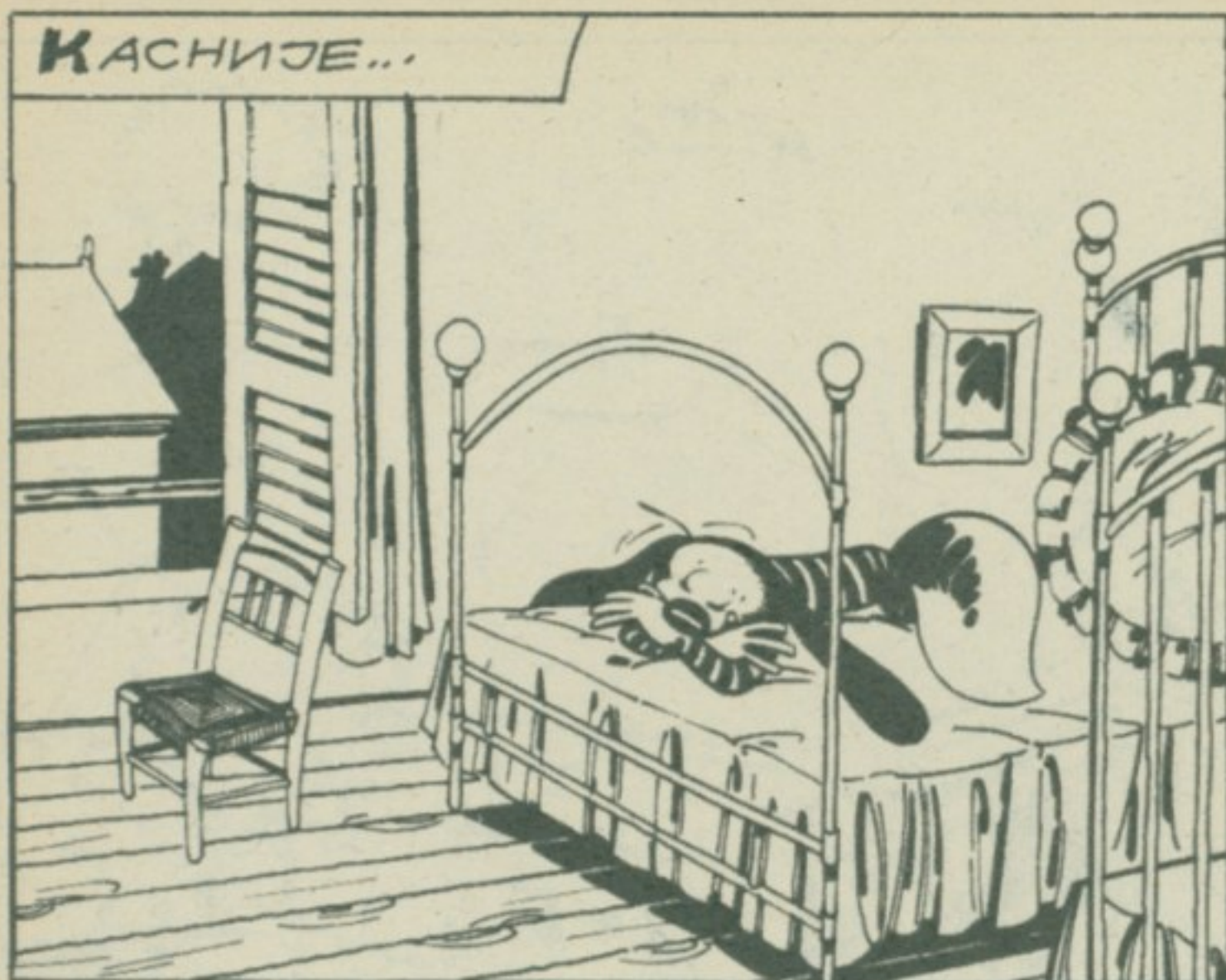

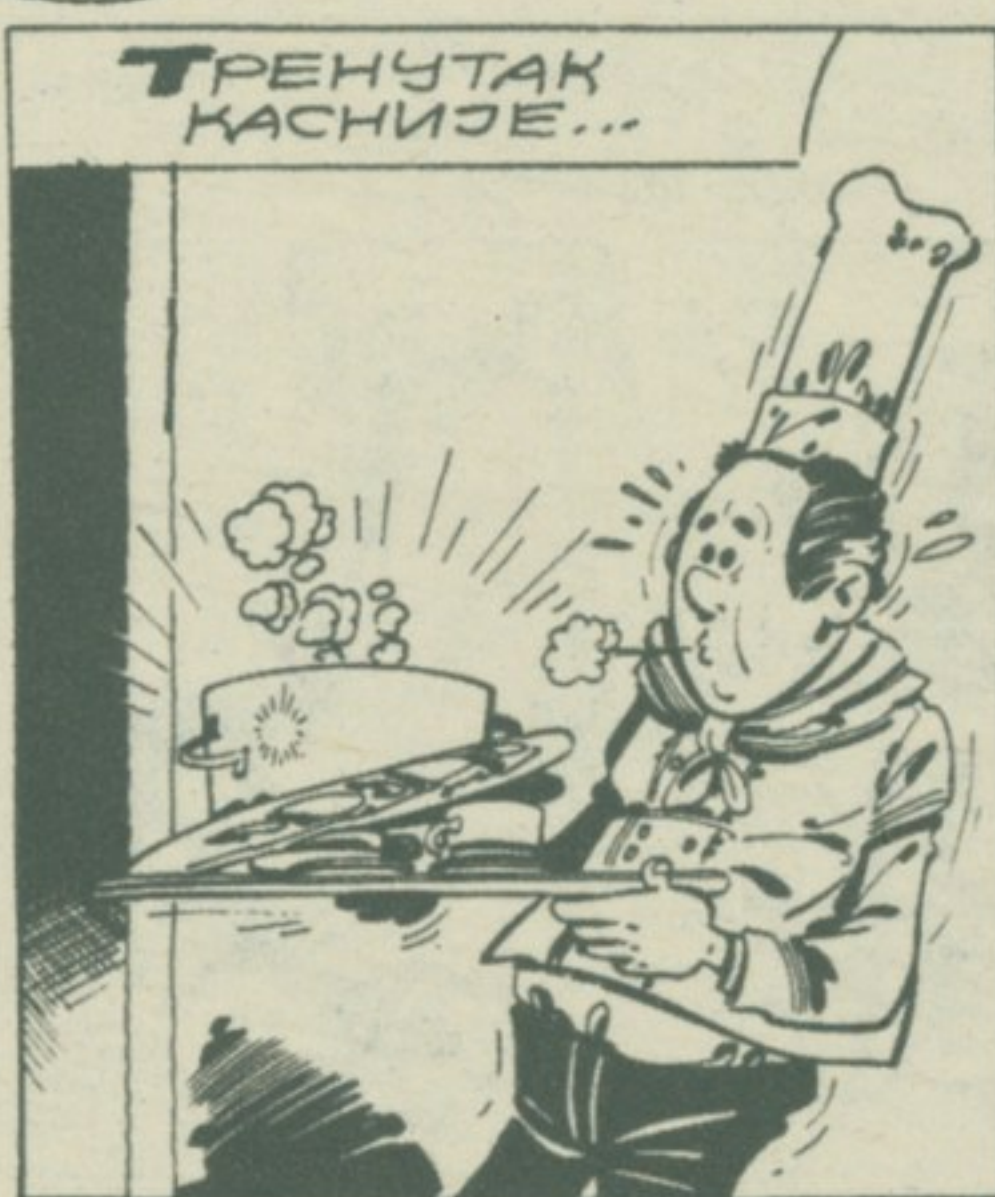
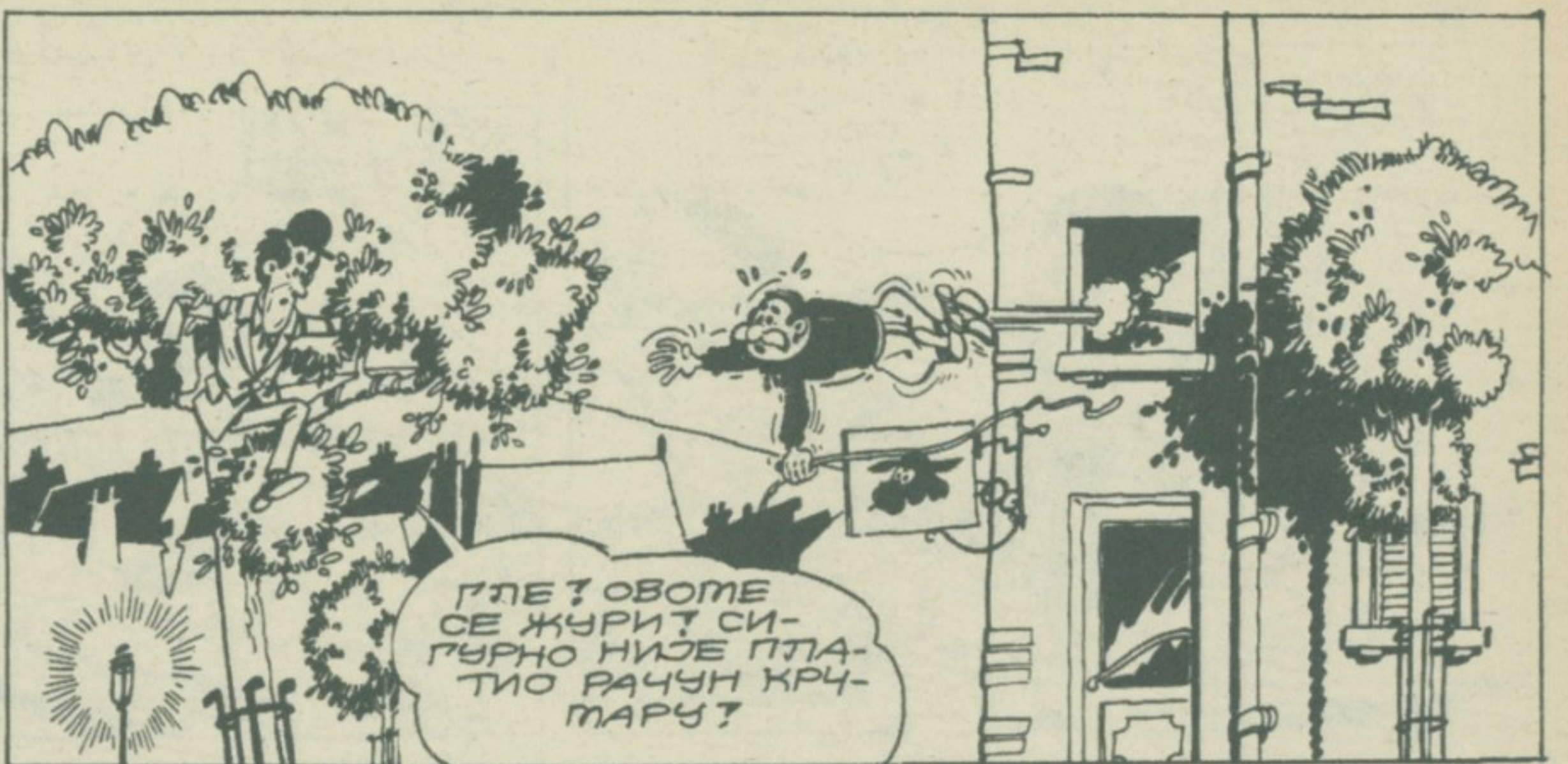
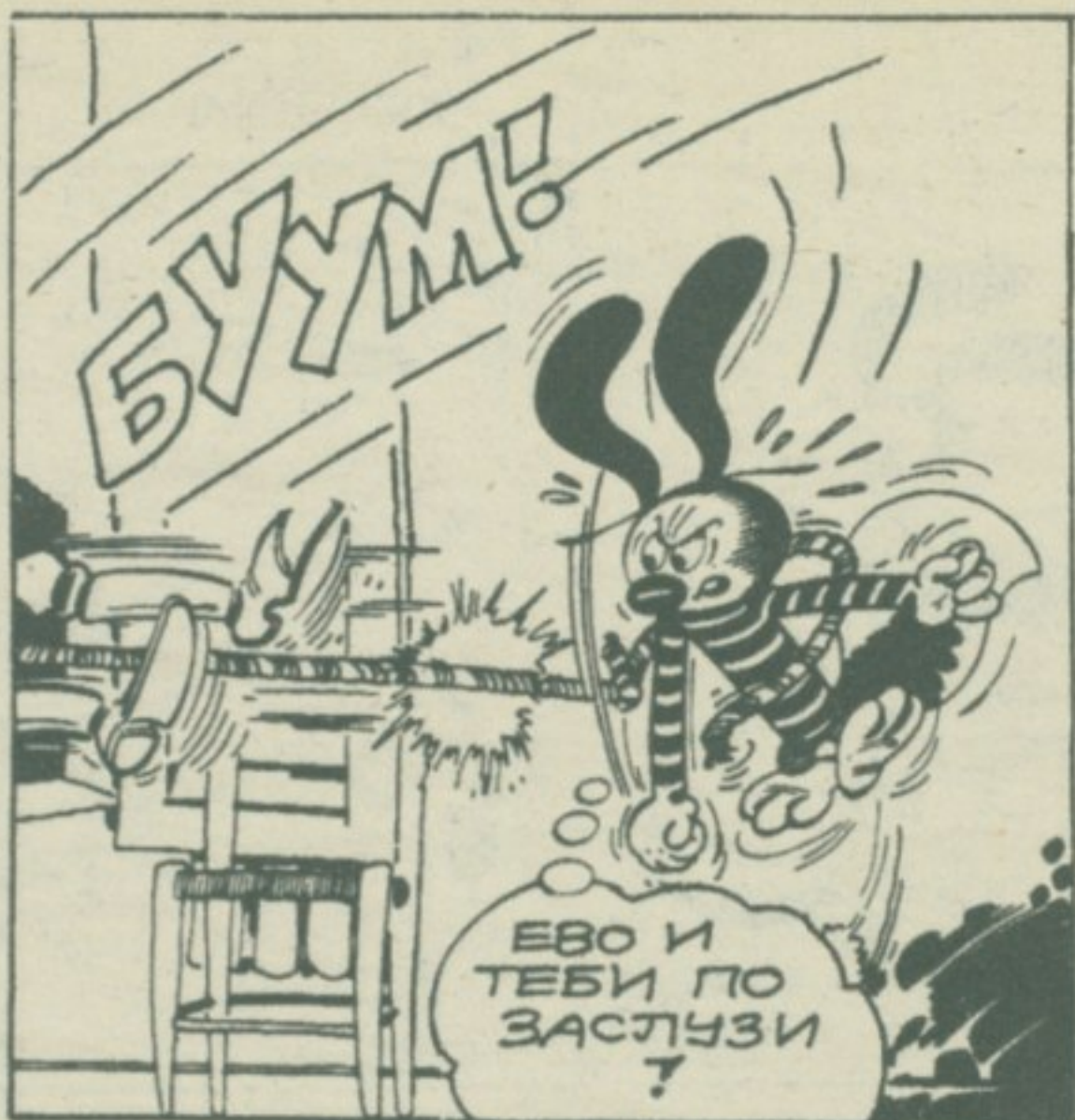
У КОЈОЈ ЈЕ НАЛЕТЕО НА КРУГАРА ...

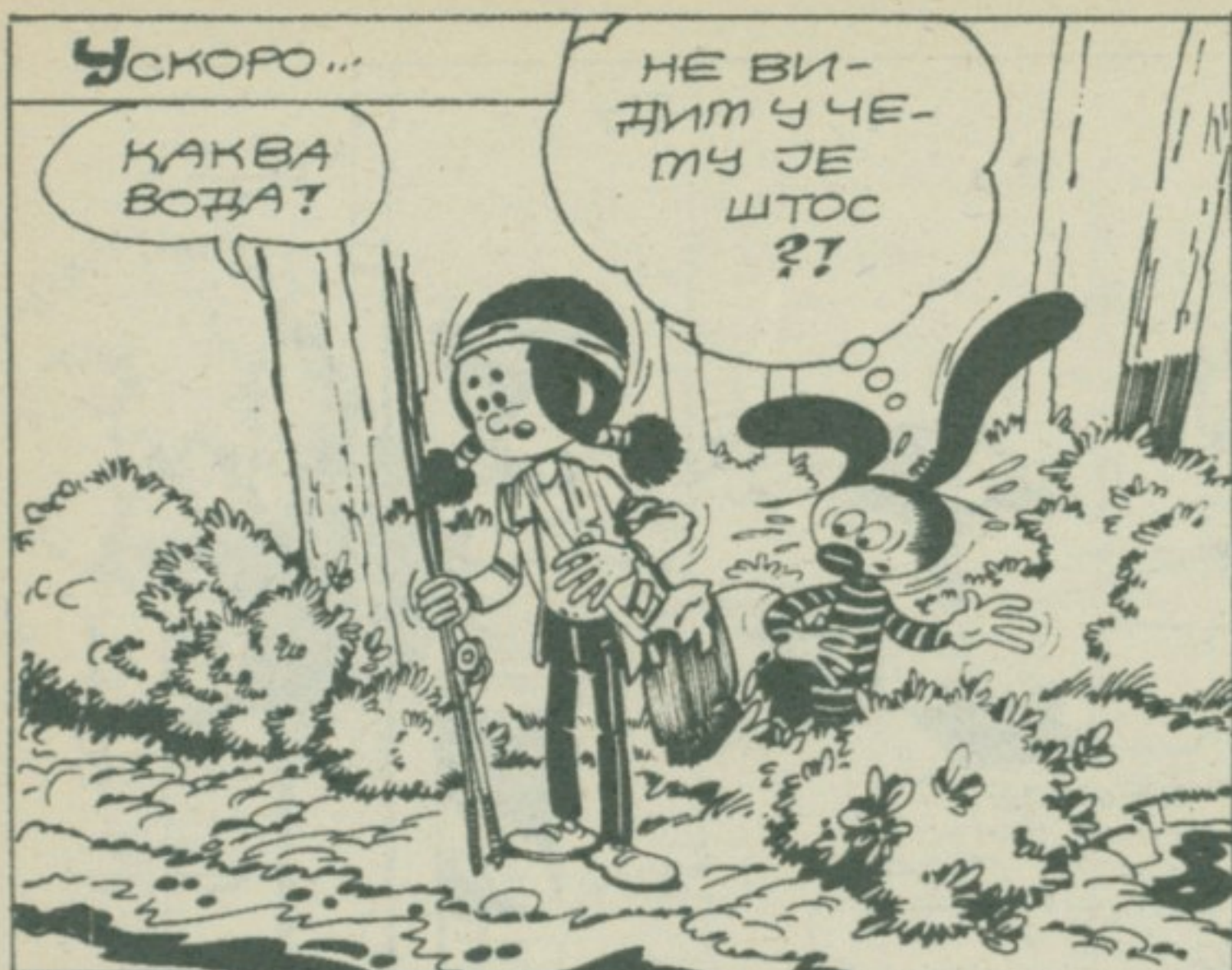

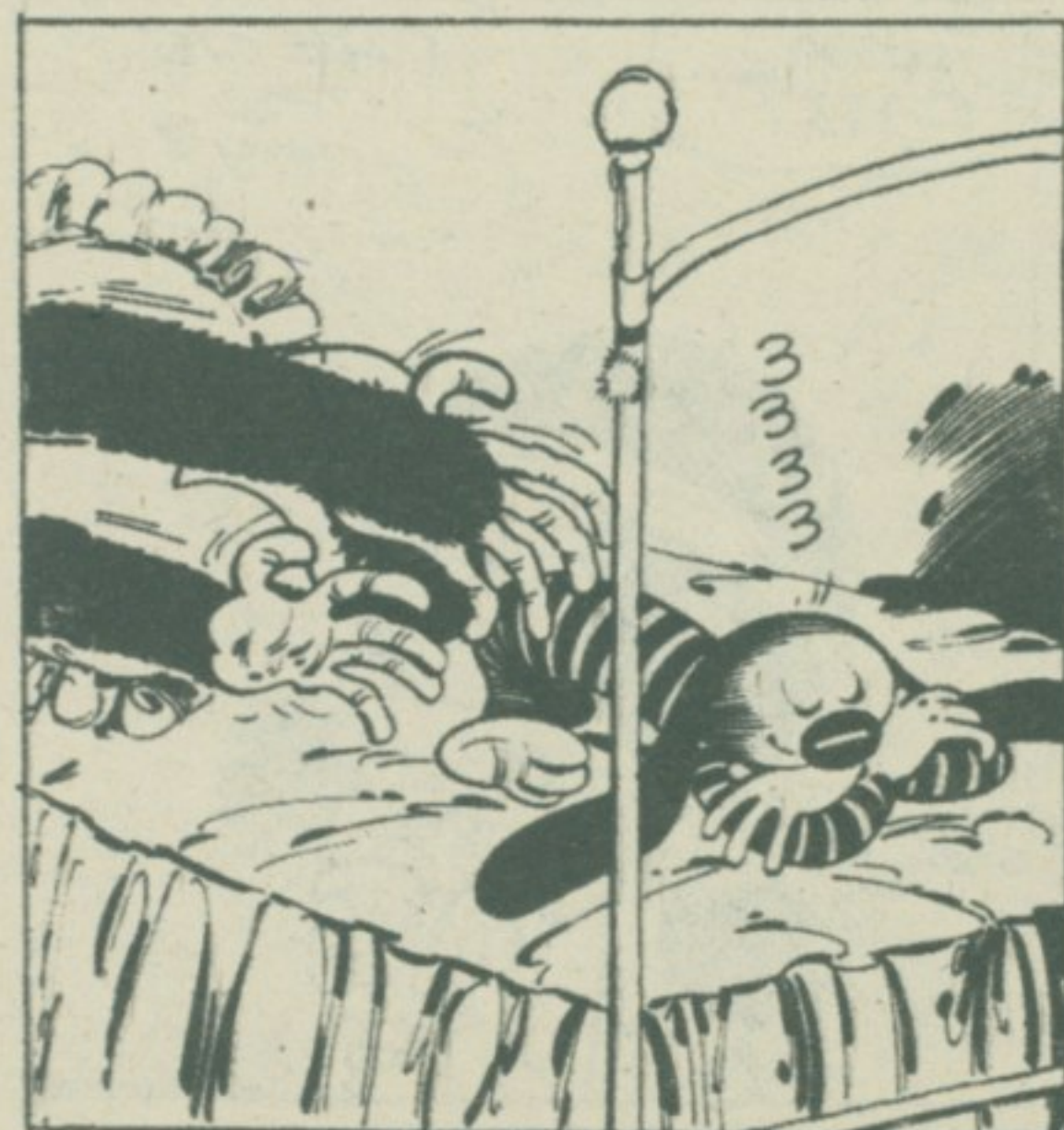
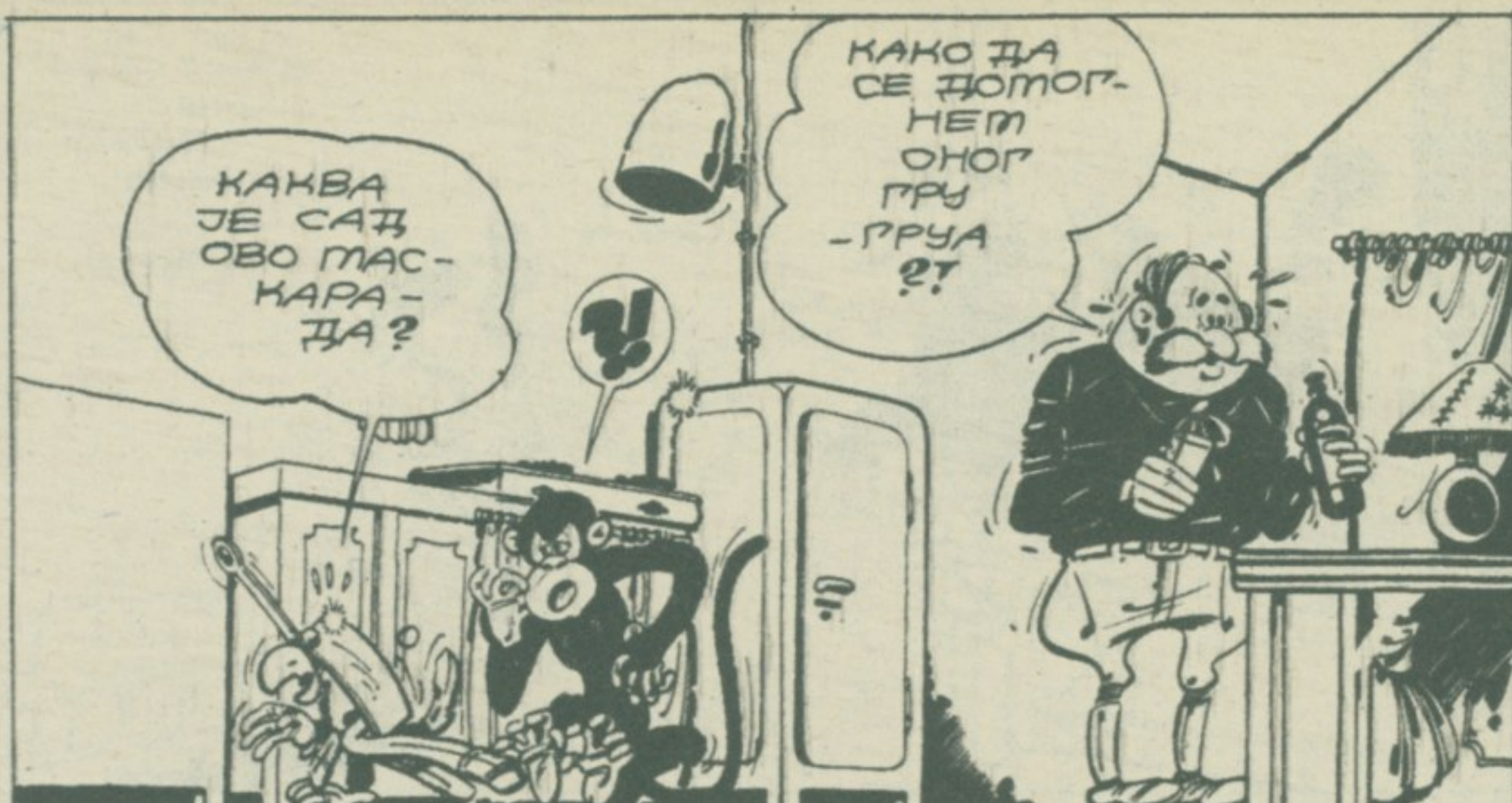
МАЛО ЈЕ РАСЕЈАН ТАЈ ГРУ-ГРУ?

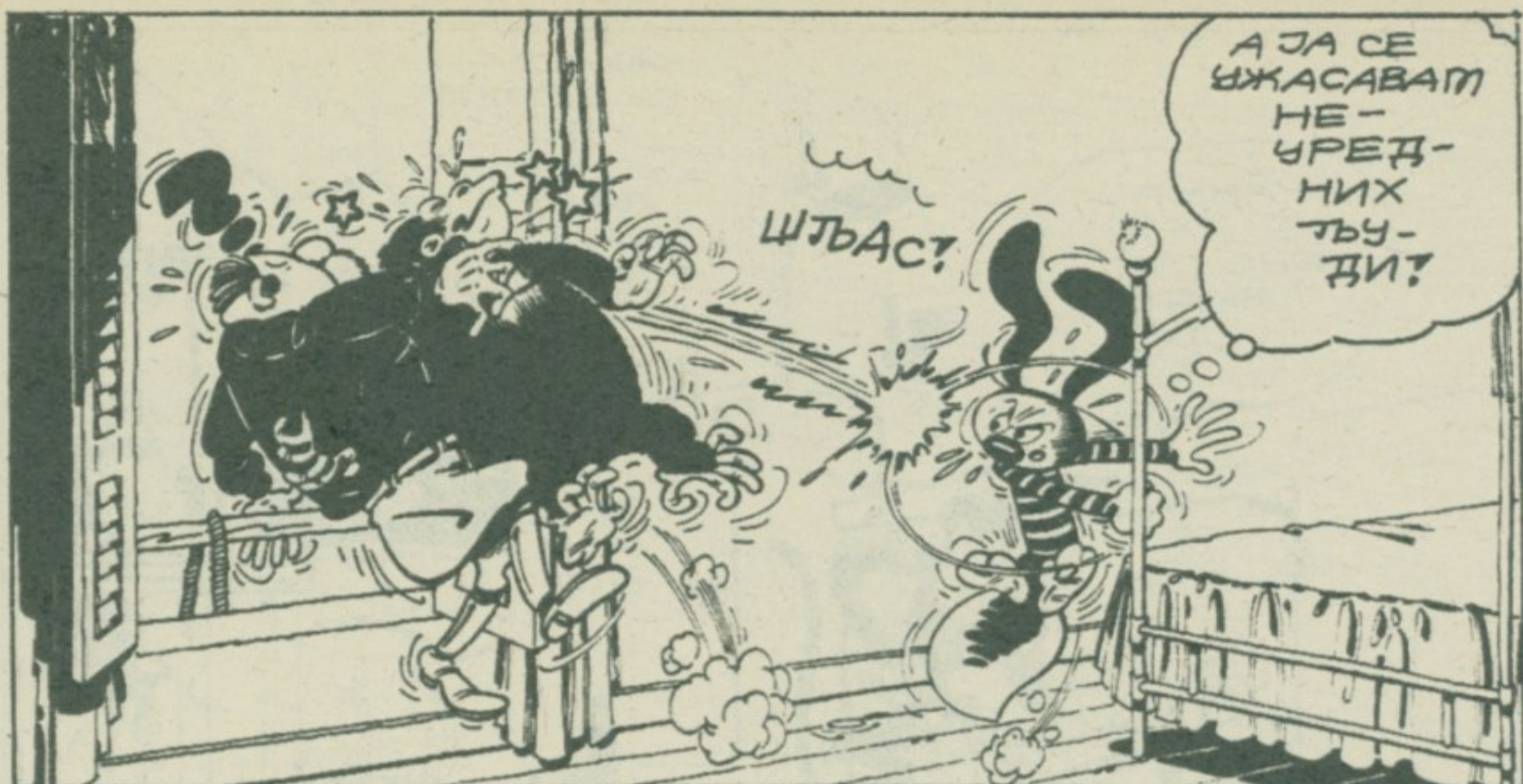

НАША ДВА ПРИЈА-ТЕЉА ПРОВОДИЛИ СУ ПРИЈАТНЕ И МИРНЕ ДАНЕ...

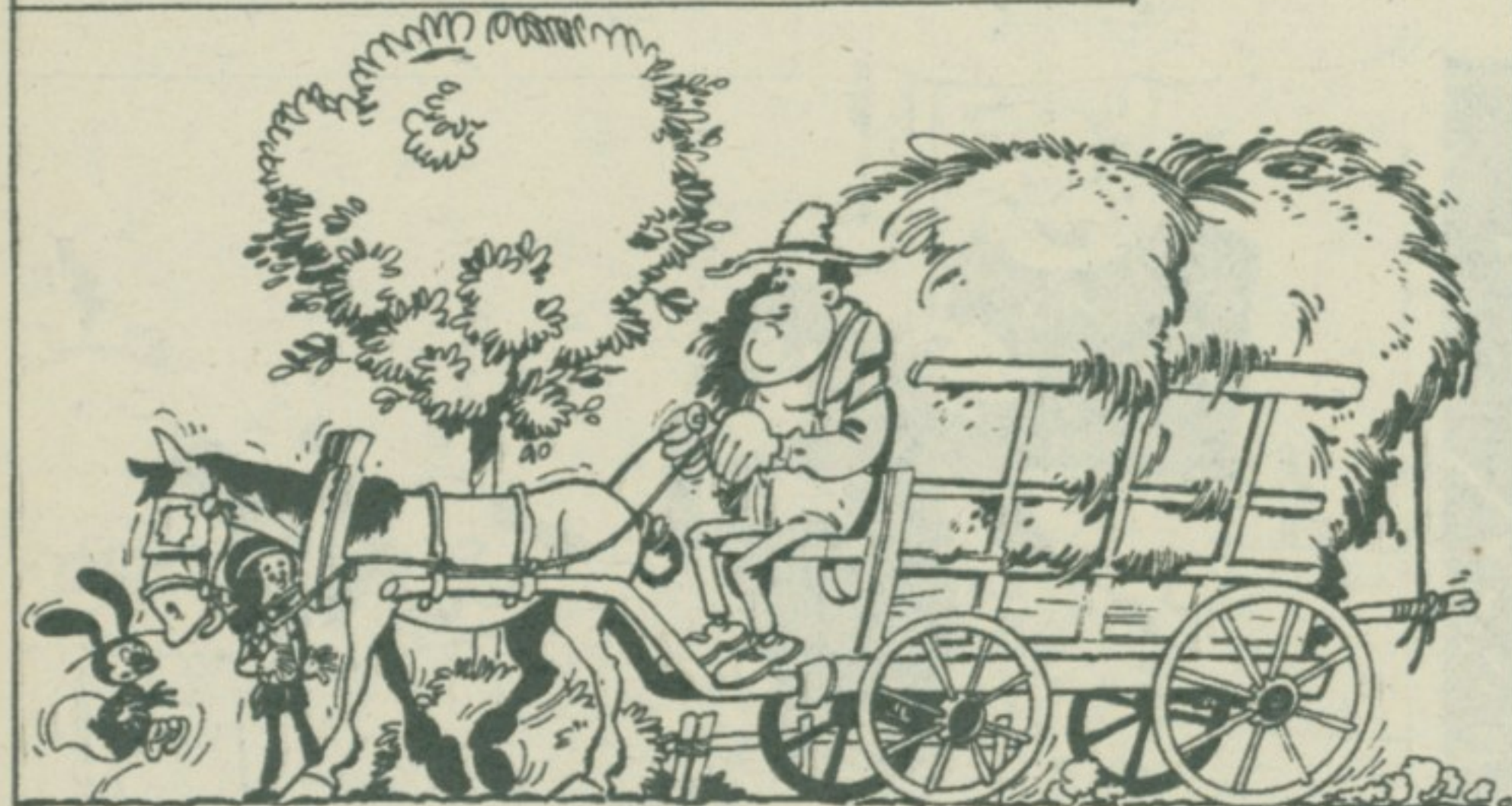
ЧАПА НИЈЕ ЗНАО ЗА ДВА ПО-КУШАЈА ОТЛИЦЕ ГРУ-ГРУА, ПА ЈЕ УЖИ-ВАО У ОД-ТОРУ...

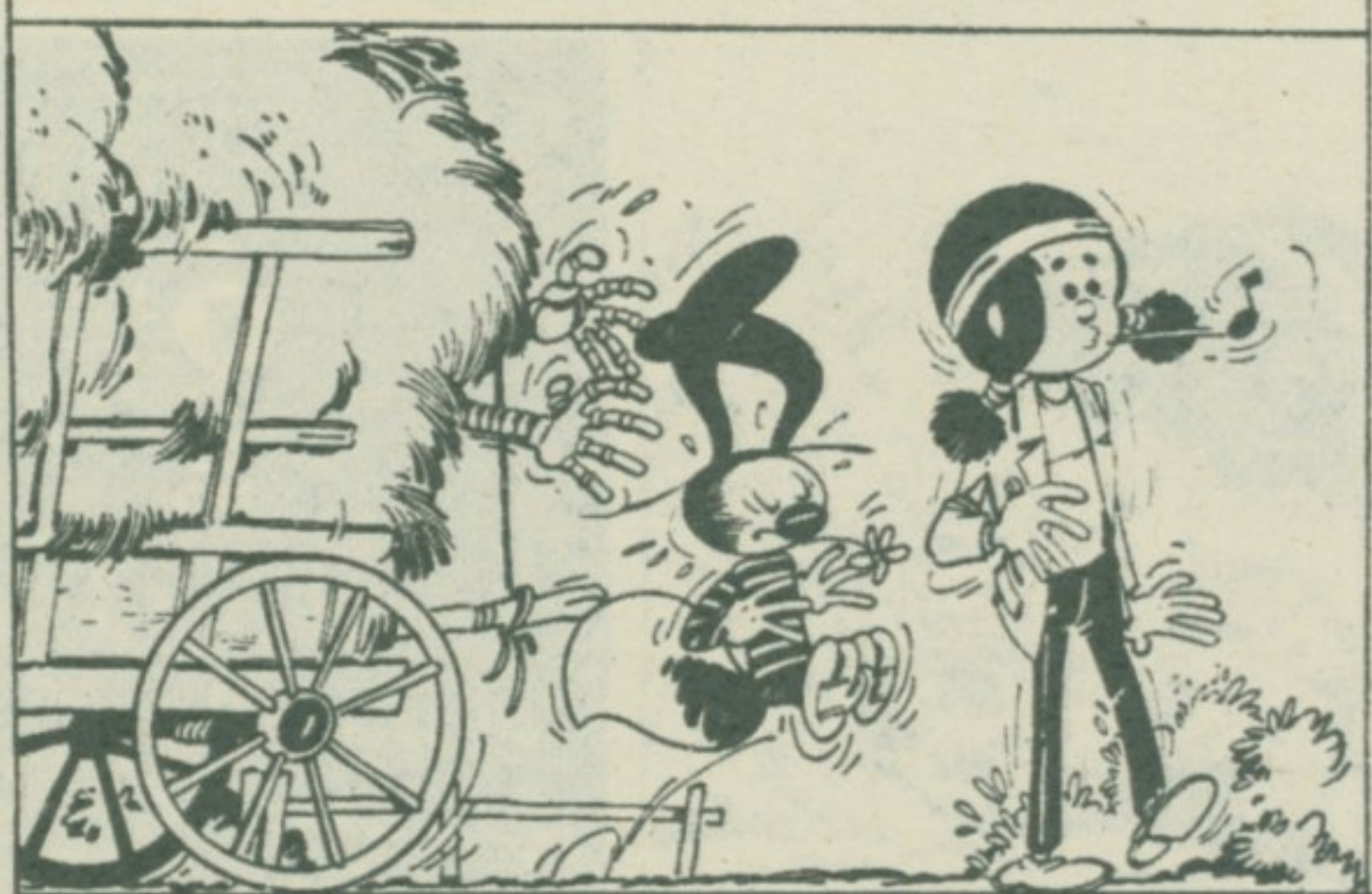
А ГРУ-ГРУ ЈЕ И ДАЋЕ МНО-ГО ВОДИО РАЧУНА О ДОБРОЈ ИСХРАНИ...

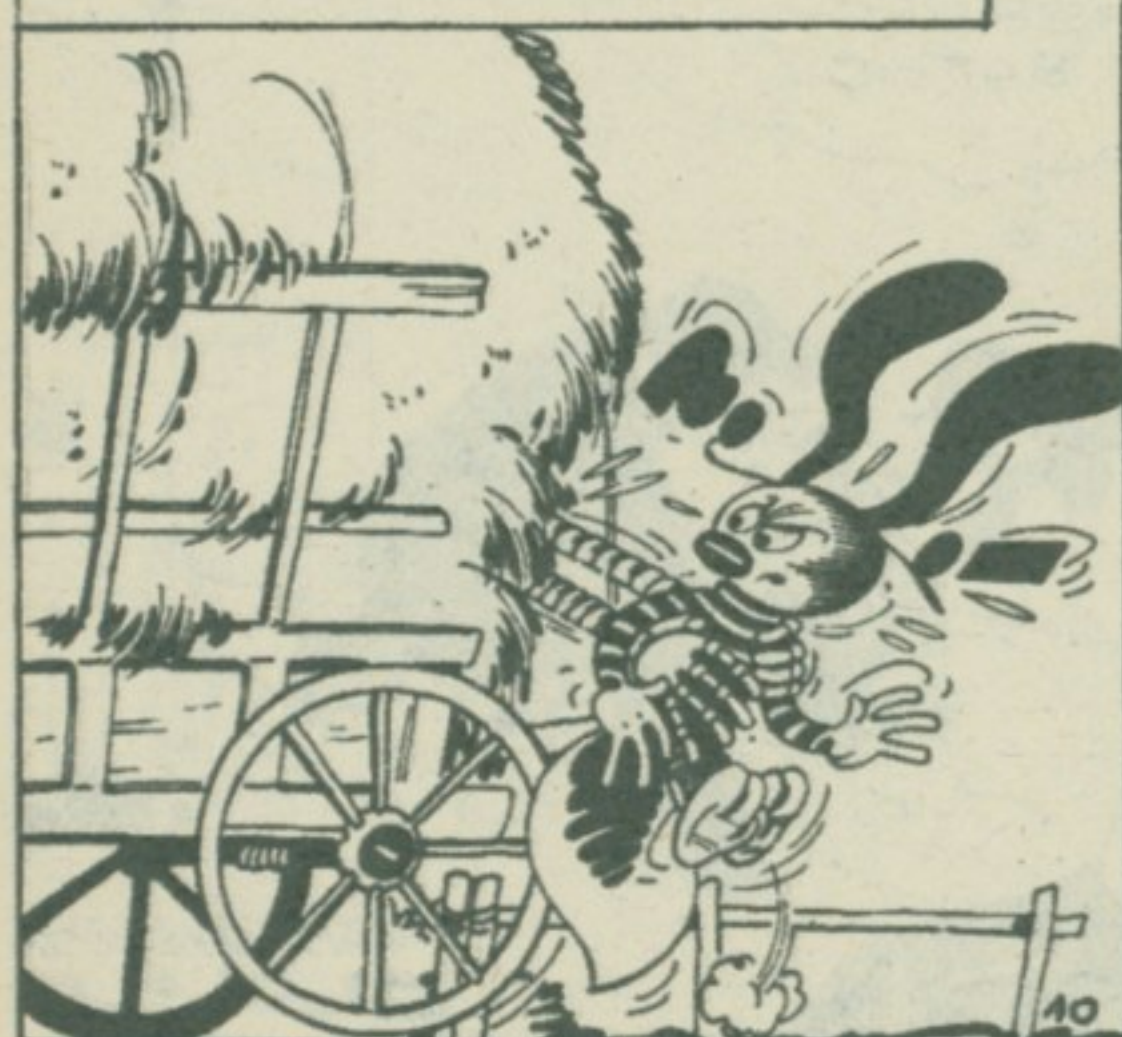
АЛИ, ЈЕДНОГ ЈУТРА...

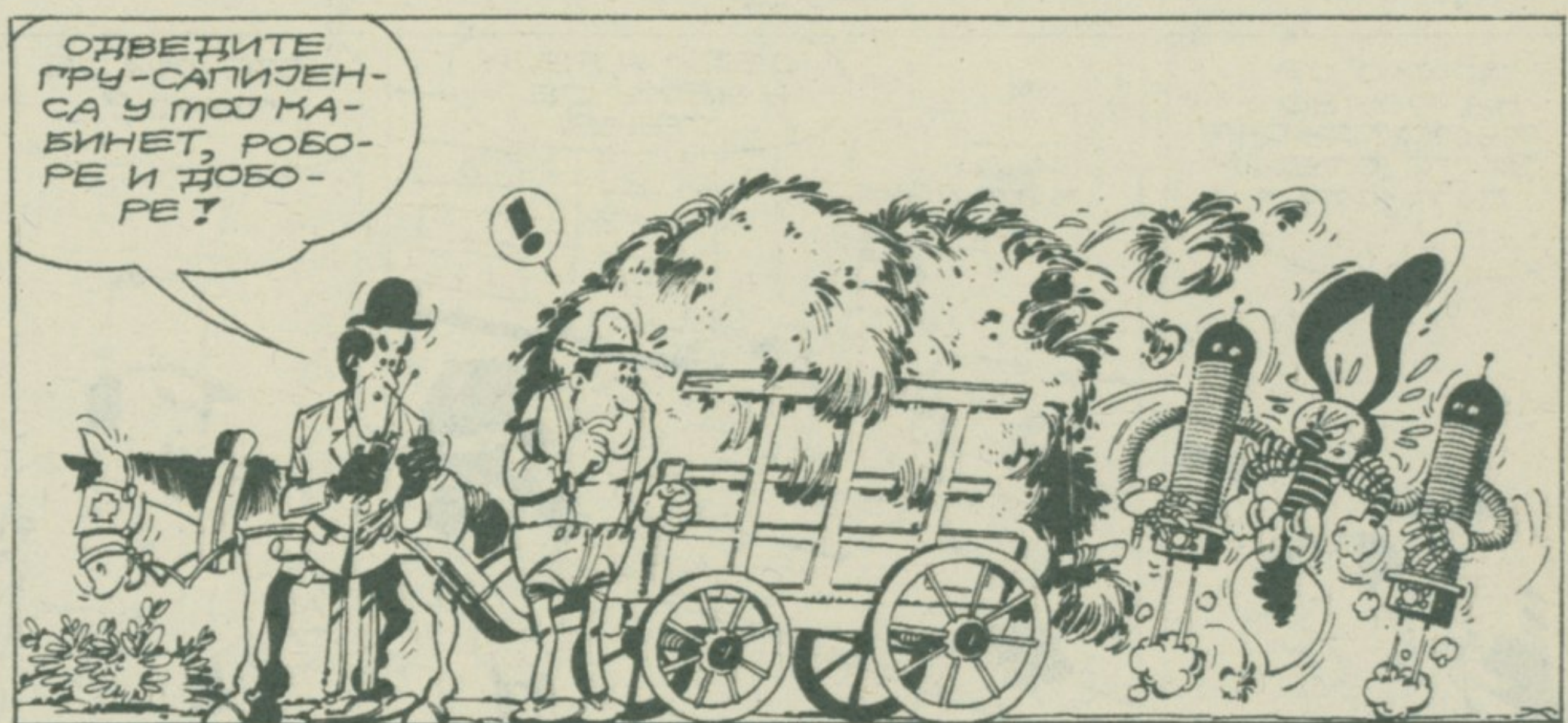

... ГВОЗДЕНЕ РУКЕ ИСПРУЖИЛЕ СУ СЕ ИЗА ГРУ-ГРУА...

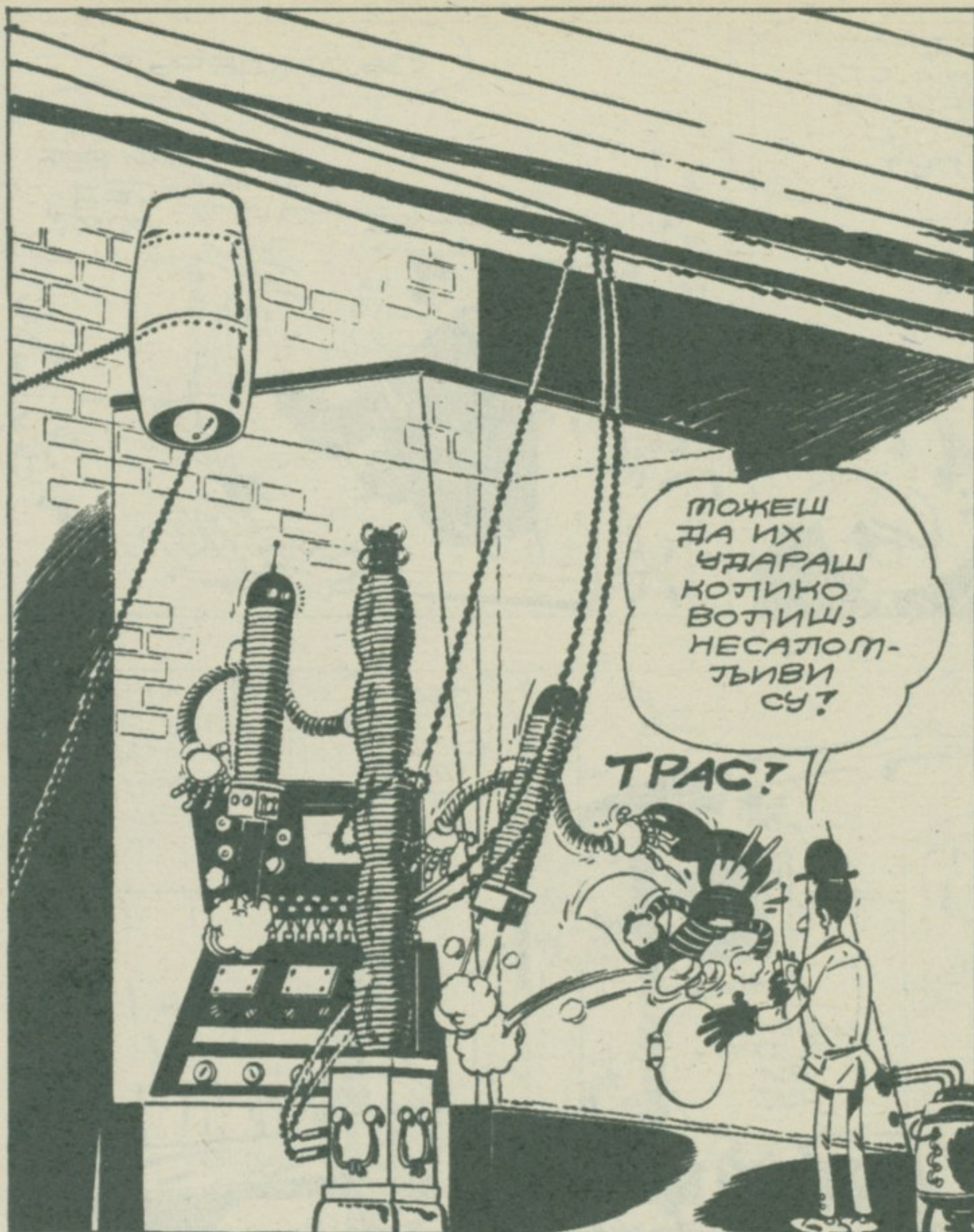

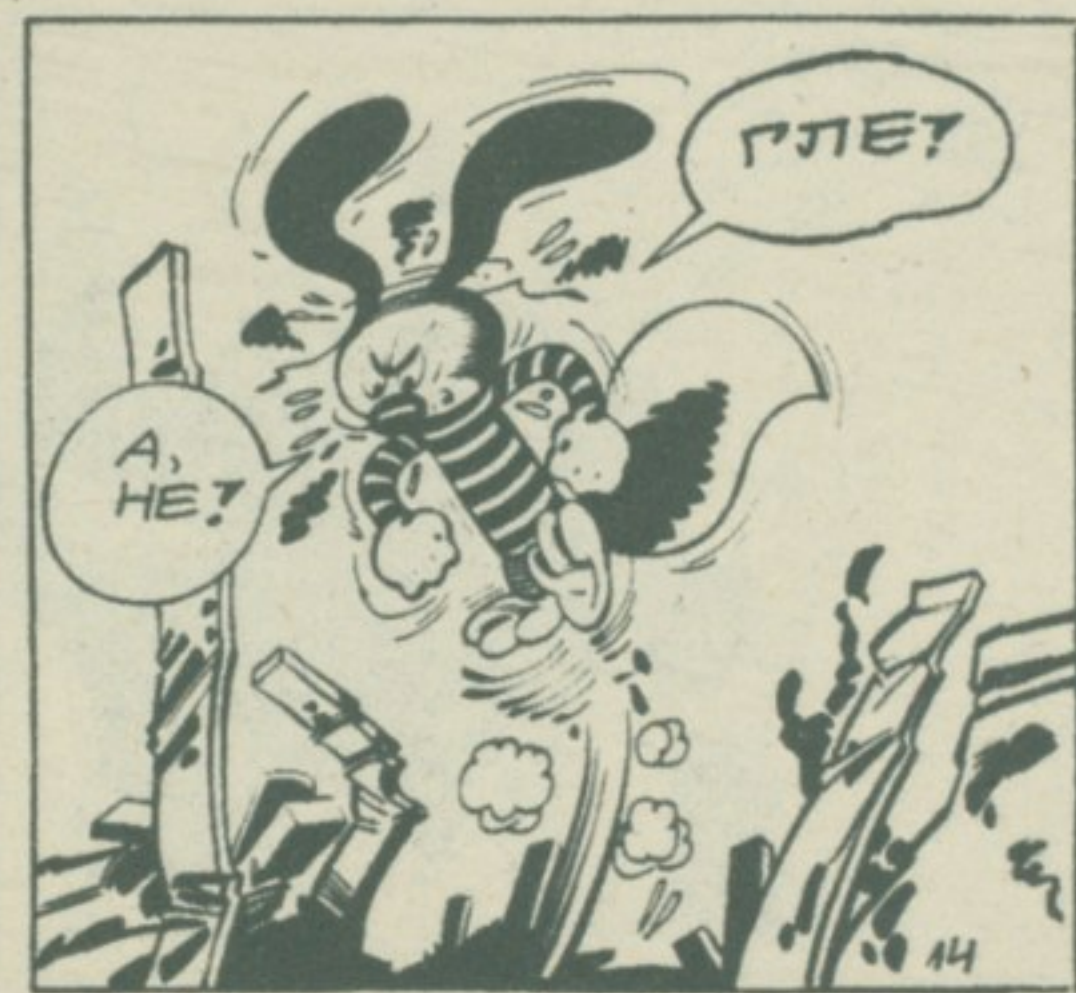
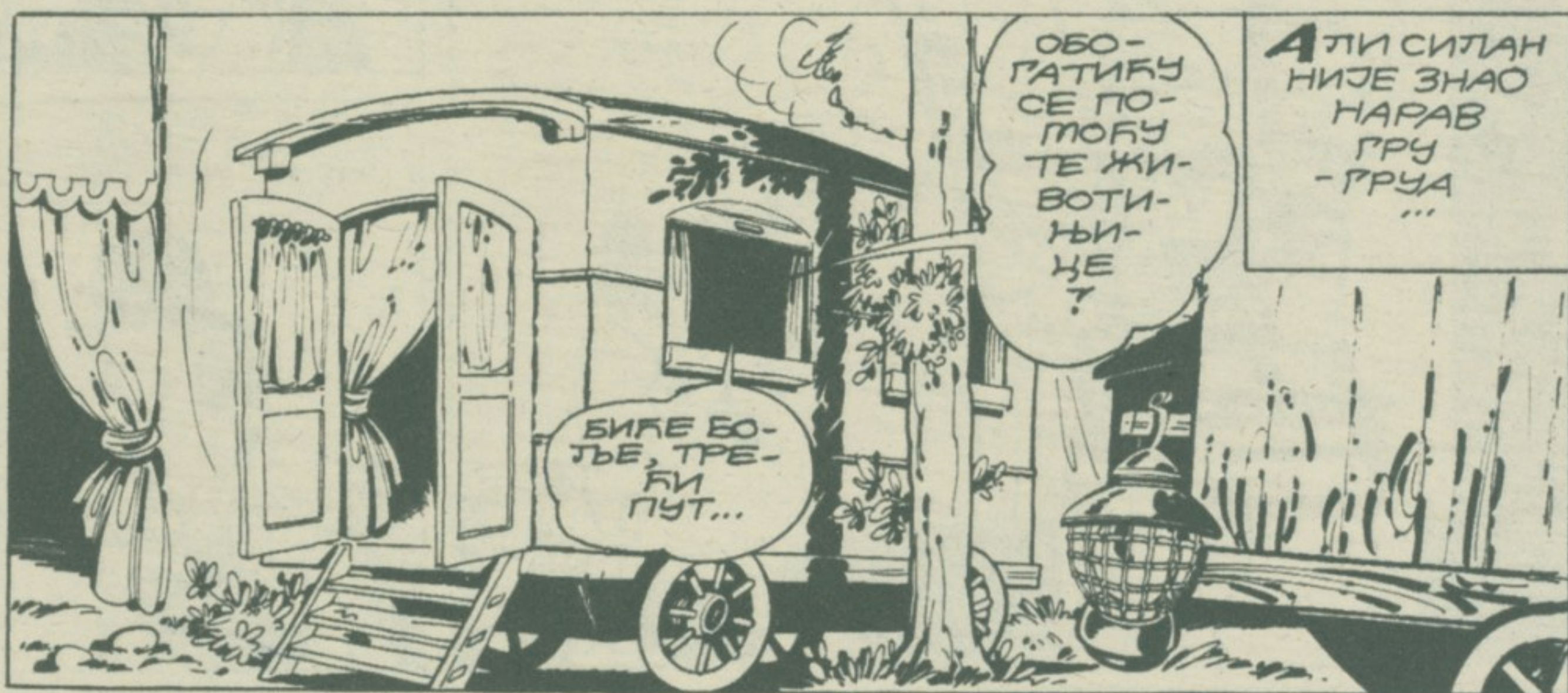
... ИЗ ЈЕДНИХ КОЛА СА СЕНОМ...

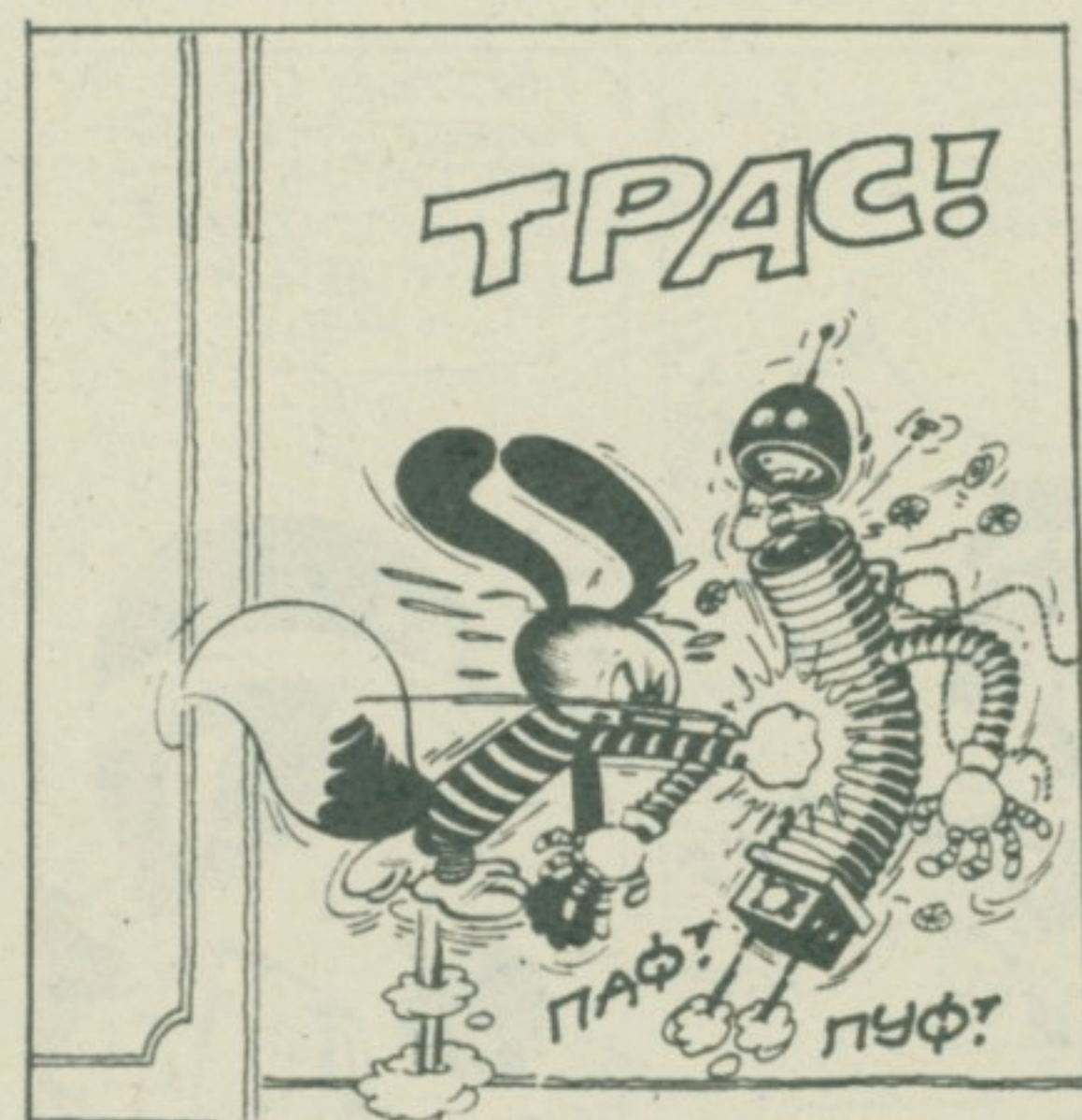
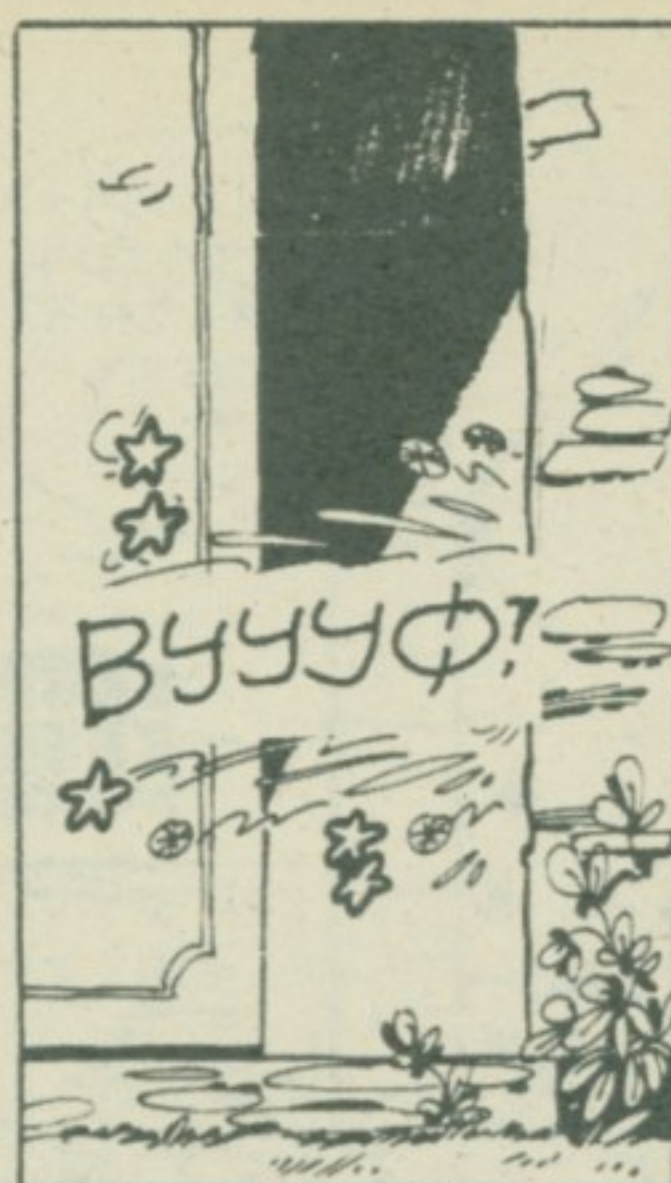

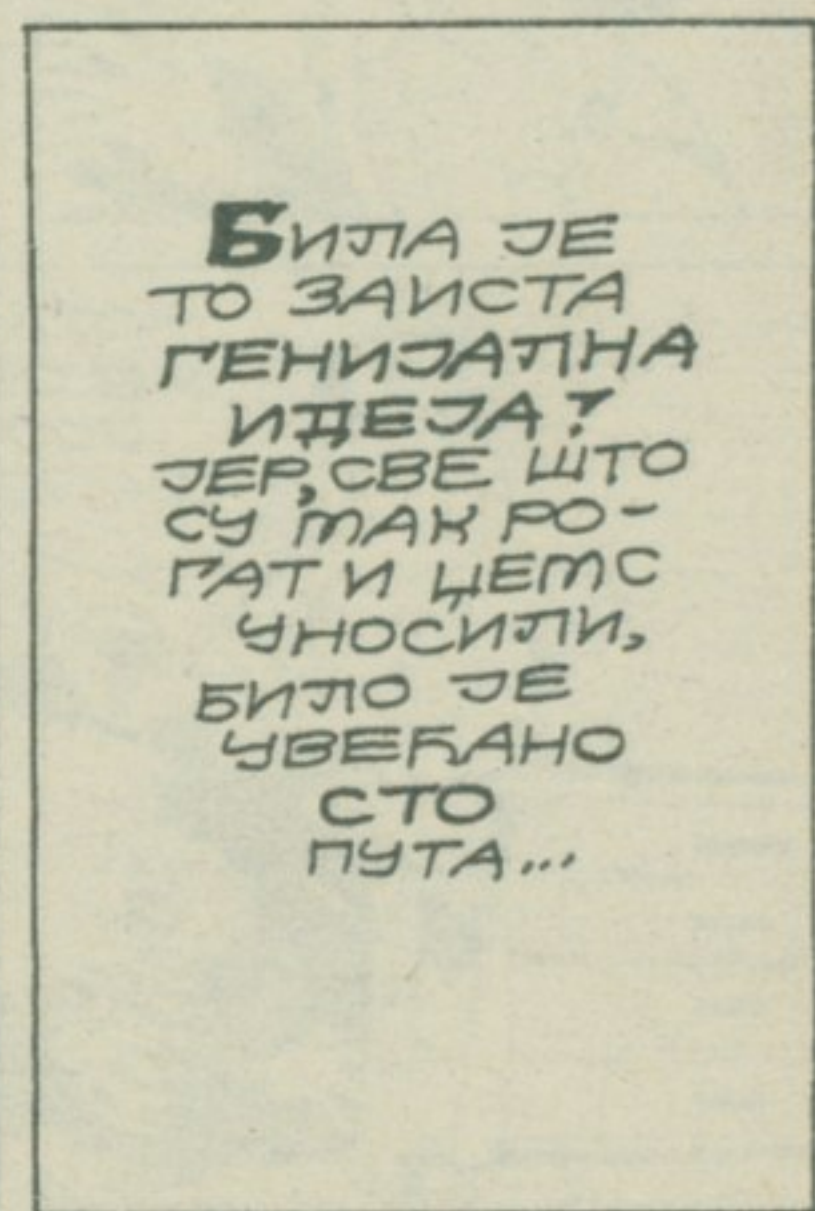
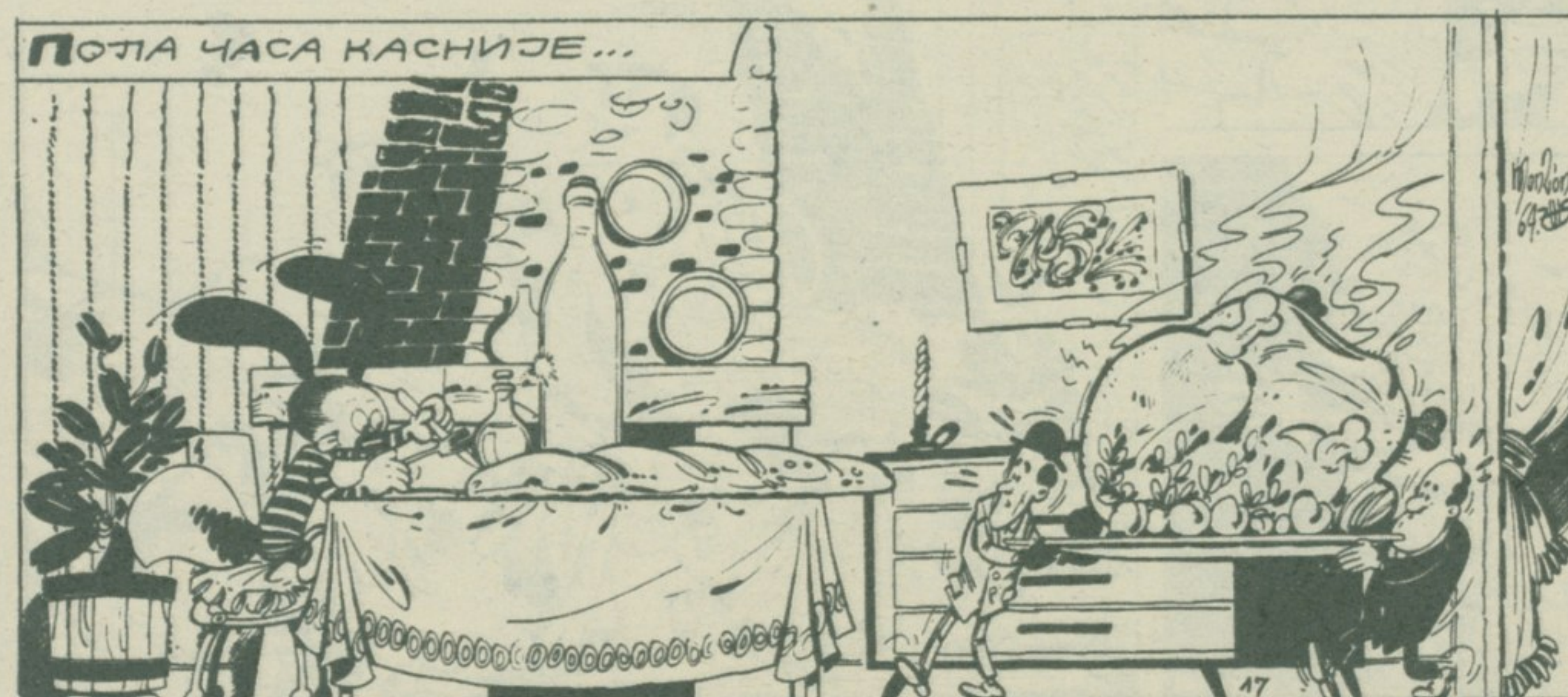
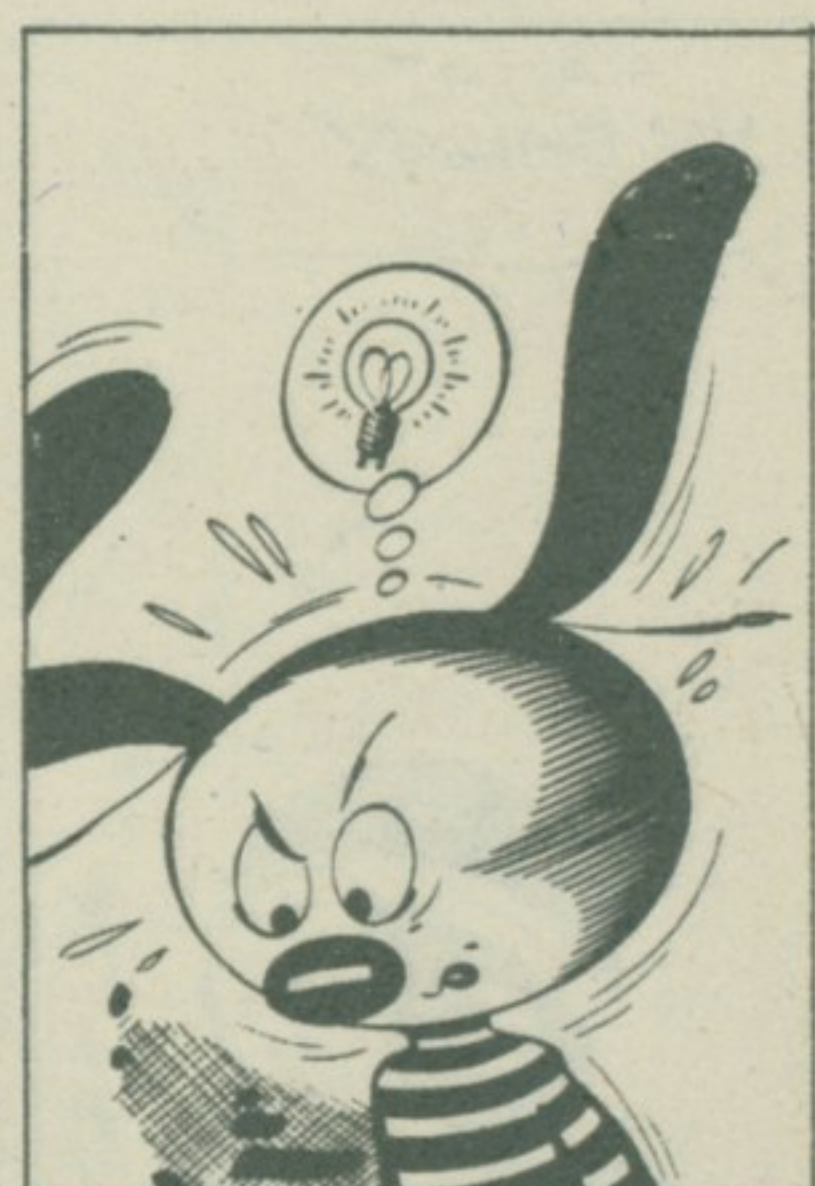
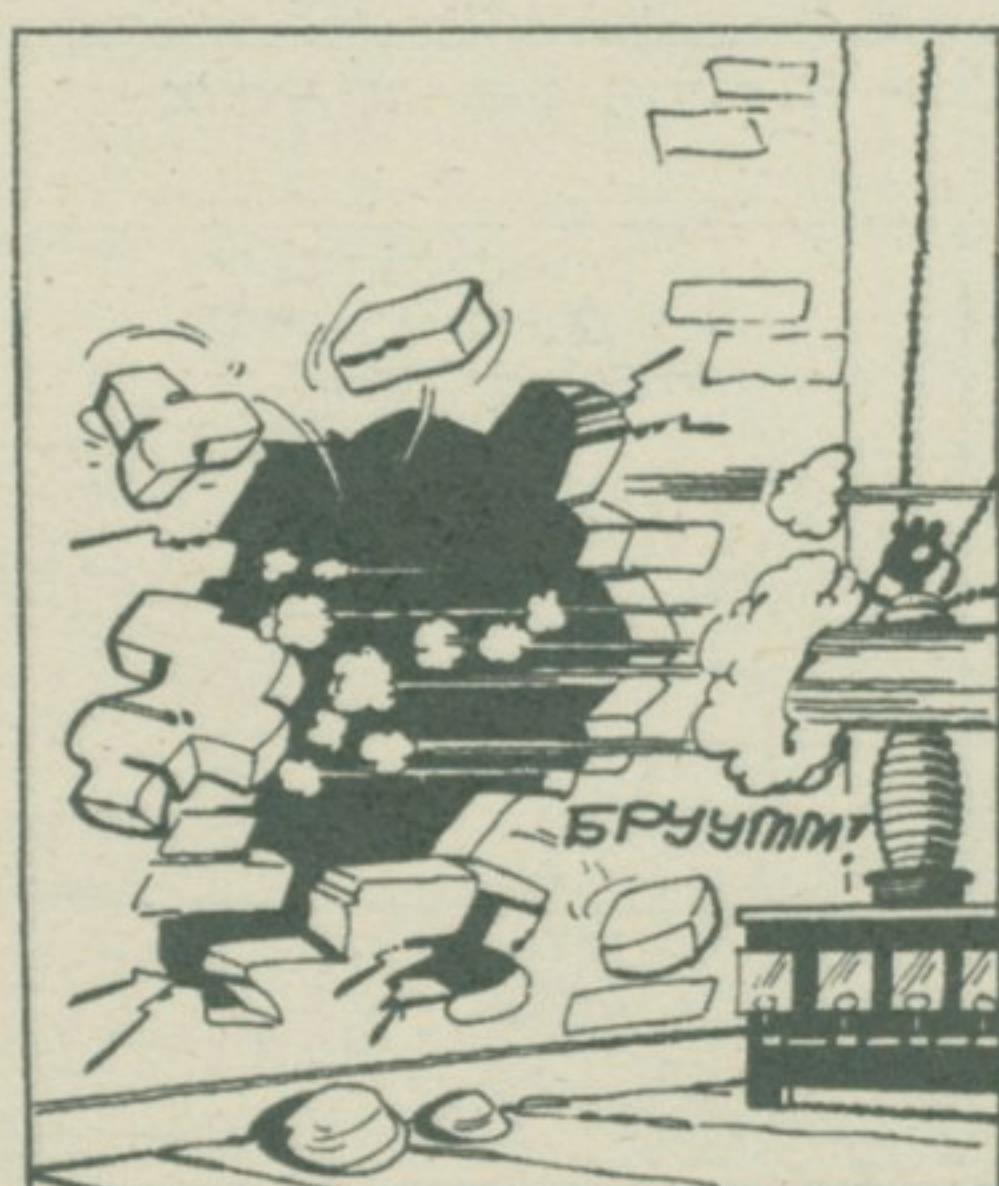
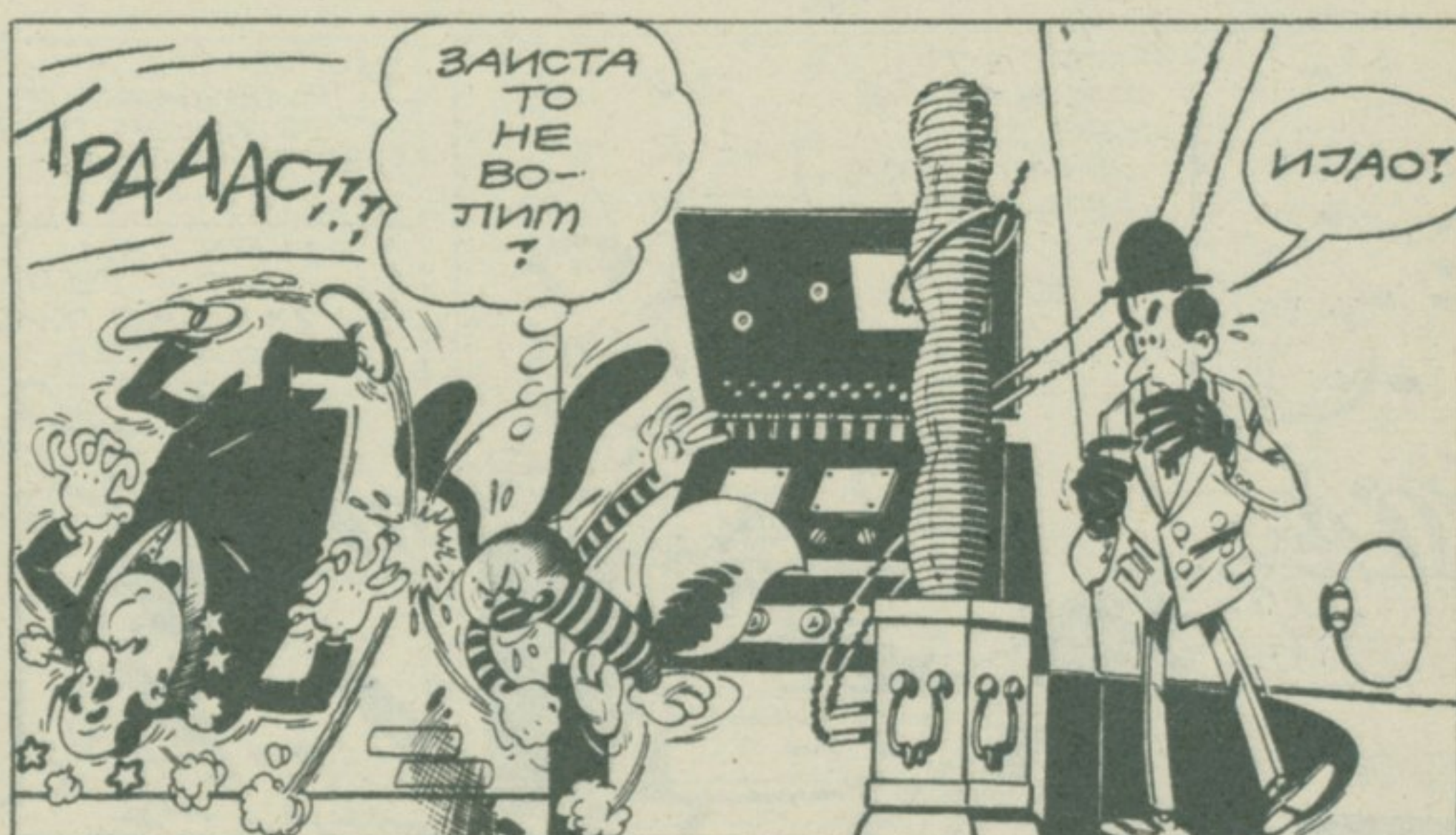

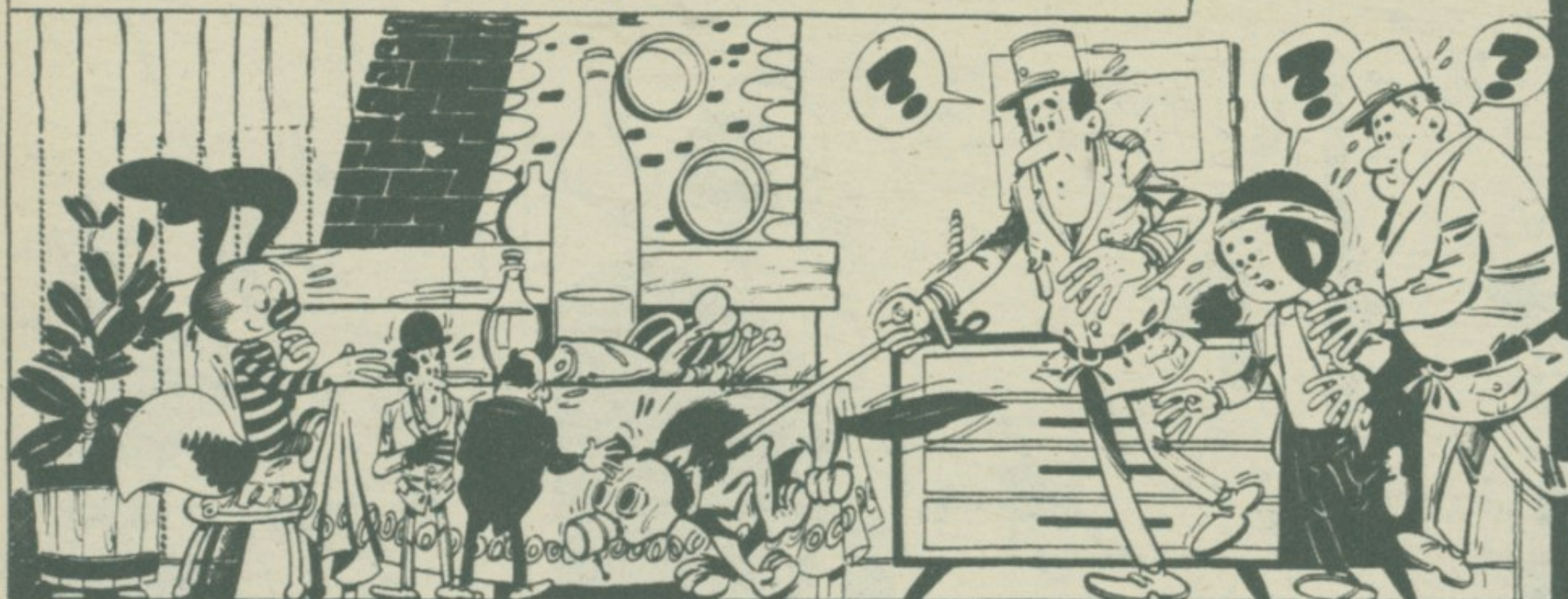

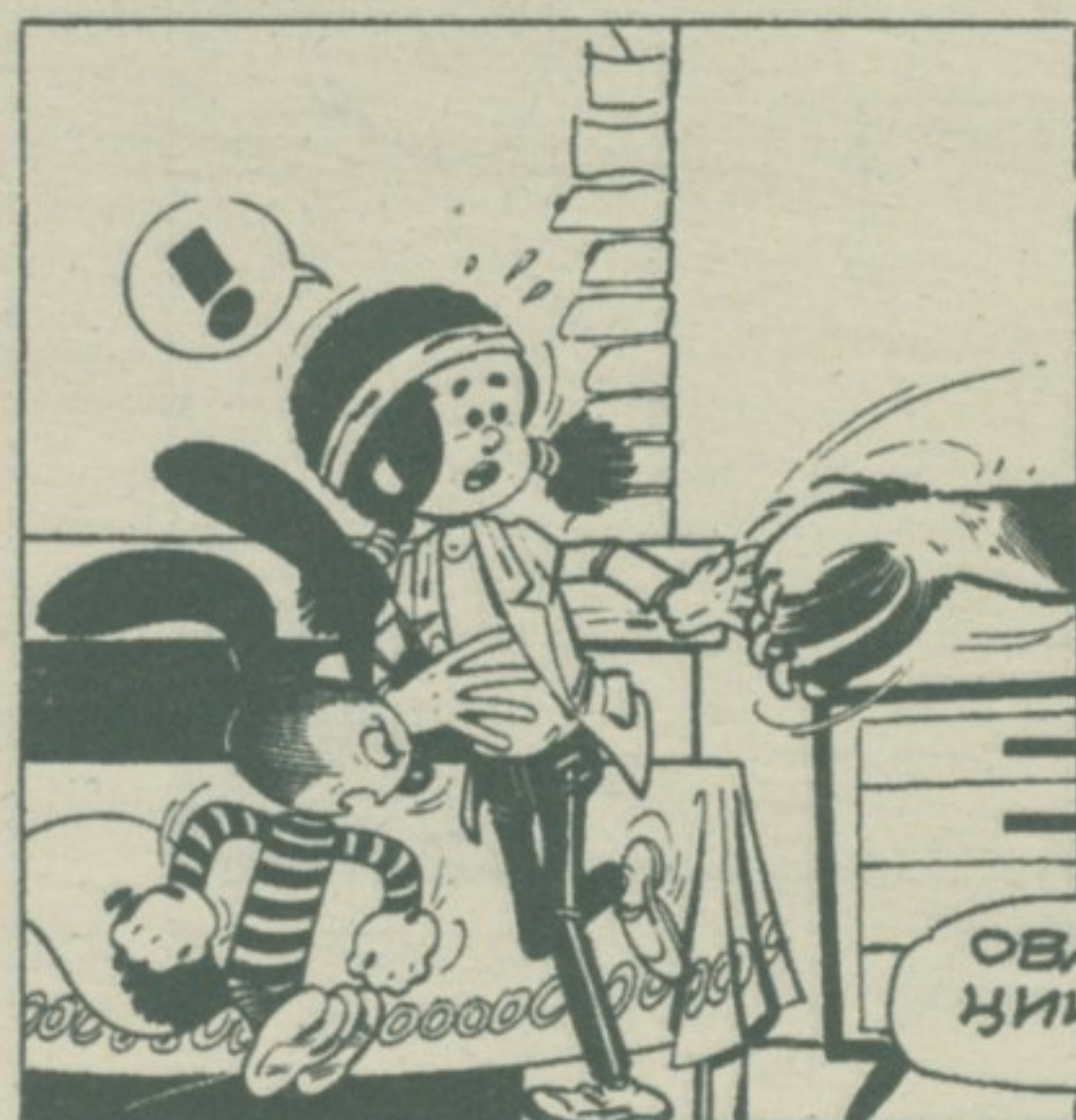
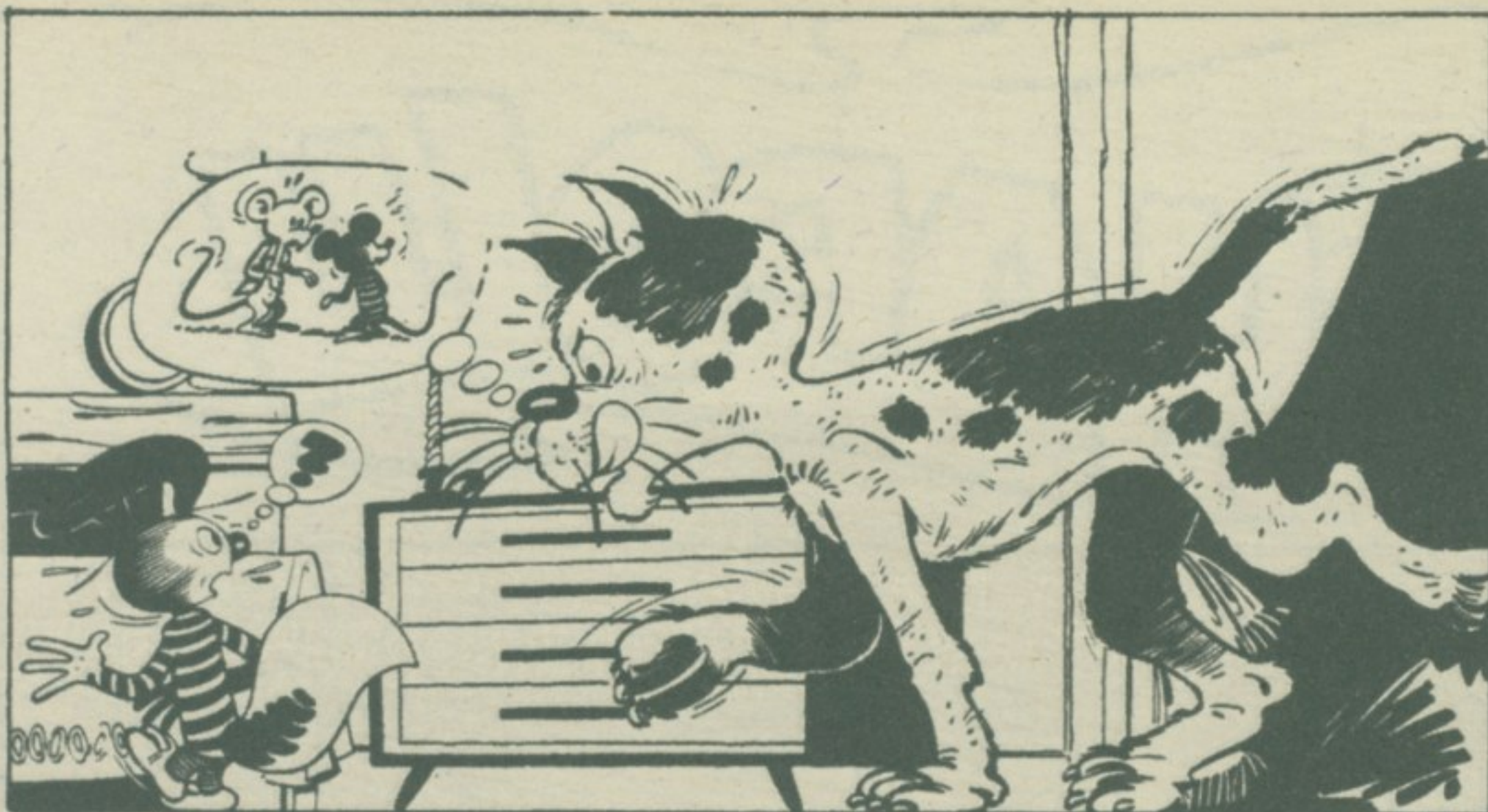

УПРАВО КАД ЈЕ ГРУ-ГРУ ЗАВРШИО С ЈЕЛЛОМ,
У ТРПЕЗАРИЈУ ЈЕ УШАО АЧУМ СА ДВА ЖАН-
ДАРА И ЧАПОМ...

ОДЈЕДНОМ СЕ
ЗАОРИ ГЛАС СТИ-
ЦАН ОРАНГУ-
ТАНСКОМ РАТ-
НИЧКОМ КРИ-
КУ...

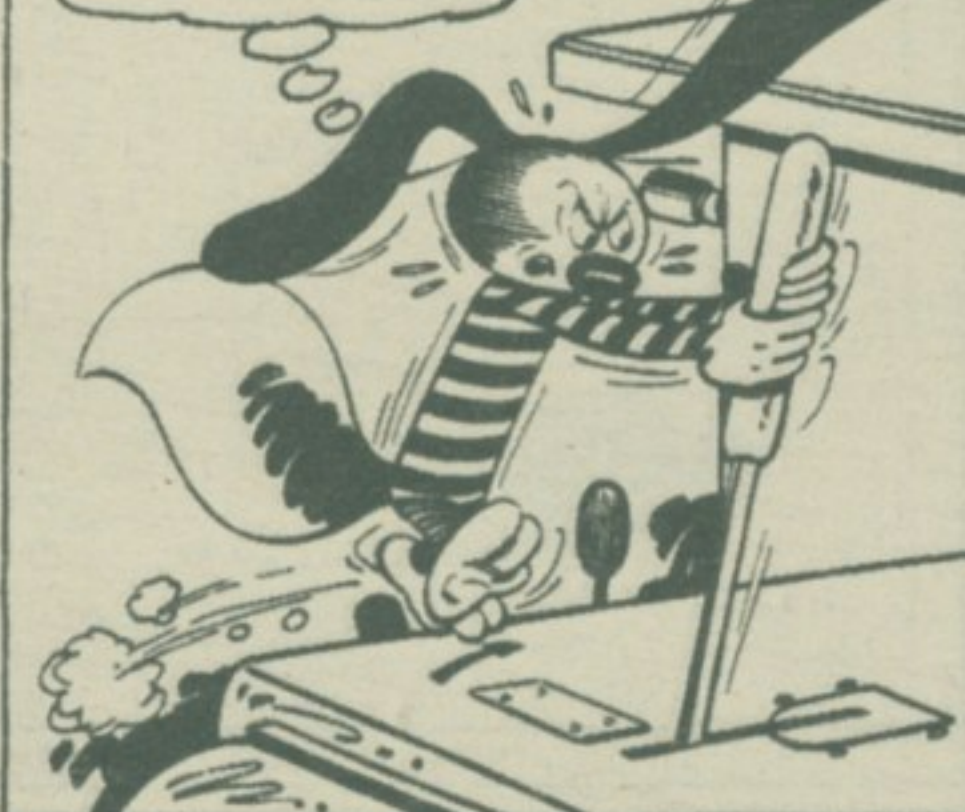
МАЧКА СЕ СМЕСТА ОДРЕКЛА
СВОЈИХ ГАСТРОНОМСКИХ ПЛА-
НОВА...

... И ЖУРНО СЕ ВРАТИЛА У ПРАВ-
ЊУ ОДАКЛЕ ЈЕ ДОШЛА, А ГРУ-ГРУ
ЈЕ УШАО У ЛА-
БОРАТОРИ-
ЈУ...

... И ОДМАХ РЕАГО-
ВАО...

ВРАТИМО ТОГ
НИЦКА У НОР-
МАЛНУ БЕ-
ЛИЧИНУ?

ЗА ТО ВРЕМЕ, МАЧКА ЈЕ
ПРОШЛА КРОЗ ЛАБОРАТО-
РИЈСКУ ЗОНУ КАО И МА-
ЛО ПРЕ И...

... ПОНОВО ПОСТАЛА МАКВА ЈЕ
ПРЕ БИЛА...

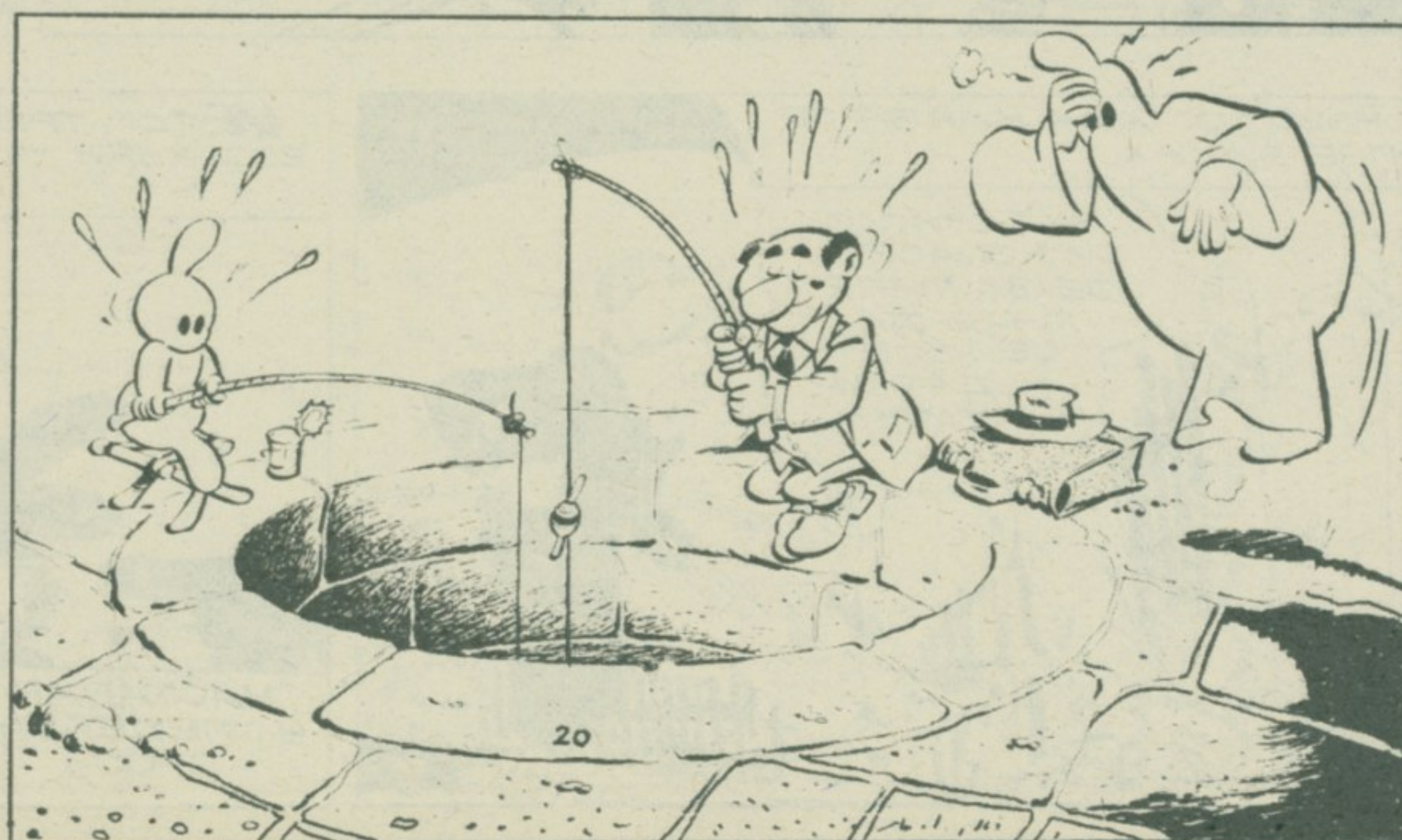
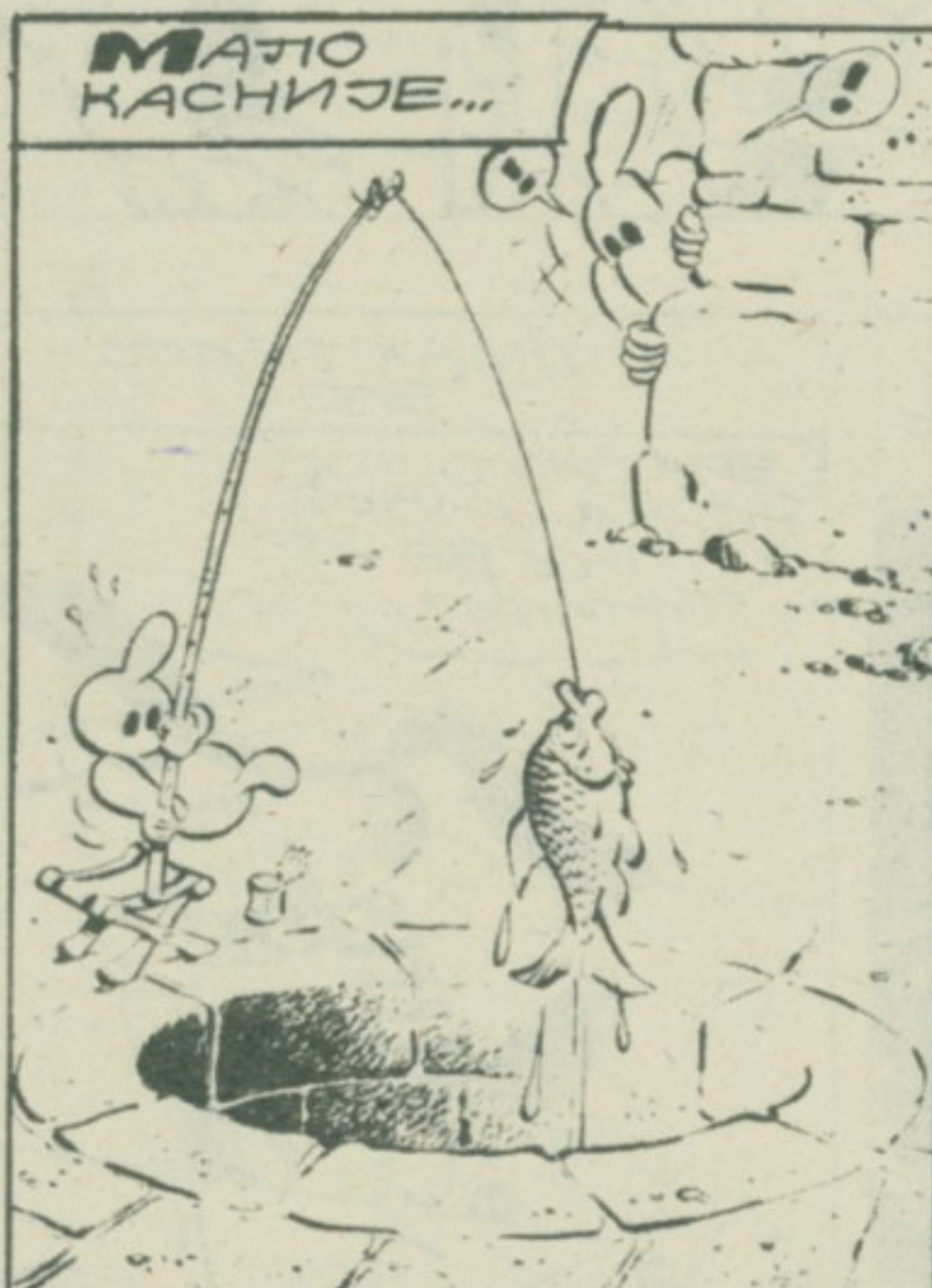
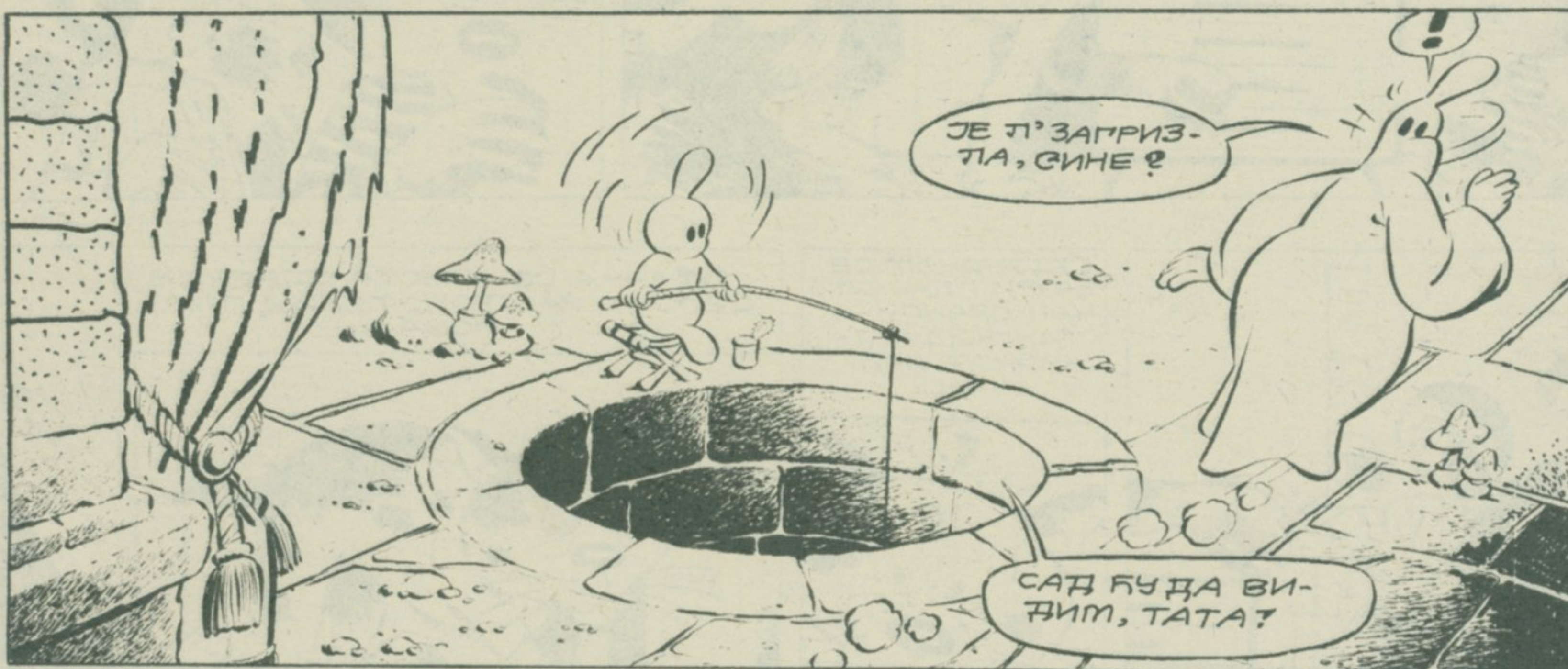

ИСТОГ ТРЕНУТКА У ТАК РОГАТО-
ВОЈ КУБИ ЧУЛА СЕ ЧУДНА БУКА...

АРТУР НЕСТАШНИ ДУХ:

ПЕЦАРОШ

СЛИКАРКИ

Први посматрачи природе у западном свету били су грчки филозофи. Још је Аристотел писао о биљкама, али, како његове књиге нису сачуване, данас не знамо да ли су текст пратиле и слике. Тек 512. године појављује се значајнија књига о биљкама Грка Диоскорида. То је чувена „Materia medica“ са 400 дивних илустрација која се чува у Бечкој библиотеци.

После овог дела научни цртеж вековима се не појављује ни у списима о биљкама, ни у онима из области медицине и зоологије. Била су то времена када је црква строго забрањивала да се природа проучава. Што се какво-такво знање о биљу уопште неговало, можемо да захвалимо бројним траварима, видарима и врачарама.

Иако су у 11. веку многи уметници поново почели да сликају цвеће, чинили су то само када је требало украсити зидове дворца неког богатог племића. Убрзо су, међутим, дела грчких филозофа ушла у моду и учени људи почели су да се интересују за биљке и животиње. У то доба ботаника се предаје у школама и на универзитетима у Болоњи, Салерну, Мепељеу.

Шира јавност заинтересовала се за украсне биљке тек у доба ренесансе, у 15. веку. Моћни богаташи такмиче се не само у томе ко ће имати велелепнију палату него и ко ће је окружити лепшим вртом. Питање је части да се у раскошним баштама, поред статуа и водоскока, нађу скупе и ретке биљке. Колико им се значаја одједном придавало види се по томе што су баштовани вештину гајења украсног растина чували као највећу тајну.

ГАЛАНТНИ ОБОЖАВАЛАЦ ЛАЛА

Интересовање за лепоту биљака изазвало је и занимање за инсекте: лептирове, бубамаре, вилине коњице. Опремљени лупама, научници их тада сасвим озбиљно проучавају.

У 16. и 17. веку цвеће људима постаје права страст. На све стране тргује се семењем и луковницама и, као што по правилу бива, где год има „бизниса“ има и — великих шпекулација. За луковницу тулупана „Viv l'rua“, рецимо, неки страствени обожава-лац дао је 2 товара жита,

4 товара ражи, 4 вола, 8 свиња, 10 оваца, 2 бачве вина, 4 тоне пива, 100 либри сира, балу платна и сребрну чашу.

У јеку свеопште помаме за лалама и њиховим ближним и даљим рођацима Холандија постаје брза трговаца цвећем и зборно место ботаничара. И баш у овој земљи 1690. у Амстердаму, живи и ради једна сликарка. Има 43 године, зове се Марија Сибила Мериан, растављена је и има две кћерке. Наоружана лупом и стрпљењем, она помно проучава и слика цвеће, воће и инсекте.

ШТА ЋЕ ЈОЈ ЦРВИ?

За Марију се с правом може рећи да је дете уметности. Отац Метеус, мада трговац, налазио је времена да у предаху између два склопљена посла сатима црта цвеће. Марији

У ДОБА НАДА СЕ ВЕРОВАЛО ДА СЕ ИНСЕКТИ РАЂАЈУ ИЗ БЛАТА И ПРАШИНЕ, МАРИЈА СИБИЛА МЕРИАН ПРОУЧАВАЛА ЈЕ И НА СВОЈИМ ПЛАТНИМА ПРЕДСТАВЉАЛА СВЕ ФАЗЕ ЊИХОВОГ ЖИВОТНОГ ЦИКЛУСА. БИЛА ЈЕ ТО СВОЈЕВРСНА СМЕЛОСТ ЗБОГ КОЈЕ ЈЕ УМЕТНИЦА ДОЖИВЕЛА ДА ЊЕНЕ РАДОВЕ НАЗОВУ ГАДОСТИМА

је најпре умрла мајка — добила је маћеху. Затим јој је умро и отац — добила је очуха. Како је и овај био сликар цвећа, наслеђе-ну уметничку жицу имао је и даље ко да негује. Ваљда да се традиција не би нарушила, 1665. године удаје се за Јохана Андреаса — сликара, разуме се.

Неколико година после венчања, читав Амстердам с одушевљењем говори о префињеним платнима ове уметнице. Да је постала неко и нешто уверила се и сама када је једнога дана на њена врата закуцао славни биограф и уметнички критичар Јоахим фон Сандрарт. Уважени зналац се веома похвално изразио о Маријиним уљима и акварелима цвећа, воћака и птица. Али, шта ће јој сви они црви, муве, комарци, пауци, гусенице и „друге гадости“?

Па ипак, књиге са сликаркиним „гадостима“ продавале су се као алва. Њено прво дело „Чудесан преображај гусеница и биљке којима се оне хране“ нестало је из књижаре за три дана.

Да би се схватио значај Маријиних радова, треба рећи да је пре него што је почела да се бави истраживањима, животни циклус већине инсеката био тајна. Њени савременици веровали су да се све „бубе“ рађају из блата и прашине. Никома није падало на памет оно што данас зна сваки основац — да се кроз узастопне метаморфозе „гадна“ гусеница претвара у предивног лептира.

Док су друге даме њеног времена падале у несвест при погледу на неког црва, Марија неуморно сакупља јаја инсеката, храни њихове ларве, проучава различите фазе кроз које пролазе и све то верно приказује на својим „цветним“ сликама: и гусеницу, и чауру, и личинку, и одраслог инсекта. У то доба када се већина научника бавила искључиво проучавањем биљака, Марија је већ баратала неким, истина скромним и пионирским, знањима на основу којих ће, век касније, шведски природњак Лине начинити

своју чувену ботаничку номенклатуру.

Да се 1685. није развела и да тада нису почела њена вишегодишња сељаканња из града у град, ми данас можда не бисмо имали прелепе студије егзотичних биљака тропских крајева.

ЕВРОПА НИЈЕ ЗНАЛА

За време боравка у Левардену, сликарка је код неких тамошњих пријатеља први пут видела инсекте из тадашње холандске колоније Гвајане. Жеља да отпутује у тропске крајеве и да тамо на лицу места проучава непознате примерке животињског и биљног света, више је није напуштала. Како је њена старија кћерка живела у Суринаму, решила је да јој се придружи.

Две године је Марија живела у далекој јужноамеричкој земљи. За то време сакупљала је, регистровала и проучавала примерке инсеката за које Европа до тада није чула. На огромном броју цртежа, поред инсеката, приказала је и гмизавце, друге егзотичне животињске врсте, банане, папаје, ананасе...

Али њена урођена радозналост се није на томе зауставила. Бележила је све што је могла да сазна о лековитим биљкама и необичним плодовима ових крајева. Тако је, рецимо, записала да домородачке жене жваћу „flos ravis“, плод који одстрањује зачето дете.

Због тешке болести Марија Сибила Мериан морала је 1701. године да се врати у Амстердам. Уз помоћ кћерке и тројице уметника четири године касније објавила је књигу „Преображај инсеката Суринама“.

Умрла је у седамдесетој години. Њени акварели изложени су у музејима у Минеаполису и Лењинграду.

М. И.

НЕ БУБЕ

Ружна гусеница и лептир позлаћених крила само су два вида једног истог инсекта — тврдила је још пре 300 година холандска уметница.

У доба ренесансе оживело је интересовање за природу које је у сликарству уродило необичном модом: на великом броју портрета из тога времена модели су у рукама обавезно држали нени цветић. Два века касније, цвеће је цртала и Марија Сибила Мериан, али је на њиховим нежним латицама представљала и „одвратне црве“.

КАКО ЈЕ НАШ КОНТИНЕНТ ДОБИО ИМЕ

Еуропа је била једина кћер феничанског краља Агенора који је владао Тиром. Отац му је био бог мора Посејдон а мајка Либија, кћи краве Ио и свемоћног бога Зевса.

Тако излази да је Еуропа била Зевсова праунука, што богу над боговима није сметало да се у њу смртно заљуби и одлучи да је отме. Али, Еуропа је имала петоро браће који су је чували као мало воде на длану.

Да не би испао немоћан, свемоћни Зевс морао је да прибегне лукавству. Читаву годину, из дана у дан, мотрио је како живи девојка и открио да Еуропа сваког првог маја проводи поподне у игри са другарицама на песковитим обалама мора.

Тада је Зевс смислио да се претвори у бика, рачунајући да ће се допасти Еуропи ако у њеним жилама тече иједна кап чукунбабине крви. Чукунбаба је била крава Ио.

венама текла божанска крв.

Када су Еуропине другарице виделе да се бик не враћа, подигле су узбуну. Краљ Агенор, Еуропин отац, позвао је синове Феника, Килика, Финеа, Таса и Кадма и наредио им да из истих стопа крену у свет и не излазе му на очи без сестре.

ПОЋИ ЗА КРАВОМ!

Феник је пошао на запад, према Либији, до места где је сада Картагина. Он је основао Феникију. Килик је стигао до земље где су живели Ипакијани и ту основао Киликију. Тас се нашао у Олимпији, а Финеј је постао жртва Харпија.

Кадмо је отишао на острво Родос где је, у знак захвалности, Посејдону подигао храм. Затим га је пут одвео до Тракије одакле је пешице дошао у Делфе, да пита пророчицу где да нађе сестру. Питија му је одговорила: „Престани да трагаш за Еуропом и поћи за кравом. Тамо где крава падне, подигни град!“

Кадмо је послушао. Купио је у Фокиди краву која му је привукла пажњу

ЗЕВС ЈЕ НАРЕДИО

Првога маја Зевс се претворио у дивног младог бика као снег беле боје са црном пегом између два рога слична драгуљима и створио на обали града Тира.

РОДИЛА ЈЕ ТРОЈКЕ

Лукаство достојно бога није омануло. И Еуропа и њене другарице биле су задивљене лепотом животиње која им је пришла као умиљато јагњешце. Стале су да се играју са

КАДМО ЈЕ ДАРОВАО НЕВЕСТУ ХАРМОНИЈУ БОЖАНСКОМ ОГРЛИЦОМ ОД ЗЛАТА И ПРЕКРАСНОМ ХАЉИНОМ. ОВА ДВА ПОКЛОНА ДОНЕЛА СУ НЕСРЕЋУ СВИМА КОЈИ СУ ИХ КАСНИЈЕ ПОСЕДОВАЛИ.

биком, да га хране травом и ките венцима цвећа.

„Узјаши га!“ довикнула је Еуропи једна девојка. Као да је разумео људски говор бик је клекнуо и Еуропа је села на његове сапи ухвативши се једном руком за рог док је у дру-

гој држала котарицу са цвећем.

Чим се Еуропа удобно сместила, бик је кренуо обалом остављајући на влажном песку трагове копита. Еуропа се уплашила тек када је бик ударио у кас односећи је далеко од

очију другарица, а следила се од ужаса када је силовито јурнуо у морске таласе. Окренула се и видела да родни Тир остаје све даље за њом...

На леђима бика Еуропа је прешла море и нашла се на острву Криту у близини Гортине. Толико се плашила бика који ју је уграбио, да је Зевс морао да промени облик. Претворио се у орла — птицу њему посвећену.

Еуропа је живела са орлом у пустој шуми платана све док није родила тројке — Миноја, Радаманта и Сарпедона. Да би овековечи своју љубав према Еуропи, отац богова Зевс наредио је да са критских платана никада не опада лишће и да се део света којем припада острво Крит назове Еуропиним именом. Потом је одлетео на Олимп.

Лепа Еуропа удала се за критског краља Астериона. У браку није било деце и Астерион је усвојио три Еуропина сина у чијим је

јер је на сапима имала беле знаке у облику пуног Месеца и потерао је испред себе штапом, не допуштајући јој ни да предахне све док животиња није пала од умора.

На том месту Кадмо је подигао богињи Атени кип. Да би јој жртвовао краву, послао је своје другове по воду са оближњег извора. Али, извор је чувао страшни змај, син бога Ареја, који је напао и поубијао Кадмове пратиоце. Кадмо је чуо њихове крике, дојурио и одсекао змају главу.

Богиња Атина дала му је савет да из змајеве главе ишчупа зубе и побаца их унаоколо. Из сваког зуба — о, чуда — искочио је до зуба наоружан ратник. Тако су настали Спарти — Посејани (људи).

Кадмо је међу њих бацио камен и звецнуло је оружје. Спарти су се потукли не тражећи кривца и сви су изгинули осим Еуиона, Удаја, Хтонија, Хиперенора и Пелора.

Кадмо је са овим снажним Спартима подигао утврђење Кадмеју око којег се развио град Теба. Потомци Спарта, који су носили белег, касније су владали Тебом.

Због убиства змаја Кадмо је осам пуних година морао да служи бога Ареја. Када се службовање завршило, Атена је Кадму даровала власт над Тебом, а Зевс му је за жену дао Хармонију, Арејеву и Афродитину кћер.

ГРОБНИЦА У ДРАЧУ

Венчање је прослављено у највећем сјају. Ово је била прва свадба смртника којој су присуствовали сви становници Олимпа. Музе са златним венцима у коси певале су свадбене песме, а богови су младенцима донели сјајне дарове.

Кадмо је даровао невесту Хармонију божанском огрлицом од злата коју је исковао Хефест и прекрасном хаљином. Ова два поклона донела су несрећу свима који су их касније поседовали...

Кадмо је у Теби срећно живео са Хармонијом, а Средоземљем су завладали слога и склад. Хармонија му је родила сина Полидора и кћерке Аутоноју, Инону, Агаву и Семелу.

У дубокој старости супружници су морали да оду у земљу Енхелејаца оставивши тебански престо унуку Пентеју. Пророчиште је објавило да ће Кадмо и Хармонија, на воловским колима и у виду змија, предводити силну варварску војску која ће побеђивати све док не покуша да отме делфијско благо.

Тек тада ће варвари бити уништени, а Кадмо и Хармонија пренети на Острво блажених. Старо предање каже да је град Бутое (Будва) добио име по воловима који су довели кола са Кадмом и Хармонијом у земљу Илира. Кадмов и Хармонијин гроб показиван је код Епидамна — данашњег Драча.

Ни Еуропа, због које се све ово догодило, није заборављена. Наш континент, као што је наредио Зевс, носи њено име.

На новцу критских градова Еуропа је често представљана како седи у крошњи платана. За празник Хелотије, који је на Криту светкован у њену част, у поворци је ношен венац од мирте у коме су се, наводно, налазиле Еуропине кости.

Од 6. века старе ере Еуропа је честа тема у ликовној уметности. На метопи најстаријег храма у Селинунту и на методи ризнице у Делфину приказан је Зевс како преноси Еуропу преко мора.

У Вараждинским Точицама и у Шемпетру код нас откривени су рељефи Еуропе на бики који су украсили надгробне споменике угледних породица.

Љ. К.

Старица Гвоздена
Поповић: Хвала јој
што ми продужи вен!

На десетом километру од Вучитрна, у долини реке Ситнице, смештено је село Прилужје. Међу три хиљаде житеља овог најнапреднијег пољопривредног села на Косову живи и јунакиња ове приче, дванаестогодишња Радмила Митровић, ученица шестог разреда основне школе „Вук Караџић“.

Ових дана је кућа њених родитеља Милунке и Зорана Митровића, просветних радника, пуна гостију. Долазе и знани и незнани, сви који су чули о подвигу малене Радмиле Митровић. Долазе да још једном, из њених уста, чују несвакидашњу причу, да малом великом јунаку стисну руку, захвале.

Писак локомотиве

Пре него што је зидни часовник изнад мог кревета откуцао шест часова, пробудили су ме први зраци јутарњег сунца — започела је своју причу Радмила Митровић. — Јутро је обећавало леп дан. Мало сам се, онако сна, промешкољила по кревету, али времена за излевање нисам имала. Морала сам на уобичајени јутањи посао.

Мој први задатак био је да нахраним пилиће у воћњаку. Дочекало ме је пијукање малих гладница. Чинило ми се да та прождрљива уста нису дозвољавала зрнељу да падне на земљу. Из даљине сам чула мукање крава које власници још нису извели на пашу. Село као из приповести Јанка Веселиновића или Милована Глишића.

Поред наше куће пролазила је железничка пруга и ја сам и овог јутра очекивала да чујем писак локомотиве путничког воза који је из Косова Поља превозио раднике за „Трепчине“ погоне, према Косовској Митровици. Већ сам се чудила зашто га нема, када из даљине зачух клопарање точкова. Кренула сам према крају

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

БРЖА ОД ВОЗА

Десетак метара од мене, према шинама је корачала наглува старица. Потрчала сам као без душе.

воћњака да и сада погледом поздравим и испратим композицију.

Воз се сада огласио и сиреном, па још једном. И ја сам се у тренутку скаменила. Десетак метара од мене, према шинама је корачала нека забраћена старица. Нисам могла ни да се покренем а она је била највише метар-два удаљена од пруге. У магновењу сам успела да у несрећној старици препознам осамдесетогодишњу Гвоздену Поповић. Из грла ми се отео крик који је више личио на неко крклање.

трачница, али се заплела у челичне чице за сигнализацију.

Једна породица

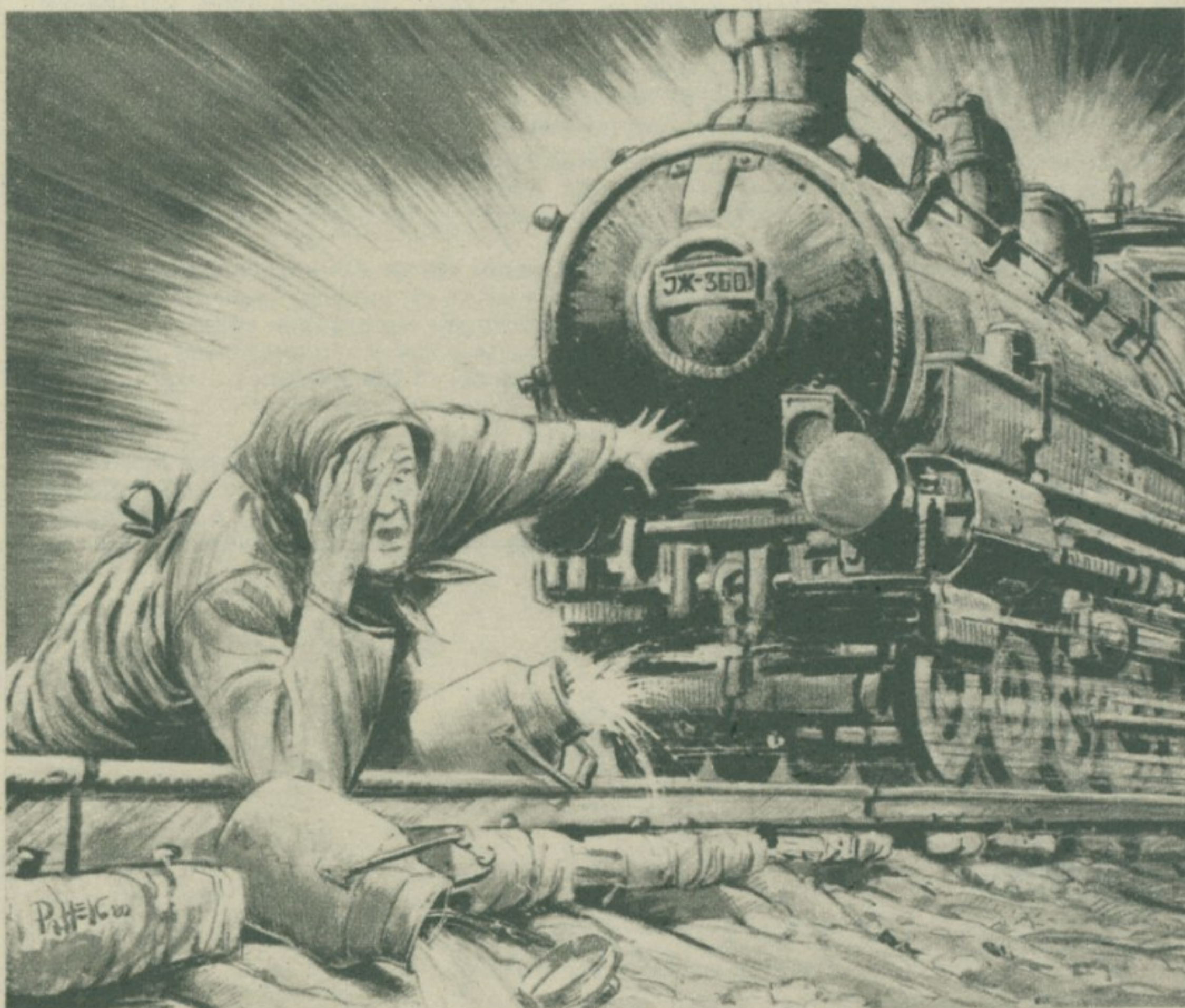
На срећу, и ја сам већ била на шинама. Покушала сам да отпетљам старицу из жица, али без много успеха. А чинило ми се да назирем сенку захуктале композиције. Успела сам да је зграбим испод пазуха и гурнем у страну. Заједно смо се стрпоштале низ мали насип, док су точкови тутњали изнад наших глава.

Девојчица Радмила
Митровић није знала
за страх

право продужила ми овај мој век.

Од мале јунакиње сазнали смо да јој је старица од своје скромне зараде, од продаје млека,

Други узвик, међутим, надјачао је клопарање точкова. Узалуд. Покушала сам и трећи пут и онда сам се сетила да је старица наглува. Као без главе сјурила сам се према шинама на које је Гвоздена Поповић већ закорачила.

Сада је и машиновођа изгледа угледао старицу између трачница, јер сам чула шкрипу точкова вагона а и сирена није престајала. Међутим, воз је био десетак метара близу старице и никакве кочице више нису помагале. И Гвоздена Поповић је видела опасност и покушала да се склони са

— Тога јутра пошла сам да однесем млеко комшијама преко пруге — са сузом у оку прича Гвоздена Поповић. — Воз сам тек чула када сам закорачила на шине. Покушала сам да прескочим жичану ограду, али сам се сплела. Узалуд сам покушавала да се искобељам. Чинило ми се као да се све више запетљавам. И онда сам изнад себе угледала моју малу комшиницу Радмилу.

Викнула сам јој да бежи, ево воз је већ ту. Међутим, она се на то није обазирала. Покушала је да ме ослободи жица и на крају ме гурнула, за-

поклонила 200 динара и купила највећу чоколаду коју је нашла у сеоској продавници. Радмила Митровић није хтела да узме новац, али је знала да би се у противном старица много увредила. Чоколаду је, вели, поделила са друговима, а новац дала мами и тати да га чувају када буде ишла на ђачку екскурзију.

Захваљујући храбрости смеђокосе девојчице, породице Поповић и Митровић заборавиле су дугогодишњу нетрпељивост. Сада су као једна породица.

Љ. Кнежевић

ПАТУЉЦИ ВИЛЕ И ВИЛЕЊАЦИ ЏИНОВИ

УКРАС СВАКЕ ПОРОДИЧНЕ БИБЛИОТЕКЕ
ХИТ СЕЗОНЕ У ЕВРОПИ И АМЕРИЦИ
— КЊИГЕ И ЗА МЛАДЕ И ЗА СТАРЕ

После изванредног успеха који су имале у Холандији, САД, Француској, Великој Британији, Шведској, Италији, Западној Немачкој и низу других земаља, где су постигнле тираже од више стотина хиљада примерака, у септембру ове године изићи ће из штампе, у издању ИРО „ПРОСВЕТЕ“, ООУР „Југославија“ и „Отокара Кершованија“, јединствена трилогија о животу бића из света чуда

Пропраћена великим бројем илустрација водећих светских мајстора на подручју илустрације, графике и цртања, ова јединствена трилогија представља најнеобичнији издавачки подухват икад предузет...

Замишљен као стваран свет, уз обиље најшароликијих података, трилогија ПАТУЉЦИ, ВИЛЕ И ВИЛЕЊАЦИ и ЏИНОВИ пружа нам, сликом и речју, увид у живот, обичаје, навике и понашања бића створена по најлепшој мери људске маште...

Али, да ли је увек тако било? Да ли су та фантастична створења, ипак, једном живела, у најдаљој прошлости људске расе? Можемо ли их, можда, и данас још срести, повучене на тајна, забитна места где човек још није нарушио природну равнотежу света којим данас господари? Шта нам говоре митови, легенде, стари записи?

Трилогија ПАТУЉЦИ, ВИЛЕ И ВИЛЕЊАЦИ и ЏИНОВИ представља јединствен циклус књига у којима ће и одрасли, подједнако, уживати као и деца — јер то су, заправо, књиге о чаробним данима детињства када је све могуће, и када је свет маште једино стваран свет.

Све три књиге, штампане на најфинијој хартији, у боји, латиницом, у тврдом повезу, изићи ће из штампе у септембру ове године. Претплатна цена износи 1.200 динара по комплекту (у продаји цена комплекта износиће 1.500 динара).

Обавештавамо такође читаоце да је изишла из штампе и да се по цени од 300 динара може наручити књига МАПЕТ ШОУ, прављена према аутентичној телевизијској серији која се поново приказује на нашим малим екранима... Једина аутентична књига о доживљајима омиљених јунака — Жапца Краке, Ђице Ђице, Меде Тупка и других учиниће да се МАПЕТОВЦИ заувек настане у вашој кући!

Непотребно прецртати
Забавник, 12. IX 1980.

(Место и датум)

Издавачка радна организација „Просвета“
11001 Београд, Добрачина 30
Поштански факс 555, телефон 631-651

Претплаћујем се на трилогију ПАТУЉЦИ, ВИЛЕ И ВИЛЕЊАЦИ и ЏИНОВИ (латиницом), по прећудлавној цени од 1.200.— динара.

Обавезујем се овај износ исплатити:

а) Одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине“ уплатнице;
б) У 8 месечних рата по 150.— динара, почев од наредног месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете“.

II

Поручујем књигу МАПЕТ ШОУ по цени од 300.— динара. Књигу ћу платити поужењем (плаћање поштару приликом пријема књиге).

У случају спора уговорена је надлежност V општинског суда у Београду.

(Име, име оца и презиме)

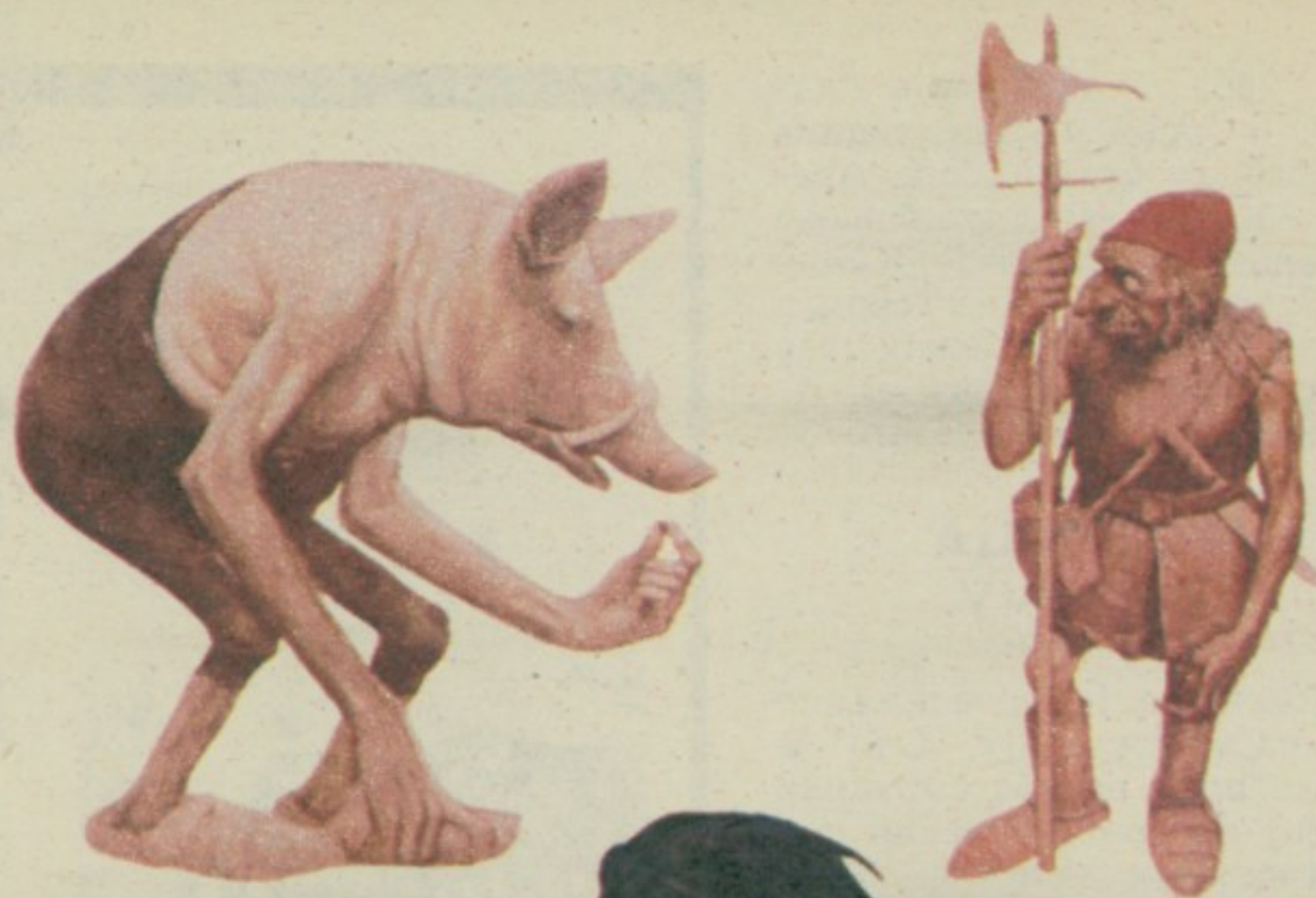
(Занимање, назив и телефон радне организације, ако је купац у радном односу)

(Број поште, место, адреса и телефон у стану)

(Својеручни потпис,

Бр. л. к. (СУП)

САЧЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ“ УПЛАТНИЦЕ!

УЛИЦА ЛУЦКАСТИХ БР. 13

ЈААААО?

ХА, ХА, ХА... САД
БЕ МУ БИТИ ПО-
ТРЕБАН БЕРБЕ-
РИН...

ЛЕПО САМ МУ
РЕК'О ДА НЕ ПРО-
ВАЉУЈЕ ВРА-
ТА...

И ЈА САМ
ЗУЧЕ...

ВИДИ ШТА ПИШЕ У НО-
ВИНАМА? ДРСКА ПРОВА-
ЛАТ ИЛИ... АСТРОНАУТЕ
СУ МОРАЛИ ДА ЛАНСИ-
РАЈУ БЕЗ КАПСУЛЕ...

ДЕЧИЦЕ? ЧИРИ ЈЕ
ОВО АВИОНЧИК?

БРР... ЗАШТО
БАШ ДАНАС МО-
РАЈУ ДА ПЕРУ
ЛИФТ?

ЛЕПО САМ ВАМ РЕК'О
ДА ЗАБРАНИТЕ ПСУ ДА
ЗАКОПЛАВА КОСТИ У ПА-
ТОС?

КАКО, ДОБРО МИ СТО-
ЈИ? ЗАР ВАМ СЕ НЕ ЧИ-
НИ ДА ЈЕ КРАГНА НЕШ-
ТО ВЕКА?

АУ?
АЛ' ЈЕ ВИ-
СОК ОВАЈ
ВЕТЕРИ-
НАР?

СТОПУТ САМ ВАС ЧЛО-
ЗОРНО ДА ПРОМЕНИТЕ
КОНОПАЦ ИЗНАД МОГ КРЕ-
ВЕТА НА КОМЕ ВИСИ
СТИКА?

А ЈА САМ МУ РЕК'О
- ПОЈЕШЉА СВЕ ШТО ДР-
ЖИМ У РАДЊИ САМО АКО
МИ НАБЕТЕ ЈЕДНУ ТРУПЦУ
ЈАВЉА...

ЛЕПО СТЕ ГА ОПРАТИ, АЛ' БАШ НИС-
ТЕ МОРАЛИ ДА ГА ЧЕДИТЕ?

ШТА КАЖЕШ ЗА
МОЈ ПОМОГНИ
ИЗЛАЗ?

ХИТ СТРАНА

ЏОНИ ЛОГАН (JOHNNY LOGAN)

Овогодишње танмичење за Песму евровизије у Харгу, на коме ће се од следеће године поново танмичити и наши представници, имало је и свог јунака. Био је то ЏОНИ ЛОГАН, симпатичан млад Ирац. Нежном мелодијом »Шта је још једна година« (»What's Another Year«) освојио је прво место и симпатије публике.

Џони Логан је рођен 13. маја 1955. године у Френнстоуну, код Мелбурна у Аустралији, као син ирских досељеника. Његов отац је глумац, па је Џони, још као мали, због честих путовања обишао пола света. Период свог живота провео је у Енглеској, а живео је и у Новом Зеланду и Египту. Школовање је завршио у Аустралији где су му се родитељи, после дугих лутања, опет вратили. Слушајући музику својих идола БИТЛСА, СТОУНСА и Џимија Хендрикса, Џони је у раној младости маштао о каријери музичара. Међутим, по наговору оца, завршио је електротехничку школу. »Три године сам издржао на свом послу«, прича Џони, »али нинада нисам био стварно задовољан. Моје маштање о каријери певача постало је стварност кад сам напунио двадесет година.« Пошто је сматрао да у Аустралији не може да постигне успех, Џони је одлучио да се настани у свом завичају, Ирској. На танмичењу »Откривамо младе таленте«, Џони је скренуо пажњу на себе и ускоро добио главну улогу у рон-мјузингу »Адам и Ева«. Убрзо је постао један од најпознатијих ирских певача. Својом петом сингл-плочом постао је познат и ван граница Ирске, а на овогодишњем евровизијском фестивалу стекао је неподељене симпатије.

ШТА ЈЕ ЈОШ ЈЕДНА ГОДИНА

(WHAT'S ANOTHER YEAR)

Музика и текст: С. Хили
(S. Healy)

Пева: Џони Логан

*I've been waiting such a long time
Looking out for you, but you're
Not here
What's another year*

*I've been waking such a long time
Reaching out for you, but
You aren't near
What's another year*

*What's another year
To someone who's lost lost
everything*

*That he owns
And what's another year
To someone who's getting
Used to be alone*

*I've been playing such a long time
It's the only way to hide the fear
What's another year
What's another year*

*I've been crying such a long time
With such a lot of pain in every
tear
What's another year, what's another
Year
To someone who's getting
Used to being alone*

*** РОК-ГРУПЕ ***

У данашњем броју Хит-странице говорићемо о рок-групама које су својим радом и квалитетом допринеле развоју рок-музике и заузеле место у свим рок-енциклопедијама.

БИТЛСИ (THE BEATLES)

Велика четворка из Ливерпула први пут је засвирала сасвим нове тонове 1963. године и тако обележила читав један музички правац који су у прво време назвали »бит«, а затим »рок«. Са косом дужом него што је било уобичајено, мало вишим потпетицама, слободно можемо рећи да су ова четири младића (Џон, Пол, Џорџ и Ринго) постали идоли читаве тадашње генерације младих.

БИЧ БОЈС (BEACH BOYS)

Група је основана 1961. године у Калифорнији као амерички одговор тада већ популарним БИТЛСИМА. Певали су о мору, сунцу, брзим колима, о темама које су за младе Америке тада биле веома актуелне. Ниједна забава тада није могла да се замисли без песама БИЧ БОЈСА, као што су »Surfin' USA« и »Fun, Fun, Fun«, њихових највећих хитова.

БИ ЏИЗ (BEE GEES)

Три брата Бери, Робин и Морис Гиб снимали су први сингл 1963. године у Аустралији. У Енглеску су стигли 1967. и с њима је започео »нежан талас« рок-музике. Њихова два хита »Massachusetts« и »World« још се слушају широм света.

КИНКС

Два брата Реј и Дејв Дејвис одлучили су 1964. године да оснују групу по узору на СТОУНСЕ. Њихова музика имала је груб ритам, док су у својим текстовима говори о свакодневним појавама у животу, али са много сарказма. Чувени су њихови хитови »Sunny Afternoon« и »Lola« које је написао Реј Дејвис.

БЕРДС (BYRDS)

Група је основана у Лос Анђелесу 1965. године, а прославила се интерпретирањем Диланове песме »Mr. Tambourine Man«. Код БЕРДСА се оригиналност огледала пре свега у томе што су у рок-музици користили елементе америчког народног мелоса.

КРИМ (CREAM)

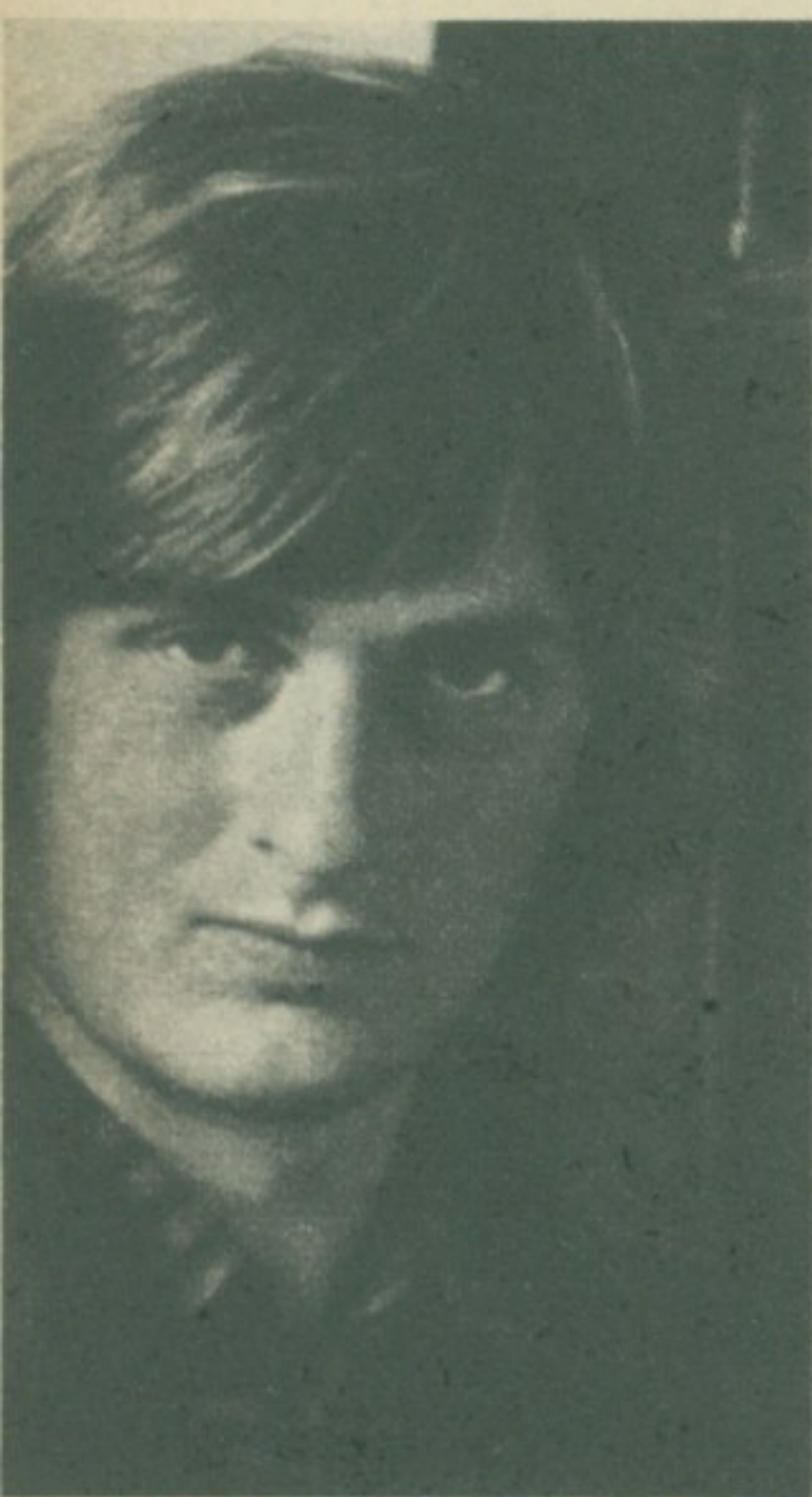
Године 1966. Ерик Клептон је основао групу КРИМ. У трију су још свирали Џек Брус и Џинџер Бејкер. Иако је КРИМ постојао само две године, забележио је велик успех. Плоче овог састава нису биле хитови, али су зато представљале нумере највишег музичког квалитета и одличне импровизације.

ПИНК ФЛОЈД (PINK FLOYD)

Састав ПИНК ФЛОЈД имао је прве наступе 1966. године по лондонским клубовима. Његови чланови су први почели да употребљавају до тада непознате светлосне ефекте и електронске инструменте. Својим психоделичним звуком успели су да дочарају неки други свет. Ове године песмом »The Wall« постигли су невероватан успех и тако још једном потврдили да им је место у самом врху.

МАЈК ОЛДФИЛД

(MIKE OLDFIELD)

дило га је толико далеко да је на плочама све инструменте свирао сам и то у свом студију у коме је и снимао плоче. „Био је то једини начин да не контактирам с људима којих сам се заиста плашио.“

И поред свог необичног понашања, овај певач је постигао велики успех својом плочом »Tubular Bells« која се појавила 1973. године. До сада је продао око шест милиона плоча широм света, али ни тај успех није му много помогао да преброди стидљивост. Остајао је и даље повучен у себе. А онда изненада, пре годину дана, појавио се један нови Мајк који креће на турнеју са симфонијским оркестром, позира фото-репортери и даје интервјуе. Шта се у ствари догодило? Пре годину дана Мајк је био у Америци на психо-терапији која му је помогла да савлада стидљивост и страх од људи. Стекао је самопоуздање и почео да се појављује у јавности. Ожењено се и има кћерчицу. Нови Мајк поћи ће ове јесени на велику турнеју по Европи, а пратиће га његова рок-група.

Годинама је МАЈК ОЛДФИЛД на енглеској рок-сцени важио за усамљеника. Живео је повучено, није давао интервјуе, нити дозвољавао да га сликају. „Био сам сувише стидљив“, прича двадесет шестогодишњи Мајк, „и бојао се људи.“ Његово неповерење према другима во-

ЂОРЂЕ БАЛАШЕВИЋ

Пре него што ће отићи на одслужење војног рока, ЂОРЂЕ БАЛАШЕВИЋ је припремио нови албум под насловом „Одлази циркус“. Рад на ЛП-ију започет је још почетком ове године, а снимање је обављено у студију V Продукције грамофонских плоча РТБ. Тачан датум изласка плоче још није познат.

За свој други албум аутор Ђорђе Балашевић је спремио девет нових композиција: „Прича о Васи Ладачком“, „О, како тужних љубави има“, „Одлази циркус“, „Па, добро“, „Где си ти, Мирослава“, „Менует“, „Још једна горка песма“, „Нисам био ја за њу“, „Остаје ми то што се волимо“, док ће десета нумера бити добро знани хит „Живот је море“, али у новом аранжману. Поред Ђорђа Балашевића, албум су реализовали још и Биљана Крстић (вокал) и музичари Слободан Марковић, Јосип Боцек, Бојан Хрељац и Лазар Тошић. Очекује се да ће и ова плоча постићи велики комерцијални ефекат, као што је то био случај и са претходним дискографским остварењима Ђорђа Балашевића. Подсети-мо се, биле су то мале плоче, сребрне и златне, „Рачунајте на нас“, „Љубио сам снашу на салашу“, „Опусти ми, Катрин“ и „Живот је море“, док је први албум, под називом „Моја мама уместо матурске слике у излогу“, постао сребри, златан и двоструко платинаст. Потом су уследила још два сингла — издања са нумерама „Панонски моранар“, „Моја драга сад је у Јапану“, „Лагана ствар“ и „Први јануар“.

На прошлорогодишњим концертима у великој дворани Дома синдиката у Београду, Ђорђе Балашевић, Биљана Крстић и пратећа група НЕОПЛАНТИ оборили су све рекорде ове београдске дворане. Тих дана причало се само о Балашевићевим концертима, пред благајном Дома синдиката били су дуги редови и тражила се карта више. Својом симпатичном појавом, лежерношћу и „необично обичном“ музиком Ђорђе је напречац освојио милионе љубитеља забавне музике. Застигле златне тираже.

МОЈ ИЗБОР

Популарни кантаутор ЂОРЂЕ БАЛАШЕВИЋ дуго је размишљао док није саставио листу од пет домаћих и пет страних, њему најдражих, композиција.

Balashovic's D

ДОМАЋЕ

1. ПЛИМА — Indexi
2. ЗА КОЈИ ЖИВОТ — Time
3. КУЋА ПОРЕД МОРА — Арсен Дедић
4. САЊАО САМ НОЋАС ДА ТЕ НЕМАМ — Бијело дугме
5. ВОЊ ЖЕЛЕЗНИЧКИХ ПОСТАЈ — Андреј Шифрер

- IT THROUGH THE NIGHT — C. Crystpherson
4. SINCE I'VE BEEN LOVING YOU — Led Zeppelin
 5. I DON'T LIKE MONDAYS — Boomtown Rats

STRANE

1. HEY JUDE — The Beatles
2. TIME — Pink Floyd
3. HELP ME MAKE

Берза плоча

Купујем ЛП „Шта би дао да си на мом мјесту“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ) и »Tubular Bells« (Mike Oldfield), а продајемо добро очуван сингл „Црвена јабука“ (Оливера Каталина).

Саша и Ђорђе Нешић, Милована Маринковића 10, 11000 Београд

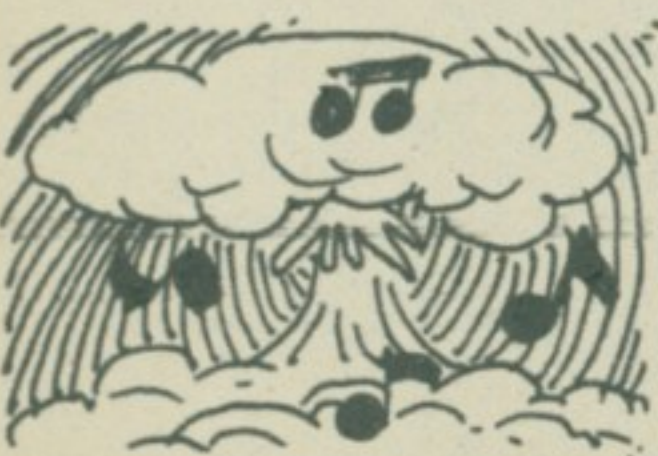
Желио бих купити очуван дупли албум »The Beatles 1967—70«.

Томислав Чегир, Радничка 3/IV, 41000 Загреб

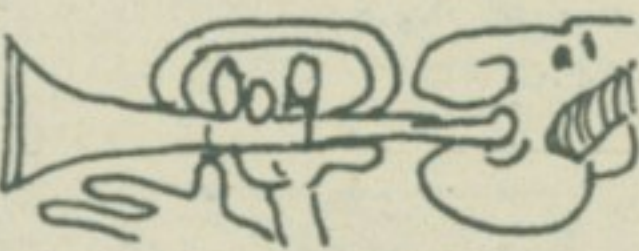
Продајем добро очуване ЛП плоче: „Не цвикај, генерацијо“ (АТОМСКО СКЛОНИШТЕ), »Slade« (SLADE) и сингл-плоче Жељка Бебека, Elvira Presleya, BELLE EPOQUE, Amande Lear, SANTA ESMERALDE, Adriana Celen-tana, SMOKIEA, BONEY M, ABBE, BROTHERHOOD OF MAN...

Тања и Данијела Драгишић, Насеље Велог Јоже 8, 52000 Пула

Продајем двије кантри ЛП плоче: »Country Boy« (Don Williams) и »The Outlaws« (Waylon Jennings). Такође продајем сингл-плоче: »Paloma Blanca« (George Baker Selection), »Paloma Blanca« (Славко Перовић), »One for You, One for Me« (LA BIONDA), »I Will Survive« (Gloria Gaynor), »Look What You've Been Missing« (THE GLITTER BAND) и »Yuppi Du« (Adriano Celentano).

Драгица Ивковић, Михаиловић дол 66, 41290 Клањец

Продајем следеће плоче: »Arrival« (ABBA), »Шта је остало од љубави“ (Тере-за Кесовија), »Daddy Cool« (BONEY M), »Muppet Show« и »Greatest Hits« (SMOKIE). Такође продајем и велик број сингл-плоча.

Живота Миљанић, Н. Вујачића 28, 14220 Лазаревац

Продајем албуме »Dreams Are Nothin' then Wishes« (David Cassidy, „Ето баш хоћу“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ), »Diamond Dogs« (David Bowie), »Arrival« (ABBA), »Rampant« (NAZARETH), »Can't Get Enough« (Barry White) и »Seven Separate Fools« (THE REE DOG NIGHT).

А. Ђуровић, Вјекослава Ровача 18, 11050 Београд

ТОМ РОБИНСОН

Певач и бас-гитариста ТОМ РОБИНСОН, који је од пре годину дана са својом групом бележимо велике успехе, а потом растурно састав, пре неколико месеци формирао је нову групу СЕКТОР 27 (СЕКТОР 27). У њој, поред Тома Робинсона који само пева, свирају још басиста Џон Барт (John Bart), гитариста Стив Би (Steve Bee) и бубњар Дерик Монас (Derek Monas). СЕКТОР 27 је недавно привес крају реализацију свог првог албума за продуцентску кућу ЕМИ. На основу онога што се у току снимања могло чути, група СЕКТОР 27 ће се доста разликовати од ТОМ РОБИН-СОН БЕНДА, вероватно и због тога што Робинсон сматра да је чепркање по прошлости унапред осуђено на пропаст и да увек треба ићи напред. Продуцент плоче је познати Стив Лиливајт (Steve Lillywhite), човек који је радио и са Питером Гејбријелом (Peter Gabriel), групом АЛТРАВОКС (ULTRAVOX), МЕМБЕРСИ-МА... У току је промоциона турнеја по Европи којом је представљено више од педесет наступа.

ЗНАШ, ТЕСА, ЈА ВИШЕ НИ-САМ ПАТИ? МОЈ ГАЗДА КАЖЕ ДА САМ У ПУБЕРТЕТУ ЈЕР СВАКА НУ-ШИМ И ИНТЕ-РЕСУЈЕМ СЕ ЗА КЕРУШЕ? ОДРАСТИ ПСИ У МЕНИ ВИДЕ РИВА-ТА?

МИ, КЕРУШЕ, ОБИЧНО ДОЖИВИМО ПРВУ ТУЖБАВ ИЗМЕНУ ОСТОГ И ДВАНАЕСТОГ МЕСЕЦА СТАРОСТИ? И МЕНИ СУ НЕКИ ТУЖДАЦИ ПОЧЕЛИ ДА СЕ УДВАРАЈУ, НО ЈА НИСАМ ЗА-ИНТЕРЕСОВАНА? А КАД НАСТУПИ МОЈ ПЛОДНИ ПЕРИОД, КОЈИ ТРАЈЕ ОБИЧНО ДЕВЕТ ДАНА, МОЈЕ ГАЗДЕ МЕ ЧУВАЈУ...

„ЖАР“ НЕРУША

ТЕСА ЈЕ У „ЖАРУ“ ВЕГ ДВЕ НЕДЕ-ЉЕ? ПРВИХ ОСАМ ДАНА НИЈЕ ПОКАЗИВАЛА НИКАК-ВО ИНТЕРЕ-СОВАЊЕ ЗА ПСЕ? ЗАШ-ТО НАС СА-ДА ПРАТЕ ТОЛИКИ ТУЖДА-ЦИ?

МОЖДА СМО ПОГРЕШИЛИ ШТО СМО ЈЕ САДА ПОВЕЛИ НА СЕ-ЛОТ МОРАМО БИТИ ОБАЗРИВИ ОВИХ ДАНА, ЈЕР БИ ОНА САДА ПРИМИЛА ПСА? ИДИ СУТРА ВЕТЕРИНАРУ?

ПРЕ ОВУЛАЦИЈЕ САМ УЈЕДАЛА ПСЕ КОЈИ СУ СЕ ИНТЕРЕСОВАЛИ ЗА МЕ-НЕ ИЛИ НЕШТО ПОКУШАЛИ? САДА МЕ ГАЗДЕ ЧУВАЈУ?

КЕРУШЕ „ЖАРЕ“ ОБИЧНО ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ? НЕКЕ ЧЕШКЕ - СВАКИХ ЧЕТИРИ-ПЕТ МЕ-СЕЦИ, А ДРУГЕ РЕ-БЕ - СВАКИХ ОСАМ МЕСЕЦИ ИЛИ ЧАК ЈЕДАН-ПУТ ГО-ДИШ-ЊЕ?

СПРЕЧАВАЊЕ „ЖАРА“

ШТА ДА РА-ДИМО, ДОКТО-РЕ? ТЕСА ЈЕ ВЕГ ДАНИЛА У „ЖАРУ“? КАКО ТО ДА СПРЕЧИМО?

КАСНО ЈЕ ЗА ИНЈЕК-ЦИЈУ ЈЕР СЕ ОНА ДАЈЕ ПРЕ НЕГО ШТО „ЗАЖАРИ“ АЛИ НИКАКО ПРЕ ПРВОГ „ЖАРА“? ОНА СЕ МОЖЕ ПОНО-ВИТИ СВАКИХ ШЕСТ МЕСЕЦИ?

ШТА ЈЕ СА ПИ-ЛУЛАТА ЗА ПСЕ? МОГУ ЛИ СЕ ОНЕ УПОТРЕ-БИТИ У ОВОМ СТАДИЈУМУ?

ПОСТОЈЕ И ХОР-МОНСКИ ПРЕПА-РАТИ ЗА СПРЕ-ЧАВАЊЕ „ЖАРА“ АЛИ ОНИ СУ ВЕО-МА ОПАСНИ И РИ-ЗИЧНО ЈЕ ДАВА-ТИ ИХ? ВЕТЕРИ-НАР ЋЕ ВАМ ТО НАЈБОЉЕ ОБ-ЈАСНИТИ.

МОГУ, АЛИ САМО ПРИ ПР-ВИМ ЗНАЦИМА? УКОЛИКО ЗА-КАСНИТЕ, МО-ГУЋЕ ЈЕ ДА НЕБЕ ДЕЛО-ВАТИ...

КАСТРИРАЊЕ

ДА ЛИ ТОСКА МОЖЕ ДА ИМА ШТЕН-ЦЕ?

НЕ, ЈЕР ЈЕ КАСТРИ-РАНА, А МИСЛИМ ДА БИ ТРЕБА-ЛО ИСТО УРАДИТИ И СА ТЕСОМ? ТО ЗАУВЕК РЕША-ВА ПРОБЛЕМЕ КЕРУША?

ПЛАШИМ СЕ ОПЕ-РАЦИЈЕ, АЛИ ТО ЈЕ СИГУРНО НАЈБО-ЉЕ РЕШЕЊЕ? ТОСКА МИ ЈЕ РЕК-ЛА ДА ТО И НИ-ЈЕ ТАКО СТРАШ-НО?

ВЕТЕРИНАРИ ПРЕДЛАЖУ РАЗ-ЛИЧИТУ СТАРОСТ ЗА КАСТРИРАЊЕ КЕРУША: НЕКИ ОКО ШЕСТ МЕСЕЦИ, А ДРУГИ ПРЕДЛАЖУ ДА ТО БУДЕ ПОСЛЕ ПР-ВОГ „ЖАРА“.

ПАС. МОЈ Д

КАКО ЛОВЕ ЛОВАЧКИ ПСИ

Гоничи, наравно, гоне дивљачи, птичари јуре за птицама, али наши ловци прижељкују хртове и лај-ке.

Не лове сви ловачки пси на исти начин. На оссочу начина „рада“ и понашања у ло-вишту. Југословенски ки-нолошки савез поделио је све псе на 20 група од којих девет група ловачких паса.

У групи гонича (I група) има највише раса, више од 100, и они су најстарији ловачки пси.

Гоничи иду испред лавца и претражују ловиште. Кад осете, на пример, ми-рис зеца, одмах залају, а чим зец скочи и почне да бежи гоничи га уз лавец гоне. Ловац зна да је ње-гов пас пронашао и „поди-гао“ зеца. „Гонча“ зеца по-некад траје и више од два-три сата. За то време пас се повремено јавља ловцу који на погодном месту о-чекује зеца.

Птичари могу добро да послуже и у лову на зече-ве, подељени су у три гру-пе: енглески (VI), немачки (VII) и остали континен-тални птичари (VIII).

Чим осете дивљач, пти-чари стану, укоче се и гледају у правцу плена ко-ји ловац не види. Кад пас тако стоји, ловци кажу: „Пас маркира“ — што зна-чи да показује дивљач. Ловац има довољно време-на да се припреми да пуца кад, на пример, фазан по-лети. (Каже се: Пас добро апортира).

Јамари (IV група) су пси који улазе у јазбине, пол-земљу, и откривају лисице, јазавце, дивље мачке и и-стервују их или извлаче. За тај лов ловци кажу јамар-ење.

Најпознатији пси из гру-пе јамара су јазавчари, немачки ловачки теријери и фокстеријери. Они врло добро лове у пољима и шумама. Једино јазавчари нису за лов у води јер су спори пливачи.

У групу пуњаваца (V) спадају кокери, шпрингери препеличари. То су мањи

пси, високи од 40 до 50 см. који претражују ловиште. Када осете дивљач, они јој брзо прилазе. Цуњавци не показују (не мартирају) као птичари, већ покушавају да ухвате сакривену јаребицу. Кокери и други цуњавци не могу да иду далеко испред ловца. Ако траже на удаљености већој од 30 метара, ловац неће моћи да пуца, јер је дивљач далеко од „ефикасног домета“ пушке сачмарице. Цуњавци радо иду у воду, лако проналазе одстрелену дивљач и радо је доносе ловцу.

Ретривери (IX група) су снажни пси који најрадије лове у мочварама. Улазе у ледене реке, јер им мразеви не сметају, успешно проналазе одстрелену и рањену дивљач и доносе је господару. За ретривере кажу апортери. Међутим, већина паса апортира али многи могу да изгубе траг дивљачи. Ретривери ће је, пак, увек наћи. Најпознатији су лабрадори и златни ретривери.

Крвоследници (III група) имају задатак да пронађу рањеног јелена или другу крупну дивљач која је побегла. Следећи траг крви сви пси ће пронаћи дивљач и 24 сата после рањавања.

Брак — јазазчари (II група) су ниски пси које обично имају ловачкеери. Они њима служе и као цуњавци и као јамари и као крвоследници. То су пси за све потребе ловачке службе.

Хртови су некада били ловачки пси. У Југославији и многим европским земљама лас за хртовима је забрањен. У Африци и данас лове са хртовима.

Руске, финске, карелијске и сибирске лајке су сјајни ловачки пси за све врсте лова на разноврсну дивљач — од медведа и собова до зечева и дивљих патака. У Југославији нема лајки и наши ловци нису имали прилике да уживају у лову са њима.

Сетери су енглески ловачки пси и са поентерима чине групу „енглеских птичара“. Сви сетери су високи око 60 до 65 см. Имају свиленасту дугачку длаку, лепе репове са дугачком длаком (перјанице) и одлични су ловачки пси.

Припремили:

Душан Мијатовић
и Миле Живић

ЦЕЛИБАТ (неменство)

У ВЕГИНИ СЛУЧАЈЕВА, МИ, ПСИ, НЕ ЖУРИМО МНОГО СА ПАРЕЊЕМ? НИСАМ ЧЕСТО САМ НАПОТЈУ ПА НЕМАМ, БАШ, НИ МНОГО ПРИЛИКЕ?

НАШЕ ФИЗИЧКО И ПСИХИЧКО СТАЊЕ ЧОПШТЕ НЕ ЗАВИСИ ОД ТОГА, ИАКО НЕКИ ОДГАЗИВАЧИ ПОГРЕШНО МИСЛЕ О ТОМЕ? МИ САСВИМ ДОБРО ЖИВИМО У ЦЕЛИБАТУ?

ДРАЖИ НАС ЈЕДИНО МИРИС КЕРУША? КАДА ИХ ОСЕТИМО, ПОСТАЈЕМО УЗНЕМИРЕНИ?

ПАРЕЊЕ

ОВА КЕРУША СЕ ЗОВЕ ХИЛДА И ДОВЕТИ СУ ЈЕ КОД НАШЕГ ТАБУДА? ИСТЕ СУ ПАС-ТИНЕ?

ИЗГЛЕДА ДА СЕ ДО-ПАДАЈУ ЈЕДНО ДРУ-ГОМ? АЛИ, БОЉЕ ДА ИХ ОСТАВИМО САМЕ?

НАСНИЈЕ...

БАШ СУ ЧУДНИ, САДА СЕ ИГНОРИШУ?

КАДА СЕ ОД-ЛУЧИТЕ ДА ПАРИТЕ СВОЈУ КЕРУШУ,

УНАПРЕД СЕ ДОГОВОРТЕ О УСЛОВИМА СА ВЛАСНИКОМ ПЛЕМЕЊАКА (МУЖАКА). ПРЕМА МЕЂУНАРОДНИМ ПРОПИСИМА ОН ИМА ПРАВО ДА ПРВИ ИЗБЕРЕ ШТЕНЕ? СЕМОГА, ПРОВЕРИТЕ ДА ЛИ ЈЕ ПАС РЕГИСТРОВАН У КИНТОШКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ, КАО И ТО ДА НИСУ У СРОДСТВУ, КАКО БИТЕ МОГЛИ ДА ПРИДБИЈЕТЕ ПЕГЛО.

ТРУДНОЋА

ДОБИЉУ МЛАДЕ ЗА ОКО ШЕЗДЕСЕТ ДАНА?

ПОСЛЕ ЧЕТРЕДЕСЕТ ДАНА, СИГУРНО ЋЕ МИ БИТИ ПОТРЕБНО ДВАПУТ ВИШЕ ХРАНЕ? МОРАЋУ ДА ЈЕДЕМ ВИШЕ БЕЛАНЧЕВИНА, НАРОЧИТО ПОСНОГ МЕСА И ПУНОМАСНОГ МЛЕКА?

КЕРУШУ ПРЕД ОКОТ ПРИПРЕМИТЕ ШИШАЊЕМ ДУЖИХ ДЛАКА НА БУТИНАМА. ОПЕРИТЕ ЈОЈ КОЖУ И ВИМЕ САПУНОМ И ВОДОМ?

КРАЈЕМ ПРВОГ МЕСЕЦА ТРЕБА МИ СВЕ ВИШЕ МЕСА, ЈАЈА, ВИТАМИНА И МИНЕРАЛА, НАРОЧИТО КАЛЦИЈУМА?

ОКО ПЕДЕСЕТПЕТОГ ДАНА ТРЕБАТО БИ ДА МИ ПРИПРЕМО ТОПЛО ЛЕЖАЈ (18°-21°) У ВЕЛИКОЈ КУТИЈИ? ПРЕКО СЛОЈА НОВИНА ПОТРЕБНА ЈЕ ЧИСТА ТКАНИНА...

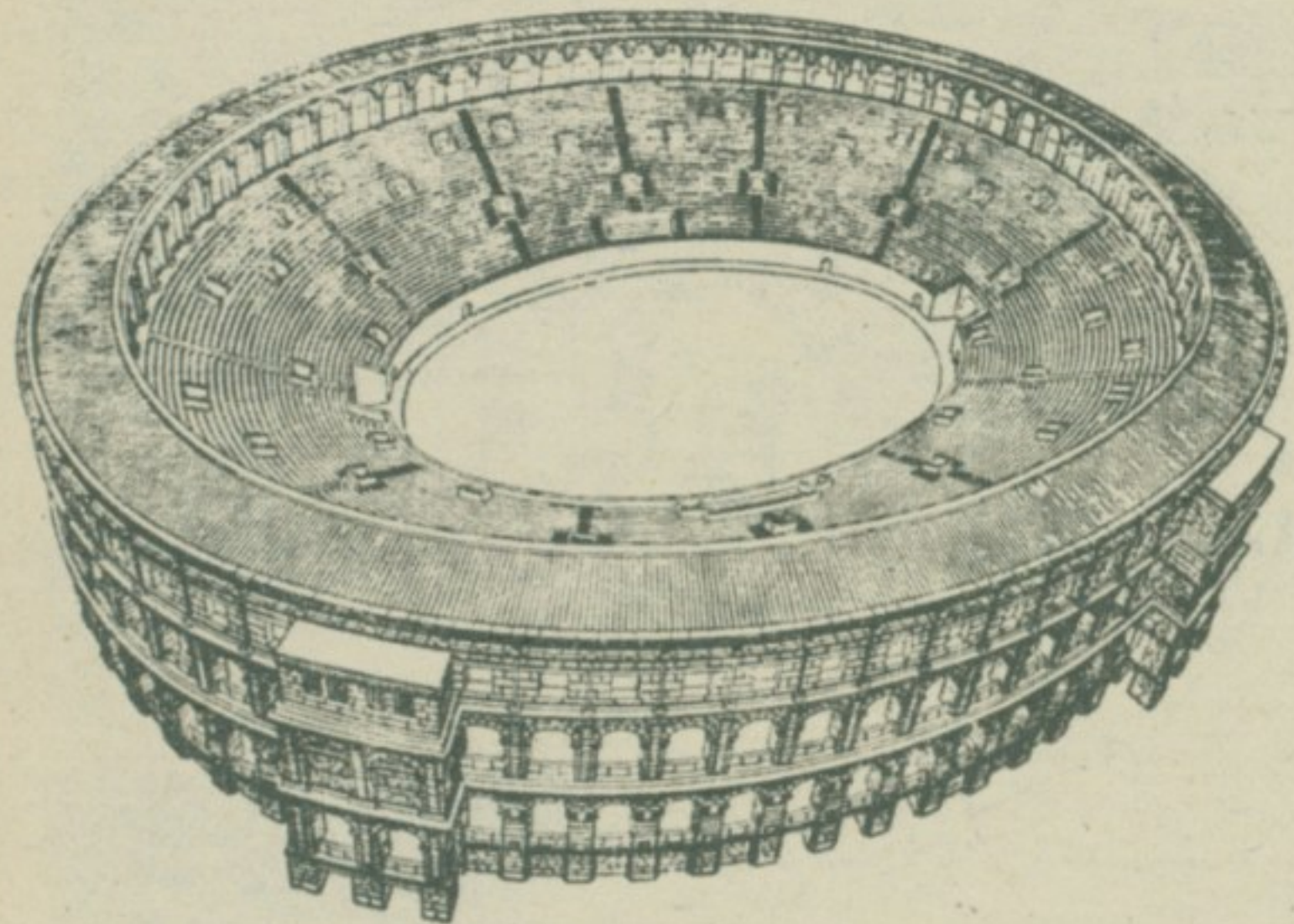
ЛАЖНА ТРУДНОЋА

ПАВЛЕ, ДОБИ ДА ВИДИШ ТЕСУ? ПОЧЕТА ЈЕ ДА СЕ РОЈИ И ПРАВИ ПЕГЛО НА ПЕЖАЈУ? СКУПЉА СТВАРИ И СКРИВА ИХ ИСПОД СЕБЕ? ДОЈКЕ СУ ЈОЈ ПУНЕ МЛЕКА, МЕЂУТИМ, ОНА НИЈЕ ПАРЕНА?

МИСЛИМ ДА ЈЕ ТО ЛАЖНА ТРУДНОЋА, НЕШТО У ВЕЗИ СА ХОРМОНИМА? МОГУЋЕ ЈЕ ДА ЋЕ СЕ ТО ПОНАВЉАТИ ПОСЛЕ СВАКОГ „ЖАРА“ УКОЛИКО НЕ УЧИНИМО НЕШТО? НАЈБОЉЕ ДА СЕ ПОСАВЕТИЈЕМО СА ВЕТЕРИНАРОМ?

АРЕНА ЗА УМИРАЊЕ

Некадашњи изглед пулског амфитеатра

Чинило се да је одлука Великог сената Млетачке Републике да се разгради пулски амфитеатар и делови пренесу у Венецију а затим поново склопе — неопозива. Срећом по Пулу и њену историју, против одлуке Сената донесене 1583. устао је тада веома утицајни сенатор Габријеле Емо и млетачки наум никада није остварен. Пуљани то нису заборавили: на северозападном торњу уклесали су захвалницу добром сенатору.

— Нека и даље у арени пасе стока, али је не дамо! — говорили су грађани.

Амфитеатар, популарно зван — арена, остала је тамо где је, да живи своје макар тужне дане. Издржала је још један налет млетачких власти, али није издржала „черупање“ које је започело још 404. када је римски цар Хонорије забранио одржавање гладијаторских игара. Те године умрли су сви амфитеатри у Римском Царству.

АРХИТЕКТА НА МУЦИ

Амфитеатар у Пули био је по величини шеста грађевина такве врсте у пространој римској империји. Попут осталих, подигнут је за борбе гладијатора или гладијатора са дивљим зверима. Те, некада омиљене забаве у Риму и провинцијама одржавале су се у почетку у амфитеатрима саграђеним од дрвета.

Тек касније почело се са зидањем амфитеатара од камена. Цареви су се надметали чије ће здање бити лепше и сјајније. Нека од њих су права чуда грађевинарства. Такав је Флавијевски амфитеатар или Колосеум у Риму који има арену по осам дугачку 155 и 188 метара и зид висок 56 метара!

Не зна се ко и када је саградио пулски амфитеа-

тар. Мишљења су подељена али на сву прилику биће да га је подигао римски цар Аугуст између 30. пре и 14. године наше ере. Спољашњи зид, или зидни плашт грађевине, какав се данас види, сазидан је за владавине цара Клаудија четрдесетих или педесетих година нове ере, док је коначни изглед здања настао у време цара Тита Флавија Веспасијана осамдесетих година наше ере.

У основној конструкцији амфитеатар се није много разликовао од осталих у Римској Империји. Могао је да прими око 23 хиљаде гледалаца. Долазили су из Пуле, оближњих римских насеља, из јужне Истре и са западне обале полуострва. Грађевина је била ван

ПУЛСКИ АМФИТЕАТАР БИО ЈЕ ПО ВЕЛИЧИНИ ШЕСТА ГРАЂЕВИНА ТАКВЕ ВРСТЕ У РИМСКОМ ЦАРСТВУ. САМО У СПОЉАШЊИ ЗИД УГРАЂЕНО ЈЕ ОСАМ ХИЉАДА КУБНИХ МЕТАРА КАМЕНА.

Проблем је решио на тај начин што је засекао брежуљак и добио раван за арену, а западни део грађевине једноставно „наслонио“ на узвишење оставивши место за спољашњи зид.

БЕЗ ГРАМА МАЛТЕРА

Пулски амфитеатар састоји се из три дела: борилишта (harene), камених степеница-седишта за гледаоце (muri circulares) и зидног плашта. Арена је била посута песком и одвојена од гледалишта (cavea) каналом и стазом. И једно и друго било је ограђено предњим и задњим зидом и покривено каменим плочама па је у ствари арену од гледалишта делио ходник — тунел.

Сама арена по дужој оси дугачка је око 68, а по крајој 42 метра. Разлог: тлоцрт је полицентрична кривуља. Изнад ходника — тунела из којег се кроз неколико врата улазило у арену налазила се тераса (podium) са седиштима низали су се један изнад другог а сви су били подељени у три спрата. У сваком спрату (неколико

Простор за гледаоце је за време борби гладијатора био наткриљен платном. Тај посао обављан је помоћу ужета и колутова и представљао је праву мучку, па су позивани у помоћ морнари, јер се платном баратало као једрима на броду!

Најмасивнији део пулског амфитеатра је висок украсни спољашњи зид (зидни плашт). Од једног до другог његовог краја по дужој оси растојање износи 132,5 метра што одговара дужини готово једног и по фудбалског игралишта!

У висину се диже у три спрата од којих су доња два са аркаднолучним, а последњи са четвороугаоним отворима. Зид се завршава зидном круном Страна окренута мору висока је ни мање ни више него 32,5 метра, а у цео зид уграђено је око 8 хиљада кубних метара камена! Поједини каменни блокови велики су и до два кубна метра!

Спољашњи зид пулског амфитеатра подигнут је слагањем обрађених каменних блокова без грама малтера! Блокови су повезани металним кукама (кланфама). Цео зид обрађен је клесаним украсима.

арену. Посебна просторија служила је за одлагање лешева гладијатора.

МРТВИ ТЕ ПОЗДРАВЉАЈУ!

Гладијатори су се борили до смрти. У борби су носили опрему и оружје војске којој су припадали, јер су регрутовани из редова ратних заробљеника. Међу њима је било мање робова а још мање слободних али сиромашних римских грађана који су једино тако могли да зараде.

Живели су у дружинама, распоређени и издржавани у школама где су вештину борења усавршавали код учитеља (lanistae). Живели су и вежбали под најсуровијим условима, мада су добро храњени. Нису смели слободно да се крећу, а вежбали су оружјем двоструко тежим од оног којим су се борили.

У арену су излазили у свечаној поворци уз бурне покличе гледалаца. Обилазили су борилиште и узвикивали:

— Здраво Цезаре, мртви те поздрављају! (Ave Cesare i morituri te salutant).

Приређивач игара, а то су осим цара били изузетно богати и угледни људи у провинцијама, распаљивао је церемонијалом страсти гледалаца.

Уочи наступа гладијаторима је приређивана богата гозба. Борили су се на коњима, борбеним колима или петице, редовно по правилима ратне вештине и на три начина: према врсти оружја, стилу борбе и одећи на себи.

Плашљивих гладијатора је било мало. Ако би неко и покушао да узмакне, враћан је у борбу бичем и усијаним гвозђем. Знак за почетак борбе даван је трубом. Победнику је као награда припадала палма, венац или новац, зависно од приређивача игара. Смрт гладијатора у арени проверавана је усијаним гвозђем притиснутим на груди!

Ништа мање сурове нису биле борбе гладијатора са дивљим зверима, нарочито криминалаца осуђених на смрт, јер су они пуштани у арену са слабом наоружањем или чак без оружја!

Забраном гладијаторских игара 404. године грандиозни амфитеатри изгубили су значај. Пулски је нагризао зуб времена, али и људи. Много каменних блокова разнето је и употребљено за градњу катедрале у Пули, стамбених зграда или млетачких двораца.

М. Тодоровић

градског подручја и од мора ју је делила Флавијевска цеста која је водила у Трст.

Амфитеатар је подигнут на падини. Архитекта се нашао на муци јер је арена морала да буде равна и да се око ње концентрично ређају редови седишта.

редова) седела је одређена категорија становништва, зависно од друштвеног и имовинског ранга. Седишта су начињена од лепо обрађених каменних блокова и на сваком су били уклесани иницијали закупника места. Закупнина се плаћала.

У случају кише вода из гледалишта сакупљала се у каналу око арене и подземним радијалним каналима отицала у сабирни канал, а њиме у море.

У подземном ходнику налазиле су се справе и уређаји за подизање гладијатора, звери и опреме у

Цицики кутлак

ЧУДНА ПИСМА

САДА, У ПЕРИОДУ ГОДИШЊИХ
ОДМОРА, СИГУРНО ДА СЕ ДОПИСУЈЕТЕ
СА СВОЈИМ ДРУГАРИЦАМА И
ДРУГОВИМА. ДА БИСТЕ ОВАЈ ПОСАО
УЧИНИЛИ САСВИМ НЕУОБИЧАЈЕНИМ,
ЦИЦИ ВАМ ПРЕДЛАЖЕ
НЕКОЛИКО НАЧИНА
ДОПИСИВАЊА...

НАДУВАЈ - ПА ПРОЧИТАЈ

АКО НЕКОМЕ ШАЉЕТЕ КРАКУ ПОРУКУ
ИЛИ ЧЕСТИТКУ, МОЖЕТЕ ТО УРАДИТИ
И НА БАЛОНУ. НАДУВАЈТЕ ГА И ОНДА
ФЛОМАСТЕРОМ НАПИШИТЕ ПОРУКУ.

ПАЖЉИВО ИЗДУВАЈТЕ БАЛОН,
СТАВИТЕ ГА У КОВЕРАТ И
ПОШАЉИТЕ ГА КАО И СВАКО
ДРУГО ПИСМО.

УГЛАСТО ПИСМО

АКО УПУЌУЈЕТЕ САМО
ПОЗДРАВ НА ДОПИСНИЦИ ИЛИ
РАЗГЛЕДНИЦИ, ПОКУШАЈТЕ
ДА ГА НАПИШЕТЕ
ОВАКВИМ УГЛАСТИМ СЛОВИМА.

МНОГО ПОЗДРА-
ВА СА ЗАХОРИНЕ

ЦИЦИ

МНОГО ПОЗДРА-
ВА СА ЗАХОРИНЕ
ЦИЦИ

ЛЕПО ИЗГЛЕДА,
ЗАР НЕ?

УКРАС ЗА КОВЕРАТ

НИ КОВЕРАТ НЕ МОРА УВЕК
ИСТО ДА ИЗГЛЕДА. ИСЕЦИТЕ
НЕКОЛИКО КРУЖИКА И КВАДРАТИКА
ОД ХАРТИЈЕ У БОЈИ И ЗАЛЕПИТЕ
ИХ У ЈЕДАН УГАО КАКО ЈЕ ТО
ПРИКАЗАНО НА ЦРТЕЖУ.

ПИСМО ЛЕПЕЗА

ПРИЧВРСТИТЕ
СПАЗАЛИЦАМА

ОКРЕНИТЕ
ЛИСТ
ХАРТИЈЕ
ПОПРЕКО И
НАПИШИТЕ
ПОРУКУ.
КРАЈЕВЕ ПИСМА
УКРАСИТЕ
ШАРАМА, ЗАТИМ
ГА ИСПРЕСАВИЈАЈ-
ТЕ КАО ХАРМО-
НИКА ТАКО ДА
СЕ ДОБИЈЕ
ЛЕПЕЗА
КАДА СЕ
ГОРЊИ ДЕО
РАШИРИ.

СТАВИТЕ
ПИСМО У
ВЕЛИКИ
КОВЕРАТ
И
ПОШАЉИТЕ
ГА.

ЗОВ ДИВЉИНЕ

Нова разонода рођена је у Паризу али су клубови већ никли у већини европских главних градова. Клубови су се удружили у Међународну федерацију која је одредила правила игре. Већ постоје планови за одржавање светских првенстава. Наравно, Париз ће имати част да први буде домаћин најбољим играчима.

На жалост, још постоје неки законски проблеми. Страни учесници игара требало би да имају иста права и дужности као и домаћи и већ су организоване дебате да се то питање расправи, али ситуација није разјашњена. Ниједар предлог није задовољио.

Строго узев, странац који жели да се бави овим спортом у Паризу још се излаже опасности да га ухапсе као обичног злочинца. И не само то: у Француској је за убиство с предумишљајем прописана смртна казна.

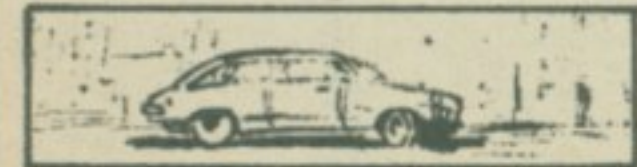
Није тешко замислити колико ови старомодни прописи могу да поколебају људе иначе жељне игре и да им покваре задовољство. Они такође ометају природан развој овог ловачког спорта. Јер, за нов спорт ништа није такс добро као међународне утакмице које доприносе сталном побољшавању квалитета игре и истовремено служе као одлична пропаганда за оне који се још нису укључили.

Упркос свим нерешеним питањима и препрекама, у Паризу је управо објављен почетак сезоне лова на пешаке. То ће по правилу бити први уторак сваке јесени. У то време у Граду светлости увек има много странаца који већином не знају добро правила игре и тако их је уловити.

Дигли су се гласови у прилог томе да се заштите људи који не познају правила али се то из практичних разлога није могло спровести у дело, јер би се тим лицима морале разделити посебне ознаке. Чим би људи добили ознаке, сместа би разумели каква су правила, а онда би ознаке постале бесмислене.

Тако је одлучено да се дозволи лов на све пешаке — и на оне који не знају правила. Наравно прави ловац осетиће понос и задовољство тек када ухвати вештог противника, али за већину то није чарочито важно. У сваком спорту има оних којима је више стало до какве-такве победе него до квалитета игре.

„Боље један леш на бранику него десет поена за вештину“, гласи њихова крилатица. Против оваквих ловаца не може се ништа предузети све док поштују правила.

О овим проблемима разговарао сам у Паризу са председником Савеза ловаца на пешаке Пјером

С ЈЕСЕНИ У ПАРИЗУ ИМА ДОСТА СТРАНАЦА КОЈИ НЕ ЗНАЈУ ПРАВИЛА ИГРЕ И ЛАКО ИХ ЈЕ УЛОВИТИ.

Шасером чија се канцеларија налази у Улици мира — Ри де ла Пе. Председник Шасер примио ме је веома љубазно, али и са извесном дозом снисходљивости.

— У вашој земљи се, чујем, још увек баве пецањем? — упитао ме је на претерано углађен начин, по каквом се обично познају високи функционери.

— Да — признао сам — код нас се још доста пеца.

— Овде више не — рекао је председник блистајући од поноса и задовољства. — Бар не у нашим крајевима. Лов на пешаке у потпуности је заменио пецање. То је неупоредиво занимљивији спорт. Зар се и вама не чини тако?

Сложио сам се. Онда ми је председник с пуно гордости испричао о својим настојањима да се нови спорт легализује.

— Стало ме је то много времена и муке, али сада су нам власти најзад пружиле пуну подршку. Многи дипломати већ су чланови нашег клуба. Као што можда знате, лов на пешаке и раније се веома често упражњавао, али је имао дивал, неправилан и нимало спортски карактер. Сада је сасвим друкчије.

Устао је и почео узбуђено да шета горе-доле по соби. Био је много нижег раста него што ми се у први мах учинило. Увртао је своје танке жуте брчиће све док им се крајеви нису претворили у два шиљка. С времена на време узимао је са стола спреј-боцу са бензином и мирисао се.

Онда смо размотрили могућност за рекламирање новог спорта у мојој земљи. Скрено сам му пажњу да је холандска јавност још веома критички расположена. Лов на пешаке још се сматра крајње настраном и суровом игром.

— Којешта! — узвикнуо је Шасер. — Опростите, али најтеже нам иде с конзервативним нацијама попут вас и Енглеза. Вама је све настрано!... Шта сам хтео рећи?... Да! И овде је у почетку било тако. Али, не бисте веровали каквом се брзином људи навикну као на борбу бикова. Кад се једном савлада првобитни отпор... лажна самост и томе слично... човек је у стању да цени лепоту, кондицију и интелигенцију потребне да би се без кршења правила прегазио пешак. Сама правила довољно су замршена. Прошле недеље усвојили смо допуна према којој се за прегажене Американце добијају додатни поени. Они су тако вешти у претрчавању улице да их је врло тешко погодити.

Шасер се зауставио испред про-

зора и бацио поглед на улицу.

— Хм, да... рекао је климајући главом с одобравањем. Сезона тек што је отворена а лов је већ у пуном јеку.

Неколико тренутака буљио је кроз прозор хућећи а онда се окренуо.

— Пун минут, а не видех ниједног пешака да погреша... —

је са значајним осмехом — није спорт за свакога.

Климнуо сам главом. Доиста, пролазећи улицама видео сам далеко мање пешака привезаних за бранике него на почетку прошле сезоне.

— Чуо сам да неки ловаци примењују недопустиве методе — приметио сам, оклевајући. Бојао сам се да не увредим свог домаћина али он је ствар примио спортски.

рекао је слегнувши раменима. — Ето, видите, пешаци данас више нису беспомоћне жртве. Кад се придржавају правила, врло је тешко дочепати их се. Постали су далеко опрезнији. Знају да су безбедни на пешачким прелазима и све је мање оних који прелазе на непрописним местима. Велики број почео је да чека на промену светла на семафорима, а има и таквих који се строго придржавају баш свих прописа. Према томе, за добар лов потребна вам је и те каква интелигенција. Ово — додао

— Истина је — рекао је. — Има случајева, нарочито међу новијим члановима. Али, против тога предузимамо строге мере. Прекршиоце избацујемо чим сакупимо довољно доказа против њих и они тиме аутоматски губе ловачку дозволу. Познато ми је, на пример, да неки ловци бацају новчиће, па чак и крупне новчанице, поред пешачких прелаза, али тај трик им више не помаже много. Пешаци су лукавији него што мислите — убрзо су га прозрели.

Са улице се зачуо крик, затим

шкрипа кочница. Шасер се осмехуо и значајно ми намигнуо.

— Погодак; — ускликнуо је, топећи се од милине, као прави спортиста због успеха другог ловца. Оклевао сам да вратим разговор на своју невеселу тему.

— На жалост — рекао сам напоскон — у нашој земљи овај спорт још није запалио машту већине. Напротив, чак је питање његовог увођења покренуто у Парламенту. Удружење пешака подигло је глас, тражи да се забрани лов на његове чланове који носе значку организације. Замислите само, посланици, од којих многи имају одличне спортске аутомобиле па и сами прижељкују да лов буде озакоњен, морају да се боре против тога на захтев својих бирача — пешака!

— Лудост! — сложио се Шасер забринуту вртећи главом. — Тај изборни систем понекад ми се заиста чини бесмисленим... Но, нисам знао да с вашим Удружењем пешака тако стоји ствар. Мислим да је тај захтев прилично неспортски... и непоштен. Ви, наравно, знате да је нама, као ловцима, нарочито стало да пешак не буде истребљен. Ловимо само оне који крше саобраћајне прописе.

некад када је свако могао да их лови како је хтео. Пешаци који добро познају правила имају далеко више изгледа да преживе него некада, а то и нама одговара јер их тако одржавамо у довољно великом броју за лов. Најзад — додао је с очигледним незадовољством — оне до осамнаест и преко шездесет година старости не смео да ловимо чак ни ако стоје насред друма. Не видим само зашто...

— Али, како из кола видите колико им је година, — упитао сам. — Не пише им ваљда на челу?

— Национални савез пешака поделио је својим члановима траке на којима им пишу године. Носе их око руке. Али — додао је Шасер, презриво одмахујући руком — сада су се појавили и пешаци са фалсификованим тракама а то са правим чистим спортом више нема никакве, никакве везе!

При понављању речи „никакве“ председник је лупио шаком о сто. Његово меснато лице помало се зајапурило од беса. Уздахнуо је, примирио се и опет уврнуо бркове. Сад је то учинио у супротном правцу тако да су личили на комадиће искрзаног конопца. Нагло је погледао на сат.

— Умало да заборавим! — рекао је лупивши се по челу. — За неколико минута имам у кафеу преко пута састанак са човеком из Шведске. Било би ми драго кад бисте и ви нешто попили с нама. Онда бисмо могли да поразговарамо о оснивању огранака Федерације у вашој земљи.

Прихватио сам позив драге воље.

— Будите уверени — рекао ми је Шасер са самопоузданим осмехом док ме је пропуштао кроз врата — да ће ваши политичари попустити. Јемчим вам за то својим личним угледом.

— Држим вас за реч! — одвратио сам насмејавши се.

Шасер је први изишао на улицу и с очигледним задовољством удахнуо плавичасту измаглицу од издувних гасова која је лебдела над асфалтом.

— Диван за лов! — приметио је.

Преко пута су сви столови на плочнику испред кафеа били празни осим једног за којим је седео крупан човек у јакни, с качкетом на глави и возачким рукавицама пребаченим преко колена. То је морао бити Швеђанин. Учинио ми се да је просед и да попут Шасера, има брчиће, али код овако густог смога нисам могао бити сигуран.

— Ено нашег пријатеља! — рекао је Шасер и махнуо. Човек је одмахнуо и устао.

Похитали смо преко улице. Када смо се нашли отприлике на средини, иза угла одједном излете сјајна друмска фрегата ишарана никлованим украсима и, уз шкрипу точкова, појури право на нас.

У два скока нашао сам се на супротном плочнику. Нисам ни слутио да умет тако да скачем.

Окренуо сам се и видео како један млади човек излази из лимузине и извезбаним покретима привезује Пјера Шасера за браник.

Неколико мрља крви на асфалту показивало је да се мој угледни познаник у тренутку заноса заборавио и крочио преко ивице пешачког прелаза.

укрштене речи

РАЗВОЈ ПУШКЕ

Прве пушке које се јављају у 15. веку су глатке цеви, пуне се кроз уста цеви, а експлозив се пали фитиљем. Касније се пале кременом, па настају пушке (назив уписати поред броја 5). Изум каписле 1808. доводи до њене употребе за паљење барутног пуњења и ускоро настаје пушка која се пуни одостраг (број 4). На пушци се појављује магацин за смештај више метака па настаје... (назив уписати испод (броја 2)). Постоје још и (испод (броја 1)) код којих се при гађању врши само нишањење и опаливање, и пушке (испод броја 3) код којих се врши нишањење и опаливање само првог метка.

АУТОР ВЕ- ШАН	1 ЗНАК ЗА ОПРЕД МЕЊЕ	ПРИ- НОС ПИСА- ЊЕ	2 3	ЗАВА- ТИ ПУШ- КА ИЗ- БОРИЛА	ЧОВЕК НЕГО- ДОВА- ЊА	ЗАДНЕ СЛОВО КРИ- ЛИЦЕ	НАЈОС- КИ ИЗ- РАД ПИЛО- ТЕРА
4							
						ЗВЕР ИЗ ПО- КРЕЊЕ НИНА (ПР)	
ПОСЕД- НА ОЗ- РЕД УГОВОРА	АНСАМБЛ НАРИТА НА КОС- О				ТИМЕР ПОСТЕ	КЕТИВН	
ПРВИ И ЧЕТ- ВРТИ САМО- ГЛАСНИК		ПРАД У СССР-У					
РОЖИ- ТА ПЛО- ЧИНА У КИТА		РОЖИЦА ОСТИН ПРИТО- КА УНЕ			ВСПИЗНИ	ПРКА НЕПРА- НА БРА (ПР)	
СВЕ ДИРНЕ НА КЛА- ВИРИ							
МУЛА	ХЕМИЗ- СКИ ЕЛЕ- МЕНТ УВОЗ (СТР)						
МАРКА ВАЗИТ- СКЕ КА- ФЕ				Б.Б. НАШ ПИСАН ИВАН			РЕКА У ИТА- ЛИЈИ
ЧОВЕК НЕСТР- ПЉЕ- НА		ОПОВНИ ИВАНТ ОТВОРИ РУПЕ					
ТИТ ПЛА- УТ		ЗЕНЬА ПРОНА- ТЛАН ТЕЛЕФО- НА				ИМЕ ОД ПИТА ЗА УЧИ- ТЕЉА	
ПРОСТО- РИЈА У КУ- КИ			ЗНАК ЗА АМПЕР ЗНАК ЗА БЕГНАТ		МЕСТО У СРЕДЗИ НАШ ПЕ- НИК НА- РОД		
5							
ВРСТА СТОР- ТИС- ТЕ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: П. з. сондирати, вреомер, Тосканини, Ади, Њемен, нит, Ек. а. ацид, лаж, уа, але, ак, Игман, рана, оолит, мрс, прст, РОБ, к. економиста, Јан, ПОСЕД, утајити, А.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро рачун број 60801-601-29/28 уз обавезу из-
знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР
„Продаја“ претплата на лист „По-
литикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 83.—
ШВЕДСКА	Skr 195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77 —

Уплате из иностранства слати на
девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“
код ИНВЕСТ БАНК — БЕОГРАД,
на рачун број 60811-620-63-257300-00331,
са обавезом назнаком, претплата
на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

— Ипак — рекао сам — биће потребно да се Парламент убеди да је овај спорт, далеко од тога да буде друштвено штетан, у ствари друштвено користан.

— Ништа простије од тога! — узвикнуо је Шасер узбуђено ско-
чивши од стола. — Чињенице са-
ме говоре! Сигурно вам је познато
да се у току прве сезоне број пе-
шака погинулих у саобраћајним
несрећама, да их тако назовемо,
смањило за тридесет посто, јер су
пешаци постали далеко опрезнији.
Више нису онако беспомоћни као

ДЕЦО, КЊИГА ЈЕ ВАШ НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ!

1. ЗЛАТНА СЛИКОВНИЦА

Јединствена збирка од 15 сликовница за најмлађе читаоце, у укусно опремљеној и оригиналној кутији. Комплет садржи следеће књиге: ХРАБРИ КЕКЕЦ, ПЕПЕЉУГА, ПРИНЦЕЗА НА ЗРНУ ГРАШКА, ЦРВЕНКАПА, УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА, НЕВАЉАЛИ ЗЕЧИЋ, СНЕЖАНА, СУНЦОБРАН-БАЛОНЧИЋ, ИВИЦА И МАРИЦА, ГАРОВ У ЗООЛОШКОМ ВРТУ, ЧАПУЧИЦА МАЦА, КО ЈЕ НАПРАВИО ВОЈИ КОШУЉИЦУ, КРОЈАЧ БОЦКО, МИШУЛЕНЦЕ И ЗЛАТНА ПТИЦА.

Цена комплета 450. — динара

2. ЗАБАВНИКОВА БИБЛИОТЕКА

Шест познатих бајки и прича које је Дизни учинио незаборавним: ДАМБО, СНЕЖАНА И СЕДАМ ПАТУЉАКА, УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА, МАЗА И ЛУЊА, ПИНОКИО И РОБИН ХУД у богато опремљеном кофчежићу.

Walt Disney production.

Цена комплета 120. — динара

3. ЛАФОНТЕНОВЕ БАСНЕ

Књигу ЛАФОНТЕНОВЕ БАСНЕ читале су и читају све генерације и памте оно што је најлепше, најпоетичније и најхуманије. Изванредне илустрације у боји употпуњују слику о времену и друштву у којем је Лафонтен живео. Свака басна критикује и поучава.

Цена 160. — динара

4. РАЗБРАЈАЛИЦЕ

Разбрајалице су део многих дејих игара и нема генерације која није понављала и преносила многе слогане, у понечем их мењала или слагала потпуно нове. Ево једне: „Еци, пеци, пец, ти си мали зец, а је мала препелица, еци, пеци, пец.“

Сакупила и илустровала Владана Ликар Смиљанић.

Цена 130. — динара

Књиге можете купити сваког радног дана до 15 часова у ИРО „ВУК КАРАЦИЋ“, Краљевића Марка број 9, тел. 620371, а можете их купити и у нашим представништвима у Новом Саду — Лазе Костића 22, тел. 20-339; Сарајеву — Симе Милутиновића 10, тел. 22-773; Савојеву — Славке Ђурђевић 66. згр. Б-3, тел. 23-313 и у Загребу — Николе Тесле 14/III, тел. 410-525.

Издавачка редакција „ВУК КАРАЦИЋ“
Београд, Краљевића Марка број 9

ПЗ 12 9. 1980.

НАРУЧБЕНИЦА

Неопозиво наручујем књиге под бројевима:
ЗА ГОТОВО — плаћање поштару приликом пријема књига

НА ОТПЛАТУ — у месечних рата почев од 1980. год.
Рате ћу отплаћивати редовно, најкасније до 10-ог у месецу по пријему књига, рачуна и одговарајућег броја уплатница „Вук Караџић“. Најмања месечна рата износи 150. — динара. Камата ће ми се обрачунати према броју рата и важећим законским прописима.

(Непотребно прецртати)

У случају спора признајем надлежност општинског суда у Београду.

Презиме, очево име и име

Место и година рођења

Занимање

Поштански број и место становања

Улица и број Телефон

Назив и адреса радне организације

Овера о запослењу за купце на отплату Потпис купца

Број л. карте издате од СУП-а

Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије.

Датум рођења

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

ПЕСМЕ О ТИТУ

Жељела бих да купим „Зборник песа о Титу“ Бранка Каракаша али не знам да га нађем? Интересује ме и да ли постоје ноте тих пјесама?

Сузана Рого,
Лаповци с-101,
Винковци

У „Музичком магазину“, Теразије 12, у Београду, рекли су нам да ускоро очекују „Зборник песама о Титу“. Када ће га тачно добити нису могли да нам кажу па ти предлажемо, ако зато имаш могућности, да их питаш телефоном: њихов број је (011) 326-774. Зборник има ноте а можеш да га наручиш поузећем.

ЈОШ ЈЕДАН КЛУБ

Крајем јуна ове године основали смо Клуб-библиотеку читалаца „Политички забавник“. За сада нас нема много, свега нас је два-наесторо, па нам ни фонд није нарочито велик: имамо 78 примерака Забавника и око 50 стрипова. За председника Клуба изабрали смо Драгана Нецића а за председника Библиотеке Гордану Тукић. Сви чланови обавезни су да плаћају чланарину а она износи 10 динара за сваки месец. Пошто жељимо да стекнемо што више чланова, молимо редакцију Забавника да објави ово наше писмо.

Гордана Тукић,
село Батковић,
Дворови

Желимо вам успех у раду и много нових чланова.

ТВОЈА ТАЈНА НИЈЕ СТРАШНА

Имам проблем који ме у тој мери мучи да већ помишљам и на самоубиство. Наиме, имам бркове који нису велики али су упадљиви. Пошто нисам знала шта са њима да радим, почела сам да их чупам пинцетом и то сада морам да радим сваког трећег дана. Можеш ли да ми даш савет како да сама уништим корен длаке јер не желим да други знају за моју тајну. А ако то ипак не могу сама, молим те да што пре објавиш адресу коме да се обратим јер се бојим да не учиним нешто са собом.

Ирена,
Крагујевац

То што тебе мучи, Ирена, зајде бриге и многим другим девојкама, па ипак их не море тако

страшне мисли. Тим пре што постоји неколико начина да се „проблем“ реши: један би био употреба неке креме-депилатора, други, козметичког воска и, трећи, електродепилатора. Крем-депилатором, има је у апотекама и продавницама козметичких производа, длачице на наусници можеш да скинеш и сама. Како, прочитаћеш у упутству. Међутим, ни овај депилатор ни козметички восак не могу да униште корен длаке. Зато ти предлажемо да се обратиш неком козметичком салону где се врши електродепилација, односно „операција“ трајног уклањања корена длаке. Колико ће то да те кошта, не можемо ти рећи јер не зависи само од цена које нису уједначене за све салоне већ и од броја уништених длачица. Једино што са сигурношћу можемо да тврдимо јесте да ова депилација није ниског нивоа.

РАДОВАНОВ ПОРТАЛ

У последње вријеме све више ме интересује уметност и архитектура, нарочито наша. Зато те молим да ми помогнеш и кажеш где се налазе Портал мајстора Радована и Еуфразијева базилика.

Снежана Вученовић,
Осијек

Чувени портал мајстора Радована налази се на катедрали у Тргури а израђен је, заправо само његов главни део, 1240. године. Еуфразијева базилика налази се у Поречу.

НЕМА ПРАВИЛА

Молим те да ми одговориш у којој школи треба да идем да бих могао да будем трговачки путник? Сада похађам други разред гимназије (код нас у Македонији још није уведено усмерено образовање) па ме интересује да ли треба да се пребацам у неку другу школу и, ако треба, у коју? Да ли таква школа постоји у Куманову?

Небојша,
Куманово

Не постоји правило које би одређивало коју школу мора да заврши онај ко жели да буде трговачки путник. Познато је да се овим послом баве људи разних професија. Тако, рецимо, за фабрике лекова као трговачки путници раде дипломирани економисти али и лекари и фармацеути. Међутим, у већини случајева, а и зависно од самоуправних споразума радних организација, овим послом се баве економски техничари и дипломирани економисти. Према томе, ти можеш да завршиш гимназију и определиш се за неку вишу или високу школу економског смера или да се упишеш у средњу економску школу с тим да положиш допунске испите. Који би то све испити били не знамо, али ћеш сва обавештења добити у Економском училишту „Моша Пијаде“ у Улици Бајрам Шабани бб у свом граду.

ГРЦИ И НОРВЕЖАНИ

Желео бих да знам где и када су одржане прве летње и зимске олимпијске игре и које су земље освојиле највише медаља?

Читалац из
Сремских Карловаца

Прва летња олимпијада модерног доба одржана је од 5. до 14. априла 1896. године у Атини. Учествовало је 285 такмичара из 13 земаља. По броју освојених медаља најбољи су били такмичари из Грчке, Сједињених Америчких Држава, Немачке, Француске, Велике Британије, Данске, Угарске, Аустрије, Швајцарске и Аустралије.

Зимске олимпијске игре уведене су 1924. године иако су неки, типично зимски спортови били и раније на програму. Тако је, рецимо, на IV олимпијади, одржаној 1908. године у Лондону у програму било и такмичење у уметничком клизању. Прве зимске олимпијске игре трајале су од 25. јануара до 5. фебруара а одржане су у Шамонију, у Француској. У конкуренцији такмичара из 16 земаља, највећи број медаља однели су представници Норвешке.

СТАРЕ НЕ ВАЖЕ

Прије неколико година, мислим да је то било 1976, објавили сте наруџбеницу за плоче стране продукције. Да ли и сада преко њих могу да наручим плоче? Ако не могу, молим те да објавиш адресу бар једне дискографске куће.

Муамер Бруљић,
Слатина с 17 3/12,
Тузла

Не бисмо ти саветовали да плоче наручиш преко наруџбеница које смо објавили пре неколико година, тим пре што су оне које би ти желео да купиш вероватно већ распродате. Зато можеш да се обратиш на адресу Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд: Македонска 21, 11001 Београд.

ОРАО У МОРУ ТИШИНЕ

Већ неколико месеци покушавам да утврдим да ли су се први астронаути спустили на Месец 20. или 21. јула 1969. године?

Драгана из Београда

Месечев модул „Орао“, са космонаутима Нилом Армстронгом и Едвином Олдрином, спустио се на површину Земљиног сателита у области Мора тишине 20. јула 1969. године.

ОНЕ ВОЛЕ НОЋНИ ЖИВОТ

Можеш ли ми рећи нешто више о животињци ухоложи и да ли доноси смрт ако доспије у ухо?

Дарко Кесић,
Салска 3/II,
Задар

Мали ако, како стручњаци кажу, космополитски ред ухоложа састоји се од око 900 врста. Највећи број ових инсеката живи у Европи, углавном у топлим крајевима: примећено је да не воле североисточне делове САД и Канаду. Приморске уволаже (Anisopalis maritima) обично се срећу испод растреситих отпадака дуж купалишта, где заузимају узан појас земље све до линије до које допире плима. Европска уволажа (Forficula auricularia) представља праву напаст за стаклене баште а тешко је уништити јер је тешко и открити.

Тело уволаже је мало, спљоштено, издужено, обично тамносмеђе до црне боје и прекривено сјајним хитинским омотачем налик на кожу. Усни апарат је прост. Неке врсте уволаже су бескрилне. Код крилатих представника, предња крила су краћа и додирују се у правој линији са средином леђа. Док мирују, уволаже задња крила држе сложена испод предњих. Кад их рашире, она изгледају као лепезаста, мрежаста опна која код неких врста необично подсећа на људско уво. Ова сличност је вероватно и условила ово широко распрострањено име.

Величина ових инсеката варира од 6 мм до 4 цм. Најупадљивија карактеристика је пар дугих, оштрих наставака налик на клешта која извирују из задњег дела трбуха. У случају опасности, оне се претећи подижу у одбрану и у стању су да оштро уштину нападача. Међутим, ни најкрупније врсте не могу да нашkode човеку јер нису у стању да пробију чак ни нежну кожу прста. Стручњаци сма трају да уволаже вероватно никад и не употребљавају клешта као оружје за напад: извесније је да она имају одређену улогу у љу-

бавној игри и да могу корисно да послуже за слагање задњих крила под предња

Уволаже су ноћна бића и зато их је готово немогуће видети дању, осим ако се не завири испод камена, труле коре, отпадака. За своје пребивалиште европске уволаже радо одабирају сламне кровове. Већина врста се храни биљкама због чега и представљају праву напаст за цвеће и поврће. Постоје и врсте које презиру вегетаријанску храну: оне радије са-тиру јаја и мање ларве других инсеката.

Што се тиче родитељске бригае, уволаже ту немају баш чиме да се подиче: целокупно старање о подмлатку садржи се у проналажењу погодног места за полагање јаја.

У овако опширну причу о уволажама не бисмо се упустили да у народу не постоји веровање да се увлаче у уво заспалих, пробијају бубну опну и изазивају смрт. У најбољем случају, кажу, онај на кога се уволажа намери потпуно оглуви. Наравно, ништа од тога није тачно. Неколико милиметара дугачки инсект потпуно је, изузмемо ли биљке, безопасан.

ТУРСКИ МАРШ

Где у Београду може да се нађе „Турски марш“ од Моцарта?

Тамара Дробац,
Јурија Гагарина 48/18,
Нови Београд

Плочу коју желиш да купиш потражи у „Југословенској књизи“ на Обилићевом венцу 24. Рекли су нам да је очекују у септембру.

ВЕЛИКА КЊИГА О МАЛОЈ ВИЛИ

Колико страница има најдебља књига на свету, ко је написао и где се сада налази?

Саша Мирковић,
Ратка Павловића 1,
Прокупље

Најдебља књига на свету, до 1977. године, била је „Мала црвена шумска вила“, бајка у 64 стиха коју је написао Вилијам Вуд. Књигу висине 220 цм пројектовао је, конструисао и штампао сам аутор. Када се расклопи, „Мала црвена шумска вила“ широка је 300 цм. С обзиром да није баш згодна

за ношење, књига је стално изложена у стакленом орману у „Пешини црвене шумске виле“, недалеко од енглеског града Дануна.

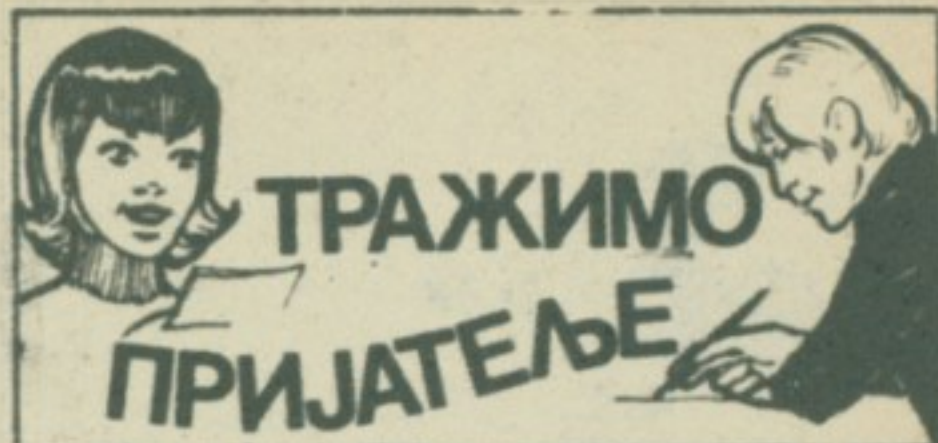
МИРАНДА НА ПРОПЛАНКУ

Врло радо читам Малу пошту па сам хтјела и ја да те замолим за два одговора. Интересује ме када је основана Макарска и да ли постоји држава или град по имену Миранда? Вољела бих да знам и да ли то име има неко значење?

Мики-Ма,
Макарска

У писаним документима, Макарска се први пут помиње у 16. веку, у време владавине Турака, и то као лука за трговину с ближним и даљим залеђем. Све до 19. века овај привлачни градић прилично споро се развијао. Разлог је било гешко проходно Биоково, близина Сплита и јаки ветрови који ометају пристајање, нарочито зими.

У новије време град се развио у веома посећено туристичко место, добрим делом захваљујући ниској и шљунковитој обали и густој медитеранској вегетацији. Макарска је променила не само своје лице већ и начин привређивања. Крајем прошлог века највећи део привредног активног становништва бавио се пољопривредом (виноградством и маслинарством) и поморством. Данас водећу улогу има туризам. Ето, толико о твом граду. Што се другог питања тиче, држава по имену Миранда не постоји али постоје град и река, обоје у Бразилу. Иначе, реч Миранда на шпанском значи пропланак.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Слободанка Грозданић, 74250 Маглај, Боже Спасојевића 31/2 — 13 година воли све што воле млади

Гордана Јанеш, 43000 Бјеловар, Првог маја 2 — воли спорт, поп и рок музику, сакупља постере, плоче, навија за Динамо

Споменка Томић, 14220 Лазаревац, Бурово — 14 година

Ведрана Чоловић, 59000 Шибеник, Бориса Кидрича 54-а — 13 година

Сунита Сарајчић, 71000 Сарајево, Будаковић 3 — 13 година, воли забавну музику, сакупља значке и маркике

Снежана Бигава, 58000 Сплит Пут ударника 238 — 16 година, сакупља маркике и значке, навија за Хајдук

Душан Матић, 23272 Нови Бечеј, Жарка Зрењанина 21 — 13 година, навија за Партизан

Драган Гавриловић, 18000 — Ниш, Ђирила и Методија 11 — 16 година, воли спорт и забавну музику, навија за Партизан

Релиф Дедић, 78300 Приједор, Ризвановић 158 — жели пријатељство са читаоцима Забавника и уједно моли за помоћ јер му недостаје број 1480

Војин Јуанин, 23272 Нови Бечеј, Светозара Марковића 11 — 11 година, сакупља маркике и навија за Хајдук

Гордана Џинић, 47300 Огулин Марка Орешковића 3 — 15 година, сакупља значке, луткице и воли диско музику

Миланка Личина, 21214 Сириг, ЈНА 66 — 13 година, сакупља значке и разгледнице, воли забавну музику и навија за Црвену звезду

Горан Главишки, 23272 Нови Бечеј, Хајдук Вељка 5-а — 12 година, сакупља значке и цртане романе, навија за Партизан

Александар Пупин, 21000 Нови Сад, Балзакова 67 — 12 година, воли све што воле млади

Ведран Шерца, 41000 Загреб, Алеја Наде Димић 37 — 13 година, сакупља значке и разгледнице, навија за Динамо

Јулијана Матановић, 74450 Босански Брод, Сарајевска 76 — 13 година

Марина Баришић, 78204 Слатина — 13 година, сакупља значке

Драгана Ђурчић, 11001 Београд, Костолачка 78/8 — 12 година, воли музику и спорт

Марија Мариновић, 58300 Макарска, Београдска 39 — 15 година

У НОВОМ БРОЈУ ЕНИГМАТСКОГ ЛИСТА

ПОЛИТИКЉ Мозаик

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНОГ АНАГРАМИРАЊА:

- ДЕСЕТ НАЈБОЉИХ МЕЂУ НАЈБОЉИМА
- ИМЕНА ДОБИТНИКА ДЕСЕТ ГОДИШЊИХ ПРЕТПЛАТА НА **МОЗАИК**

ПРЕКО 40 УКРШТЕНИХ РЕЧИ, РЕБУСА, АНАГРАМА И ДРУГИХ ЕНИГМАТСКИХ РАДОВА

